ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ

ਜੁਲਾਈ 15-30, 1988

July 15-30, 1988

ਸੰਪਾਦਕ: ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ

JULY 15-30, 1988 Vol. 07, No. 19 Out of Greater Vancouver 75¢ Second Class Mail Reg. No. 5991

ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ

The Canada Darpan The Punjabi Newspaper

Ph. (604) 581-4473
P.O.BOX 265, Surrey, B.C. V3T 4W8

ਸੁੱਖੇ ਸਿਪਾਹੀ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ

ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਬੰਦ ਹੋਣ ਲੱਗੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਇਥੇ ਪੁੱਜੀਆਂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਲਸ ਦੇ ਭਗੌੜੇ ਸਿਪਾਹੀ ਸੁੱਖੇ ਉਰਫ਼ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਸਫ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸੋਗ ਛਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਸੁੱਖਾ ਸਿਪਾਹੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਗੂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ' ਦਾ 'ਜਨਰਲ' ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਕਹਾਉਂਦਾ ਸੀ ਟਾਂਡੇ ਉੜਮੜ ਲਾਗੇ ਇਕ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਸੁੱਖਾ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਲਸ ਵਿਚ ਸਿਪਾਹੀ ਸੀ ਪਰ ਇਕ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫੜੇ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਬਰਤਰਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮੁੱਖ ਕਤਲਾਂ ਵਿਚ ਹੱਥ

ਸੁੱਖਾ ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਕਤਲਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਡੀ. ਆਈ. ਜੀ. ਜਲੰਧਰ ਸ੍ਰੀ ਅਟਵਾਲ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਪੁਲਸ ਮੁਖੀ ਸ੍ਰੀ ਕੇ ਪੀ ਐਸ ਗਿੱਲ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੁੱਖਾ ਸਿਪਾਹੀ 1986 ਵਿਚ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਪੁਲਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚੋਂ ਜਲੰਧਰ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਨੇੜਿਓਂ ਛੁਡਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਸੱਤ ਪੁਲਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਇਸ ਨੇ ਟੀ. ਸੀ. ਕਟੋਚ, ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ, ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਹਰਜਿੰਦਰ ਜਿੰਦੇ ਨਾਲ ਰਲਕੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਬੈਂਕ ਵਿਚ 6 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਲੁੱਟੇ।

ਬੁੱਧਵਾਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਰਹੀ

13 ਜੁਲਾਈ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਰਹੀ। 48 ਦਿਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ ਸੀ ਜਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਤਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਪਿਛਲੇ ਸਾਢੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ 1800 ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੇਗੁਨਾਹਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੇ ਹੱਥ ਰੰਗੇ ਹਨ।

ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਜਾਰੀ

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਕੱਲ੍ਹ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ 17 ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਪੁਲਸ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ। ਬਟਾਲਾ ਤੋਂ ਇਕ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਫੜਿਆ ਗਿਆ।

ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 3 'ਤੇ

ਇੰਡੋ-ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਫਰੈਂਡਸ਼ਿਪ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਮਾਗਮ

500 ਭਾਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੈਲਨਿਕ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇੰਡੋ-ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਲੋਂ "ਕੈਨੇਡਾ ਡੇਅ" ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੁਖ ਮਹਿਮਾਨ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਜੌਹਨ ਫਰੇਜ਼ਰ ਸਨ। ਡਾ: ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਹਨ।

ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 3 'ਤੇ

ਗੋਰਖਿਆਂ ਦਾ ਵੱਖਵਾਦੀ ਅੰਦੋਲਨ ਖਤਮ

ਗੀਸ਼ਿੰਗ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਅੱਗੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕੇ

ਕਲਕੱਤਾ — ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਗੋਰਖਾ ਵੱਖਵਾਦੀ ਅੰਦੋਲਨ ਆਪਣੇ ਸਾਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋੜ ਗਿਆ ਜਦ ਵੱਖਵਾਦੀ ਨੇਤਾ ਮਿ: ਗੀਸ਼ਿੰਗ ਨੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਸਾਹਮਣੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਵੱਖਵਾਦੀ ਅੰਦੋਲਨ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ। ਗੀਸ਼ਿੰਗ ਨੇ ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਦੀ ਇਹ ਸਲਾਹ ਮੰਨ ਲਈ ਕਿ ਦਾਰਜੀਲਿੰਗ ਦੇ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਇਕ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਹੜੀ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਜ਼ਾਮਨ ਹੋਵੇਗੀ।

ਗੋਰਖਾਲੈਂਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਿਹਾਈਆਂ

ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਣ ਪਿਛੋਂ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗੋਰਖਾ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਹਾਈਆਂ ਦਾ ਅਮਲ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਸਿਲੀਗੁੜੀ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੰਦਿਆਂ ਗੋਰਖਾ ਲੀਡਰ ਗੀਸ਼ਿੰਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਲੋਂ ਹਿੰਸਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਿੱਲ ਕੌਂਸਲ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਤ੍ਰਿਮ ਕੌਂਸਲ ਨੋਮੀਨੇਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਕਿ ਸਾਰੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਹਥਿਆਰ ਸੁਟਵਾ ਲਏ ਜਾਣ।

ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚਲ ਰਿਹਾ ਵੱਖਵਾਦੀ ਅੰਦੋਲਨ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਸਖਤ ਸਟੈਂਡ ਲੈਣ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਮ ਤੋੜ ਗਿਆ ਹੈ।

"ਰੋਹਿਨੀ" ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਤਜਰਬਾ ਫਿਰ ਅਸਫ਼ਲ

ਹਰੀਕੋਟਾ (ਆਂਧਰਾ) — ਕੱਲ੍ਹ ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ ਦੁਬਾਰਾ "ਰੋਹਿਨੀ" ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਛੱਡਣ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਅਸਫ਼ਲ ਰਿਹਾ। ਸੈਟੇਲਾਈਟ 150 ਸੈਕਿੰਡ ਪਿਛੋਂ ਤਾਲਮੇਲ ਟੁਟਣ ਕਾਰਨ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਖਾੜੀ ਵਿਚ ਜਾ ਡਿੱਗਾ। ਇਸ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਦਾ ਭਾਰ 150 ਕਿਲੋਗਰਾਮ ਸੀ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵੀ ਇਹ ਤਜਰਬਾ ਫੇਅਲ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡੇ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਹੋਰ ਉਚ ਨੇਤਾ ਪੁਜੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਰਾਜੀਵ ਫਿਰ ਬਦੇਸ਼ੀ ਯਾਤਰਾ ਉਤੇ

ਜਾਰਡਨ — ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੈਂਕਟਰਮਨ ਦੋਵੇਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਬਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਜਾਰਡਨ ਦੇ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੱਡੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਖਾੜੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਪਰੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਬੇੜੇ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਵੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ।

ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਨੇ ਭੋਜ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੂੰ ਟਰੇਨਿੰਗ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਉਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਬਣਾਕੇ ਉਹ ਖਿਤੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਬੁੱਧਵਾਰ 13 ਜੁਲਾਈ ਦਾ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੁੱਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਹੋਈਆਂ ਕਤਲ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਵਿਚ ਤਰਨਤਾਰਨ ਵਿਚ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਔਰਤ ਸੁਖਵੰਤ ਕੌਰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਬੁਘੇਲ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਨਿਹੰਗ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮਿਠੇਵਾਲ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਦਾ ਲੰਬੜਦਾਰ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸਰਵਨ ਸਿੰਘ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਸ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਸਾਂਝੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੋਗਾ ਲਾਗੇ ਮਹਿਲ ਕਲਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਗੋਲਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਮੋਗੇ ਲਾਗੇ ਹੀ ਘੱਲ ਕਲਾਂ ਦਾ ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਜ਼ਿਲਾ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬੜਿਆਲ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਹਲਾਕ ਹੋਇਆ। ਪਿੰਡ ਗਦਰਾਣੀ ਵਿਚ ਇਕ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ।

ਜ਼ਿਲਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਇਕ ਹੌਲਦਾਰ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਬਾਘਾ ਪੁਰਾਣਾ ਕੋਲ ਛੋਟਾ ਘਰ ਦੇ ਲੰਬੜਦਾਰ ਕਾਕਾ ਸਿੰਘ ਮਾਰੇ ਗਏ।

ਪੰਨਾ 1 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਥੀਨ ਡੈਮ ਤੋਂ ਬਾਰੂਦ ਚੋਰੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪੁਲਸ ਮੁਖੀ ਸ੍ਰੀ ਜੇ. ਪੀ. ਵਿਰਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਅੰਦਰ ਜੋ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ, ਦਿੱਲੀ, ਕੁਰਕਸ਼ੇਤਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹੋਏ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਬੰਬਾਂ ਨੂੰ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਬਾਰੂਦ ਥੀਨ ਡੈਮ ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਅਖੌਤੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਫੜੇ ਗਏ ਮੈਂਬਰ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਥੀਨ ਡੈਮ ਤੇ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਇੰਜਨੀਅਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਹੀ ਬਾਰੂਦ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਪੁਲਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਛਾਪਾ ਮਾਰਕੇ ਨੁਸ਼ਹਿਰਾ ਮਾਝਾ ਤੋਂ ਚੋਦਾਂ ਡਾਇਨੇਮਾਈਟ ਦੀਆਂ ਸਟਿਕਾਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਬਾਰੂਦ ਵੀ ਮਿਲਿਆ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਇਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ।

The Canada Darpan
P.O.BOX 265
Surrey, B.C. V3T 4W8
'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਲਈ ਲੇਖਕ ਆਪ ਜ਼ਿਮੇਂਵਾਰ ਹਨ। ਐਡੀਟਰ ਜਾਂ ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ।
Ph. 581-4473

ਲੋਕ-ਬਾਣੀ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਕਿਸ ਮੋੜ ਵੱਲ?

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਮੋੜ ਕੱਟ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਬਦੇਸ਼ੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਖਬਾਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਉਤੇ ਚਿੱਕੜ ਸੁਟ ਰਹੇ ਹਨ ਉਥੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਸਫ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮੁਰਦੇਹਾਣੀ ਛਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਮਈ ਮਹੀਨੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਵਲੋਂ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੇ ਜਿਥੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਦੇਸ਼ੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲਹਿਰ ਲੰਮਾਂ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕਦੀ, ਉਥੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀਆਂ ਘਿਨਾਉਣੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਕਾਰਨ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹਮਦਰਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨਾਲ ਘਟੀਆਂ। ਮਲਬੇ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ, ਵਿਭਚਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ, ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਬਦਸਲੂਕੀ ਆਦਿ ਨੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦਾ ਅਸਲੀ ਚਿਹਰਾ ਬੇਨਕਾਬ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਜਥੇਦਾਰੀਆਂ ਦਾ ਝਗੜਾ, ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਿਆਂ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ, ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪੁਲਸ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਭੁਗਤ, ਮਾਨੋਚਾਹਲ ਤੇ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗਿਆਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ, ਚਾਰ ਪੰਜ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ, ਏਨੀਆਂ ਕੁ ਹੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਕੌਂਸਲਾਂ, ਘਰ ਘਰ ਲੀਡਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣੇ — ਆਦਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਭਟਕ ਰਹੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੁਦਗਰਜ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਓਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ।

ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਝੜਦੇ ਜਾਣਾ ਵੀ ਇਸ ਅਖੌਤੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਲਹਿਰ ਲਈ ਮਾਰੂ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਲਈ ਇਕੋ ਇਕ ਰਾਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪ ਇਕ ਥਾਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ, ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਦੂਜੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਸਬੰਧ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ-ਵਿਰੋਧੀ ਕੌਮੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਲੈਣ। ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਭੁਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਦਾ ਮੁਖ ਕਾਰਨ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਹਨ। ਜੇ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਤਾਸ਼ ਦੇ ਪੱਤੇ ਹੀ ਬਣੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਅੰਤ ਅਜੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵਰਤਕੇ ਫਿਰ ਚੋਣਾਂ ਜਿਤਣੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਵਲੋਂ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ

ਵਿਲੀਅਮਜ਼ਲੇਕ — ਈਸਟ ਇੰਡੀਅਨਜ਼ ਵਰਕਰਜ਼ ਐਸੋ: ਵਿਲੀਅਮਜ਼ਲੇਕ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿਮੇਂਵਾਰੀ ਤੋਂ ਨਾ ਤਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾ: ਬੀਕਾ, ਕਾ: ਮੇਹਲੀ ਤੇ ਹੋਰ ਦਰਜਨਾਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਮੇਂਵਾਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੂੰ ਫਿਟਕਾਰ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼-ਭਗਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲੁਕ ਲੁਕ ਕੇ ਦਿਨ ਕੱਟ ਰਹੇ ਹਨ।

ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਵਲੋਂ ਸ਼ੰਕਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ

ਵਿਲੀਅਮਜ਼ਲੇਕ — (ਫੋਨ ਰਾਹੀਂ) ਈਸਟ ਇੰਡੀਅਨ ਵਰਕਰਜ਼ ਐਸੋ: ਦੇ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੈਕ ਪਾਈਨ ਮਿਲ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ੰਕਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਭੇਜੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਲੀਅਮਜ਼ਲੇਕ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸੰਧੂ ਦੇ ਘਰ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਤੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਸਮੇਂ ਸ਼ੰਕਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ।

ਸੰਧੂ ਨੇ ਸ਼ੰਕਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਾਪਸ ਲੈਣ।

ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ

ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ,

ਵੈਨਕੂਵਰ ਤੋਂ ਛਪਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਤੀ ਦੂਸ਼ਨ-ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਪੜ੍ਹਕੇ ਦਿਲ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਲੇਖਕ ਦੂਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ -ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਚਾਰ ਪੰਜ ਲੇਖਕ ਲਪੇਟ ਕਰ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਦਾ ਕੰਮ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਜਾਂਚ ਸਿਖਾਉਣਾ, ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਰੱਖਣਾ, ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ, ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਪਨੀਰੀ ਲਈ ਵਧੀਆ ਸਾਹਿਤ ਰਚਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾਕਿ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਪੱਤ ਲਾਹੁਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲਿਖਤਾਂ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਮੂੰਹੋ ਬੋਲਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਹੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦੇ ਮੋਢੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਈਰਖਾ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਈਰਖਾ ਦੀ ਪਾਣ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਪਾਠਕ ਜਦ ਕੋਈ ਅਖਬਾਰ ਜਾਂ ਕਿਤਾਬ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਆਸ਼ਾ ਕੁਝ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਸੋਝੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬੱਚੇ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਇਕ ਚਿੱਟੀ ਚਾਦਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਚਾਦਰ ਤੇ ਜੋ ਰੰਗ ਛਿੜਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਉਘੜਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਠਕ ਵੀ ਉਹ ਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਪੜ੍ਹਦਾ ਜਾਂ ਸੁਣਦਾ ਹੈ। ਲਿਖਤਾਂ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਸੋਝੀ ਅਤੇ ਰਹਿਣੀ-ਬਹਿਣੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹਨ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਲਿਖਣ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਬਲ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਉਹ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਧਾਂਤਕ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੁਹਾਵਣਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਦੀ ਸਹੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨਾ ਲੇਖਕ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਗਲਤੀ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗ ਲੈਣਾ ਜਾਂ ਸੁਧਾਈ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਪਰ ਗਲਤੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਉਂਗਲ ਕੱਟਣ ਲਈ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਆਉਣਾ ਮੂਰਖਤਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕ ਆਲੋਚਨਾ ਸੋਨੇ ਤੇ ਸੁਹਾਗਾ ਹੈ। ਆਲੋਚਨਾ ਸੁਧਾਈ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਧਾਈ ਕਰਨਾ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਫਰਜ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਕਹਿਣੀ ਤੇ ਕਰਨੀ ਦੇ ਫਰਕ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨਾ ਲੇਖਕ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਕਹਿਣੀ ਤੇ ਕਰਨੀ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੈ, ਉਹ ਪਖੰਡੀ ਤੇ ਫਰੇਬੀ ਹੈ। ਪਾਖੰਡ ਤੇ ਫਰੇਬ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨਾ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਪਖੰਡੀ ਦੀ ਮਾਂ ਮਾਲਵੇ ਦੀ ਤੇ ਪਿਤਾ ਮਾਝੇ ਦਾ ਦੱਸਣਾ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਆਲੋਚਨਾ ਨਹੀਂ। ਜਿਸ ਦੀ ਕਹਿਣੀ ਤੇ ਕਰਨੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ, ਭੈਣ ਜਾਂ ਧੀ ਦੀ ਸ਼ਖਸ਼ੀਅਤ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਦੱਸਣਾ ਸਿਆਣਪ ਨਹੀਂ। ਹਰ ਇਕ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਸ਼ਖਸ਼ੀਅਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਲੋਚਕ ਦਾ ਕਿਸੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਦਾਹੜੀ ਲੰਮੀ ਹੈ, ਛੋਟੀ ਹੈ, ਦਾਹੜੀ ਹੁੰਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਹੁਣ ਹੈ, ਕੋਈ ਬੀ.ਏ. ਅਤੇ ਕੋਈ ਐਮ.ਏ. ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਸੁਧਾਰਕ ਆਲੋਚਨਾ ਨਹੀਂ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਜਮਾਤ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੇ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਆਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰ ਮਹੱਤਤਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦੁਨੀਆਵੀ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਘੱਟ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਆਦਮੀ ਵੀ ਵਧੀਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਿਆ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਚੰਗੇ ਲੇਖਕਾਂ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਕੇ ਸੁਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਮਨੁੱਖ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਘਟੀਆ ਕਿਸਮ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਲੇਖਕ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਭੁਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਪਾਦਕੀ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਵਲ ਲਿਖਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ। ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਅੱਠ ਦਸ ਜਮਾਤਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਚੰਗਾ ਪਾਠਕ ਜਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖੱਤ ਲਿਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਆਲੋਚਕ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਪੱਤਰ ਦੀਆਂ ਸੱਤਰਾਂ ਵੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਨਹੀਂ ਪਰੰਤੂ ਸੁਝਾਅ ਹੈ।

ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੇਖਕ ਵੀਰ ਜ਼ਰੂਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਪਰਵਾਰਿਕ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੋੜਨਗੇ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਲਈ ਚੰਗੀ ਗੁੜਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ।

ਆਪ ਦਾ ਸ਼ੁਭਚਿੰਤਕ,
ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਸ਼ਾਨ ਸਾਡੀਜ਼, ਵੈਨਕੂਵਰ ਬੀ.ਸੀ.

ਨੋਟ : ਕਲੇਰ ਸਾਹਿਬ ਤੁਹਾਡਾ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਜ਼ਲੀਲ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਨੌਬਤ ਗਾਲੀ-ਗਲੋਚ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੇ ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਮੂਰਖ ਇਹ ਸਮਝਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਾਹਿਤ ਜਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਉਤੇ ਉਸ ਇਕੱਲੇ ਦੀ ਹੀ ਮਨਾਪਲੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਊਲ ਜਲੂਲ ਲਿਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜੇਹੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਸਟੈਂਡ ਨਾ ਲੈਣਾ ਵੀ ਬੁਜ਼ਦਿਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਇਕੋ ਇਕ ਗੰਦਾ ਆਂਡਾ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਪੀਲੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਹਰ ਇਕ ਨਾਲ ਪੰਗਾ ਲੈਣ ਦੀ ਉਸ ਬਣ ਚੁਕੀ ਆਦਤ ਦਾ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰੋ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਵਾਂਗੇ।

ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਖਿਆਲਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ,

ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ

ਕਾਫੀ ਚਿਰ ਤੋਂ ਹੀ ਤਾਂਘ ਸੀ ਕਿ ਆਪਜੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਾਂ ਪਰ ਕੰਮ ਦੇ ਰੁਝੇਵੇਂ ਹੀ ਐਸੇ ਹਨ ਕਿ ਟਾਈਮ ਨਾ ਕੱਢ ਸਕਿਆ। ਪੇਪਰ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਜਿਹੜਾ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਤਨੋਂ ਦੂਰ ਨਿਕਲਦਾ ਸੀ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਸੀ। ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਉਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕੱਲ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਵੀ 'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਇਸ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਅੱਛਾ ਮਟੀਰੀਅਲ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਆਲਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੇਪਰ ਅਗਾਂਹ ਵਧੂ ਖਿਆਲਾਂ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਹਰ ਸਮਝਦਾਰ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਹਣਾ ਅਤੇ ਸੁਚੱਜਾ ਲਿਖਣ ਦੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਨਿਖਾਰ ਆ ਸਕੇ। ਇਨਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਲਿਬਾਸ ਵਿਚ ਵੇਖਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖੇ।

ਅਸੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੱਚ ਤੋਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਕਾਫੀ ਦੂਰ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸਦਾ ਕਾਰਨ ਸਾਡਾ ਆਲਾ ਦੁਆਲਾ ਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਗਲਤ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਖੁਸ਼ ਕਿਸਮਤ ਹੋ ਜਿਹੜੇ 20 ਜਾਂ 25 ਭਰਾ ਰਲਕੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰੀ ਮਿਲ ਬੈਠਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਇਸ ਹਨੇਰੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋ।

ਇਸ ਖਤ ਨਾਲ 15 ਡਾਲਰ ਦੀ ਚੈਕ ਵੀ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਤਰਫੋਂ ਸਭ ਦੋਸਤਾਂ ਅਤੇ ਹਮਸਮਝ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।

ਦਿਲੀ ਪਿਆਰੀ ਸਹਿਤ
ਰਣਜੀਤ ਵਿਰਦੀ
ਮਾਲਟਨ, ਓਂਟੇਰੀਓ।

ਰਵਿੰਦਰ 'ਰਵੀ' ਦੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਕਿਉਂ?

ਸੰਪਾਦਕ ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ ਜੀ,

ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਰਵੀ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਦੋ ਜੋਟੀਦਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਅਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਸੂਫ਼ੀ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਹਿਸ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਦੁਖ ਹੈ ਕਿ ਗੱਲ ਕੀ ਸੀ ਤੇ ਗਈ ਕਿਧਰ ਨੂੰ। ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਨੇ 'ਤੈਂ ਕੀ ਦਰਦ ਨਾ ਆਇਆ' ਨਾਂ ਦਾ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ। ਸੂਫ਼ੀ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਚੀਰਫਾੜ 'ਰਵੀ ਬਨਾਮ ਵੱਢ ਖਾਣਾ ਕੁੱਤਾ' ਨਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀ। ਸੂਫ਼ੀ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਕ ਹੈ। ਮੈਂ ਰਵੀ ਦਾ ਲੇਖ ਫੇਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਸਾਫ਼ ਜ਼ਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਰਵੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਕਾਤਲਾਂ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸੂਫ਼ੀ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਲੇਖ ਨੂੰ ਗਲਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਰਵੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਉਤਰ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਅਰਥ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ। ਪਰ ਰਵੀ ਨੇ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਧਾਰ ਲਈ।

ਰਵੀ ਵਲੋਂ ਉਤਰ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਰਵੀ ਦੇ ਦੋ ਜੋਟੀਦਾਰਾਂ ਚਰਨ ਅਤੇ ਮਨਜੀਤ ਮੀਤ ਨੇ ਰਵੀ ਦੀ ਥਾਂ ਸੂਫ਼ੀ ਉਪਰ ਊਜ਼ਾਂ, ਦੁਰਬਚਨਾਂ ਅਤੇ ਝੂਠੀਆਂ ਤੂਹਮਤਾਂ ਲਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸਾਰੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਸੂਫ਼ੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਸ਼ੱਕ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਇਹੋ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਚਰਨ ਅਤੇ ਮੀਤ ਨੇ ਉਹ ਲੇਖ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ, ਉਹ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਨੇ ਹੀ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਜੇ ਰਵੀ ਵਲੋਂ ਚਰਨ ਅਤੇ ਮੀਤ ਦੇ ਨਾਂ ਥੱਲੇ ਲਿਖੇ ਨੂੰ ਸੂਫ਼ੀ ਨੇ ਵੀ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਘਟੀਆ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਸੂਫ਼ੀ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਉਤਰ ਕਰੜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਸਭਿਆ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਇਸ ਉਪਰ ਬਹੁਤ ਔਖੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਦਾ ਸਹੀ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇ ਦੂਜੇ ਇਹ ਘਟੀਆ ਲਿਖਤਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੀ ਨੰਗਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਸੂਫ਼ੀ ਨੂੰ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਦੀ ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਾਰੇ ਜੋ ਊਜ਼ਾਂ ਲਾਈਆਂ ਹਨ ਸਰਾਸਰ ਗਲਤ ਹਨ। ਰਵੀ ਨੇ ਜੋ ਆਪਦਾ ਸਪਲੀਮੈਂਟ ਛਪਵਾਇਆ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਅਤੇ ਹੁਣ ਰਵੀ ਵਲੋਂ ਚਰਨ ਅਤੇ ਮੀਤ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਲਿਖਣਾ ਉਹ ਵੀ ਘਟੀਆ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਲਿਖਾਰੀ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕਾਂ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਇਹੋ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਇਕ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣ ਲਈ ਸੌ ਗਲਤੀ ਕਰਨੀ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਲੇਖ 'ਤੈਂ ਕੀ ਦਰਦ ਨਾ ਆਇਆ' ਉਪਰ ਸੂਫ਼ੀ ਵਲੋਂ ਲਿਖੇ ਦਾ ਜੁਆਬ ਦੇਵੇ। ਇਹੋ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ।

ਆਪਦਾ ਪਾਠਕ
ਜ. ਸ. ਸੰਧੂ, ਵੈਨਕੂਵਰ

ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਬੋਟ ਕਲੱਬ ਤੇ ਧਰਨਾ ਬੰਦ

ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨ ਲਈਆਂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ — ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਉਜੜ ਕੇ ਆਏ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਨੇ ਕੱਲ੍ਹ ਇਥੇ ਆਪਣਾ 35 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਚਾਲੂ ਧਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਰਮ ਸਹਾਇਤਾ ਤੇ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਇਹ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੇ ਡਰ ਕਾਰਨ ਦਿੱਲੀ ਪੁਜੇ ਸਨ ਪਰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰ ਲੁਕਾਉਣ ਲਈ ਥਾਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਸਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਨੇ ਬੋਟ ਕਲੱਬ ਸਾਹਮਣੇ ਧਰਨਾ ਜੂਨ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਹੜ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਆਸਾਮ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਤਬਾਹੀ

ਗੁਹਾਟੀ — ਬ੍ਰਹਮਪੁਤਰਾ ਨਦੀ ਵਿਚ ਹੜ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਬੇਹੱਦ ਤਬਾਹੀ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ 13 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਡੁੱਬਣ ਕਾਰਨ ਮੌਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕ ਲਾਪਤਾ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ 36 ਮੌਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਪੀੜਤ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਪੁਚਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਰਿਆ ਖਤਰੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਤੋਂ ਅਜੇ ਵੀ ਉਤੇ ਹਨ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਹਲਕੇ ਵਿਚ 120 ਪਿੰਡ ਤਬਾਹ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ।

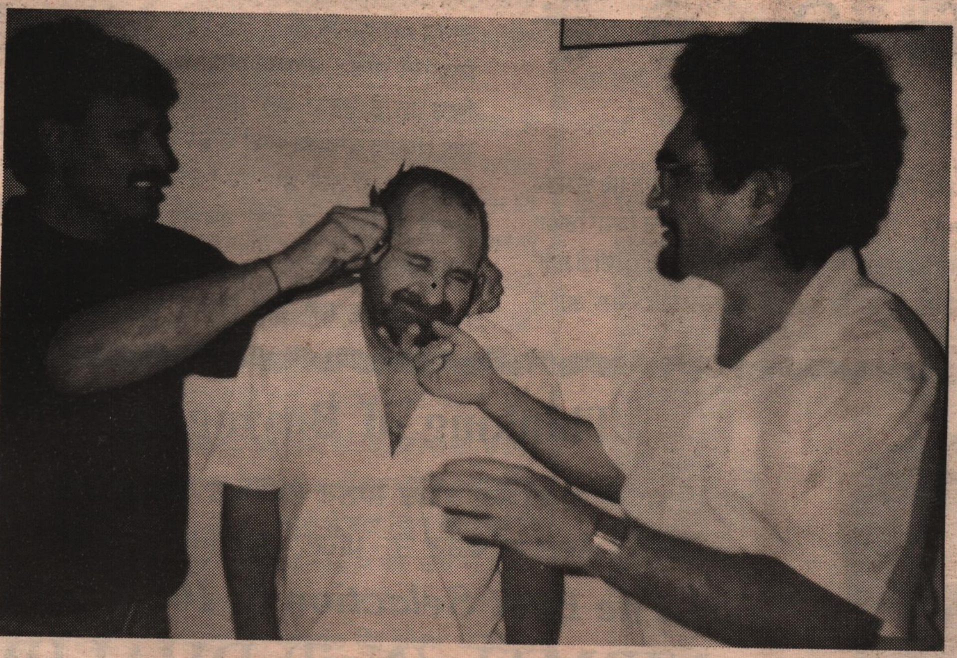
ਆਸਾਮ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਾ ਮਹੰਤਾ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਸਾਮ ਵਿਚ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ੰਕਰਾਨੰਦ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਭਜਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹੜ੍ਹ-ਮਾਰੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਆਪ ਆ ਕੇ ਦੇਖਣ।

ਏਕਤਾ ਸਿਰਫ ਅਸੂਲਾਂ ਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ — ਬਰਨਾਲਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂ:) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਸਾਂਝੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਅਸੂਲਾਂ ਉਤੇ ਆਧਾਰਤ ਏਕਤਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਇਥੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਏਕਤਾ ਵਾਲੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਇਸ ਸਟੈਂਡ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹੀ ਹੈ।

ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਬਣਤਰ ਉਤੇ ਟਿਪਣੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਪ੍ਰੋ: ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਤਾਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਦੋਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਨਾ ਹੋਵੇ ਉਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਪਾਰਟੀ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਿਧਾਂਤ, ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਸਾਂਝੇ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਹੀ ਏਕਤਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਚੋਣ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਦੂਜੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਧਿਰ ਤਾਂ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਦੱਸੇ ਰਸਤੇ ਉਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦੀ ਹਾਮੀ ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਜਿਹੇ ਅਨਸਰ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਕਤਲ ਉਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਹੀਆਂ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂ:) ਉਸ ਏਕਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸਟੈਂਡ ਹੁਣ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਸਿੱਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੇਖਕ ਕਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮੂੰਹ-ਬੋਲਦੀ ਤਸਵੀਰ

ਸਰੀ ਵਿਚ 22 ਜੁਲਾਈ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦਾ ਦਿਨ

22 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸਰੀ ਵਿਚ 65 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਮਾਣ ਵਿਚ ਮੇਅਰ ਅਤੇ ਕੌਂਸਲ ਵਲੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੰਡੋ-ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਣ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਬੇਅਰ ਕਰੀਕ ਪਾਰਕ ਪਹੁੰਚਕੇ ਲੰਚ ਅਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਵਿਚ ਹਿਸਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ :

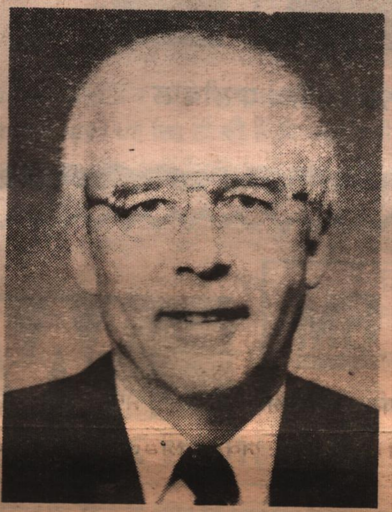
10 ਵਜੇ ਤੋਂ 11 ਵਜੇ ਸਵੇਰੇ —
ਐਲਡਰਮੈਨ ਗੈਰੀ ਵਾਟਕਿਨਸ
ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇਕੱਠ

11 ਤੋਂ ਸਵਾ ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ —
ਮੇਅਰ ਵਲੋਂ ਉਦਘਾਟਨ

12.10 ਤੋਂ 1.00 ਵਜੇ — ਲੰਚ ਤੇ
ਮਨੋਰੰਜਨ

1 ਤੋਂ 1.20 ਤੱਕ — ਐਵਾਰਡ

1.20 ਤੋਂ 2.30 ਤੱਕ — ਲਿੰਡਾ ਜੋਨਜ਼
ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ

ਸਰੀ ਦੇ ਮੇਅਰ ਵਲੋਂ ਸੁਨੇਹਾ

ਮੇਅਰ ਅਤੇ ਸਰੀ ਦੇ ਕੌਂਸਲ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ 22 ਜੁਲਾਈ, 1988 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਦਸ ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਤੱਕ ਬੇਅਰ ਕਰੀਕ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਸਾਲਾਨਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦਿਨ ਫਿਰ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹਰ ਸਾਲ ਇਹ ਦਿਨ 65 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਦੇਣ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਹੈ ਤਾਕਿ ਸਾਡੀ ਮਿਉਂਸਪੈਲਿਟੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣਾ ਸਨੇਹ ਪ੍ਰਗਟਾ ਸਕੇ।

ਅਸੀਂ ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਲੰਚ ਅਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨੂੰ ਮਾਣੋਗੇ।

Bob Bose

ਬੌਬ ਬੋਸ - ਮੇਅਰ

ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਵੋਟਰ ਕਾਂਗਰਸ ਆਈ ਨੂੰ '77 ਵਰਗਾ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਦੇ ਰੌਂ ਵਿਚ

ਪਟਨਾ — ਪਿਛੇ ਜੇਹੇ ਹੋਈਆਂ ਉਪ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਬਿਹਾਰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਅਖਬਾਰ "ਪੈਟਰੀਆਟ" ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਕ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸੂਬੇ ਅੰਦਰ ਕਾਂਗਰਸ ਆਈ ਹੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੰਡੀ ਹੋਈ ਹੈ ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਆਈ ਵਿਰੁਧ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਵਾ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿ 1977 ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਰਵੇਖਣ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਪ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਸਿਟਿਆਂ ਪਿਛੋਂ ਜਿਥੇ ਅਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਫਾਂ ਵਿਚ ਨੇੜਤਾ ਵੇਖੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਆਈ ਵਿਚ ਧੜੇਬੰਦੀ ਤਿੱਖੀ ਹੋਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਵਖਾਈ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਉਪ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਸਿਟਿਆਂ ਪਿਛੋਂ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਕਾਂਗਰਸ ਆਈ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤਾਰਕ ਅਨਵਰ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਚਲ ਪਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਲਾਈਨ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਵੇ। ਕਾਂਗਰਸ ਆਈ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਲੀਡਰ ਵੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਵਿਰੁਧ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਬਿਹਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਆਈ ਦੇ ਕੁਝ ਉਘੇ ਲੀਡਰ ਰਾਜ ਅੰਦਰ ਉਭਰੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛੁਪਾ ਰਹੇ। ਕਾਂਗਰਸ ਆਈ ਅਸੰਬਲੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਜ਼ਿੱਦੀ ਤੇ ਹੱਠੀ ਰਵਈਏ ਵਿਰੁਧ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਲਾਬੀ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਆਈ ਅਸੰਬਲੀ ਮੈਂਬਰ ਖੁਲ੍ਹੇ-ਆਮ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਵੇਖੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਫਰੰਟ ਉਤੇ ਹੀ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਈ ਹੈ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹਨ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨੀ ਸੁਧਾਰ ਨਾ ਹੋਣ, ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਫਸਲ ਦਾ ਯੋਗ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਮਿਲਣ ਤੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਜਰਤਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤੇ ਅਮਲ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਮਾਜਕ ਖਿਚਾਅ ਵਧਿਆ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰਾਜ ਅੰਦਰ 5000 ਛੋਟੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਨਅੱਤ ਵਰਕਰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹਨ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਿਦਿਅਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹਫੜਾ ਦਫੜੀ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਰਾਜ ਅੰਦਰ ਸੜਕਾਂ, ਪੁਲਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਪਬਲਿਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੈ। ਰਾਜ ਅੰਦਰ ਜਾਗੀਰੂ ਤੇ ਪੁਲਸ ਅਤਿਆਚਾਰ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਰੋਟੀ ਰੋਜ਼ੀ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦੇਵੇ। ਪੇਂਡੂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਬੇ-ਚੈਨੀ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਿੱਖ ਅਤਿ-ਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ — ਜ਼ਿਆ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ — ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਦਰ ਜ਼ਿਆ ਉਲ ਹੱਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੇ ਸਿੱਖ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਇਥੇ ਕਾਇਦੇ ਆਜ਼ਮ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਲੋਂ "ਕੌਮੀ ਸਥਿਰਤਾ ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਖੇਤਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ" ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਰਵਾਈ ਇਕ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸਦਰ ਜ਼ਿਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮਦਦ ਦੇਣ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਭੜਕਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਰਕਤ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਦਭਾਵਨਾ ਗਵਾਉਣਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਿਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਦਰ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਲਾਕਾਈ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਦੁਵੱਲੇ ਮਤਭੇਦ ਸੁਝਲਾਉਣ ਲਈ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਨੇੜਤਾ ਵਾਲੇ ਸਬੰਧ ਹੋਣ ਨਾਲ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਕਸ਼ੀਦਗੀ ਘਟੇਗੀ। ਸਦਰ ਜ਼ਿਆ ਦੀ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਮਤਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਲਮਕਾਉਣਾ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹਿਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਭਰਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਚਾਹਵਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਸ਼ੀਦਗੀ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਯਤਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪਹਿਲ ਪ੍ਰਤੀ ਸਦਭਾਵਨਾ ਵਿਖਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਬਰਨਾਲਾ-ਬਾਦਲ ਧੜੇ ਇੱਕ ਹੋਣ ਲੱਗੇ

ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਇਥੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਰਾਜਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਤੇਜ਼ੀ ਆਈ ਹੈ। ਬਰਨਾਲਾ ਧੜੇ ਤੇ ਸਾਂਝੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚਕਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਕ ਹੋ ਜਾਣਗੇ

ਸਾਬਕਾ ਮੁਖ-ਮੰਤਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾਕੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕੇ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਬੇਸ਼ਕ ਫੈਸਲਾ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਪਰ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਬਰਨਾਲਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੰਥ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸਾਂਝੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਦਲ ਵਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਮਤਿਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ 31 ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ 19 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਾਂਝਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਬਰਨਾਲਾ ਵਲੋਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ

ਲੁਧਿਆਣੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸ: ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੌਮੀ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੇ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਨਸਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਰਹਿਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿਮੇਂਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਭੱਜੇਗੀ ਨਹੀਂ।

ਬਦਲ ਬਣਨ ਲਈ ਠੋਸ ਤੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ — ਜਿਓਤੀ ਬਾਸੂ

ਕਲਕੱਤਾ — ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਥੀ ਜਿਓਤੀ ਬਾਸੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ) ਦਾ ਬਦਲ ਬਣਨ ਲਈ ਅਗਾਮੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਇਲੈਕਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਠੋਸ ਤੇ ਘਟੋ ਘੱਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਨ ਮੋਰਚਾ ਲੀਡਰ ਵੀ ਪੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਿਤ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ ਪਾਰਕ ਵਿਖੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਲਸੇ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਥੀ ਜਿਓਤੀ ਬਾਸੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਵਾਂਗ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਫੋਕੇ ਵਾਅਦੇ ਕਰਨ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗੀ, ਇਹਨਾਂ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨੂੰ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਠੋਸ ਤੌਰ ਤੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਿਆਂ ਹੀ ਚੰਗੇ ਸਿਟੇ ਨਿਕਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ 1984 ਵਿਚ ਰਾਜੀਵ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰੀ ਬਹੁਮਤ ਲੈ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਈ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਦੀਆਂ ਜਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਗੁਆ ਚੁਕਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮਹਿਲਾ ਪਾਈਲਾਟ — ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ

ਹੈਦਰਾਬਾਦ — 20 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਯੁਵਤੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਪਹਿਲੀ ਭਾਰਤੀ ਮਹਿਲਾ ਪਾਈਲਾਟ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਏਅਰ-ਇੰਡੀਆ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਉਡਾਣ ਭਰੇਗੀ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਅਕੈਡਮੀ ਵਿਚੋਂ ਟਰੇਨਿੰਗ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਉਨ੍ਹਾਂ 20 ਕੈਡਿਟਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਮਰਸ਼ਲ ਪਾਈਲਾਟ ਦਾ ਲਾਇਸੰਸ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਰੀਕਾਰਡ ਬਹੁਤ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਬੀ. ਏ. ਦਾ ਕੋਰਸ ਨਜ਼ਾਮ ਕਾਲਜ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਤੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 1985 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰੀਪਬਲਿਕ ਡੇਅ ਸਮੇਂ ਐਨ. ਸੀ. ਸੀ. ਪਰੇਡ ਦੀ ਕੈਡਿਟ ਵਜੋਂ ਉਸ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਨਮਾਨ ਜਿਤਿਆ।

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਨੇ 1985-86 ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਯੂਥ ਕੈਂਪ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਦੋ ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ

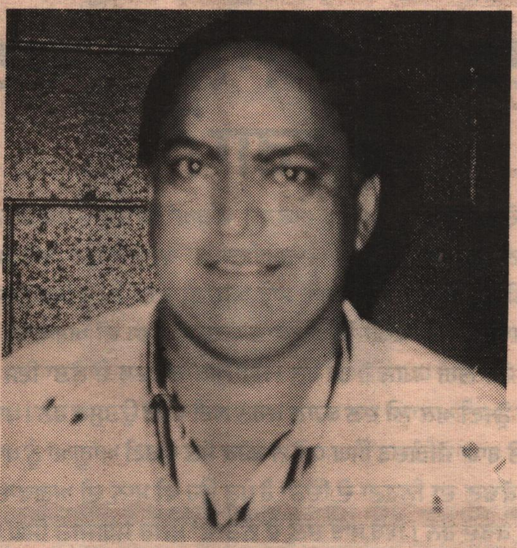
ਲਾਹੌਰ — ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਫੌਜੀ ਡਿਕਟੇਟਰ ਜ਼ਿਆ-ਉਲ-ਹੱਕ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਕੱਲ੍ਹ ਇਕ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ 22 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਲੰਮੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵਿਚ ਦੋ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਇਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਆਗੂ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਭੁੱਟੋ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਫੌਜੀ ਡਿਕਟੇਟਰਸ਼ਿਪ ਖਤਮ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਬਹਾਲ ਕਰਕੇ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ।

ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕ ਪਿਛਲੇ ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਤੋਂ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕ ਹੁਣ ਡਿਕਟੇਟਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਚੁਕੇ ਹਨ।

ਕੁੱਦਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ ਡੂੰਘੇ ਸਾਗਰਾਂ ਵਿਚ,
ਰੇਤ ਬਣ, ਕਦ ਤਕ ਕਿਨਾਰੇ ਬੈਠਣਾ ਹੈ।

ਅਪੀਲ

ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਵਤਨ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਤੇ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲੀ ਬੈਠੇ — ਦੋਨਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੇ ਦੋਸਤੋ ਵੀਰੋ ਤੇ ਭੈਣੋ — ਅਸੀਂ ਪੰਜ ਦਰਿਆ ਕਲਚਰਲ ਟਰੁੱਪ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰ ਅੱਜ ਤੁਹਾਡੇ ਰੂਹਬਰੂ ਹੋਕੇ ਜਾਂ ਅੰਗ ਸੰਗ ਰਹਿਕੇ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸੁਪਨਿਆਂ 'ਚ ਵਸੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪੰਜਾਬ, ਤੁਹਾਡੀ ਮਿੱਟੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ, ਤੁਹਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ, ਖੂਹ, ਟੋਭਿਆਂ ਤੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹਾਂ।

ਸਾਡਾ ਗਰੁਪ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸ਼ੋਅ ਕਰ ਚੁਕਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਅਸੀਂ ਮਾਣ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਜਗਾਹ ਤੋਂ ਤੇ ਹਰ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਤੋਂ ਮਣਾਂ ਮੂੰਹੀਂ ਪਿਆਰ, ਇਜ਼ਤ ਤੇ ਮਾਣ ਮਿਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਲਫਜ਼, ਕੋਈ ਗੀਤ, ਕੋਈ ਸਕਿਟ ਕੋਈ ਨਾਚ, ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸਨੂੰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਵਾਂ, ਆਪਣੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਜਾਂ ਬੇਟੀਆਂ ਸੰਗ ਬੈਠਕੇ ਦੇਖਦਿਆਂ ਸ਼ਰਮ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੀਏ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਭਿਅਤਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਉਹ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦਰਸ਼ਕ ਦੇਣਗੇ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ, ਪਿੰਨਟਿਕਟਨ, ਐਬਟਸਫੋਰਡ, ਪ੍ਰਿੰਸ ਜੌਰਜ, ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ, ਫਰਿਜਨੋ ਤੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਸ਼ੋਅਜ਼ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਹੈ।

ਸਾਡੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆਏ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਖੱਪ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਦਰਸ਼ਕ ਭੀ ਤੇ ਕਲਾਕਾਰ ਭੀ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰੀ ਗੈਰ ਸਭਿਅਕ ਲਫਜ਼ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੁੜ ਤੁਹਾਡੇ ਤ੍ਰਿੰਜਣਾਂ, ਤੀਆਂ, ਕਿੱਕਲੀ, ਲੁਡੀ, ਅੱਡੀ ਟੱਪਾ ਤੇ ਸਿਠਣੀਆਂ ਮੇਹਣਿਆਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਲੈ ਜਾਵਾਂਗੇ। "ਨਾ ਮਾਰ ਜ਼ਾਲਮਾ ਵੇ, ਪੇਕੇ ਤੱਤੜੀ ਦੇ ਦੂਰ" ਵਰਗੇ ਗੀਤ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨਾਂ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਨਗੇ। ਸਾਡੇ ਇਸ ਗਰੁਪ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਟੇਜਾਂ ਦਾ ਧਰੂ ਤਾਰਾ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਤੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਮਲਿਕਾ ਸੁਸ਼ਮਾ ਹਨ। ਜਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਉਡੀਕਦੇ ਸੀ।

ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਨੰਬਰ ਵਨ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਹੇਮਾ ਮਾਲਿਨੀ ਦਿਲਜੀਤ ਕੌਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਨਰਗਿਸ — ਰਮਾ ਵਿਜ ਹਨ। ਇਕ ਸਭ ਤੋਂ ਸੋਹਣੀ ਤੇ ਦੂਜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਟੈਲੈਂਟਿਡ। ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਾਏ ਗਾਣੇ, ਗੱਡੀ ਥੱਲੇ ਸਿਰ ਦੇ ਕੇ ਮਰ ਜਾਊਂਗੀ, ਕੋਕਾ ਘੜਵਾ ਦੇ ਮਾਹੀਆ, ਮੈਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾ ਲੈ ਵੇ, ਮੇਰਾ ਲੌਂਗ ਗਵਾਚਾ, ਤੇ ਡਾਨਸਿਜ਼, ਵਾਢੀਆਂ ਦਾ ਨਾਚ, ਰੇਸ਼ਮੀ ਸਲਵਾਰ ਕੁੜਤਾ ਜਾਲੀ ਦਾ, ਸੜਕੇ ਸੜਕੇ ਜਾਂਦੀਏ ਮੁਟਿਆਰੇ ਨੀ ਤੇ ਗੁੰਗੇ ਦਾ ਵਿਆਹ ਦੀ ਸਕਿਟ — ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਮੋਹ ਲੈਣਗੇ। ਟੁਣ-ਟੁਣ — ਹਿੰਦੀ ਸਕਰੀਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕਮੇਡੀਅਨ ਔਰਤ, ਜਿਸਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ "ਅਫਸਾਨਾ ਲਿਖ ਰਹੀ ਹੂੰ" ਵਰਗਾ ਅਮਰ ਗੀਤ ਸੁਣੋਂਗੇ। ਤੇ ਹਾਸਿਆਂ ਦੇ 'ਗੋਲ ਗੱਪੇ' ਭੀ ਸੁਣੋਂਗੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਟੈਲੇਂਟਿਡ ਕਾਮੇਡੀਅਨ, ਡਾ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ ਤੇ ਸਰੂਪ ਪਰਿੰਦਾ ਦੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਕਾਮੇਡੀ ਸਕਿਟਾਂ ਤੇ ਚੁਟਕਲੇ ਤੁਹਾਡਾ ਭਰਪੂਰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਗੇ। ਮਾਲੀ ਰਾਮ ਦੇ ਢੋਲ ਦਾ ਡੱਗਾ ਤੇ ਬਾਕੀ ਦਸ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਦਿਲ ਟੁੰਬਣ ਵਾਲੀਆਂ ਆਈਟਮਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ — ਤੁਹਾਡੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਣਗੇ।

ਅਸੀਂ ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਵਲੋਂ ਸਾਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਮਾਣ, ਇੱਜ਼ਤ, ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਮਿਲੇਗਾ।

ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ

ਜਗਜੀਤ

ਪੰਜ ਦਰਿਆ ਕਲਚਰਲ ਟਰੁੱਪ (ਫਿਲਮਕਾਰ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ)

ਮਾਨ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ 'ਚ ਇਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਣੇਗਾ?

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਕਾਲੀ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਏਕਤਾ ਲਈ ਹਿਲਜੁਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹੈ। ਏਕਤਾ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਣ ਇਕੋ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਣੇਗਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਵਿਚ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਨੇਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਲਈ ਯਤਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਂਝੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੁਰਾਣਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਉਤਸੁਕ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰਲੇ ਬਾਬਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧੜੇ ਨੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸੱਤ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਹ ਵੀ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਸਾਂਝੇ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਮੇਜਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਉਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਵਿਚ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਸਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਪੁਰਾਣੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਕਈ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੰਤ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਛੋਟੇਪੁਰ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਕ ਰੱਖਣ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨਗੇ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲ) ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਇਸ ਏਕਤਾ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਅਜੇ ਉਪਰਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਏਕਤਾ ਦੇ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ ਪ੍ਰੰਤੂ ਹੇਠਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਸਰਗਰਮੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਹਮਾਇਤ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂ:) ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰਲੇ ਕੁਝ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਰਾਇ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੋਹਾਂ ਦਲਾਂ ਵਿਚ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਏਕਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਇਕ ਧਿਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਮਾਨ ਬਾਰੇ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨ ਅਕਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂ:) ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਨ ਨੇ ਬਾਬਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਾਨ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋੜਨ ਦੇ ਵੀ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਣੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿਰੁਧ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕੁੜਿੱਤਣਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਮਾਨ ਵਿਰੁਧ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਹਿਬਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌ:) ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 50 ਮੈਂਬਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਇਮ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਵਿਚ ਏਕੇ ਦੀ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਤੁਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅੰਦਰ ਸਾਂਝੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਆਵੇਗੀ। ਸਾਂਝੇ ਦਲ ਦੀ ਭਾਰੂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਵੀ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਧੀਮਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਾਂਝੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਨਵੀਆਂ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਤੋਂ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿਲੇਵਾਰ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਦਿਹਾਤੀ), ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਫਰੀਦਕੋਟ ਅਤੇ ਪੱਟੀ ਵਿਚ ਹੀ ਜ਼ਿਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਾਬਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਮਾਇਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ, ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਕੋਲ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ, ਬੰਗਾਲ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀ ਇਕਾਈਆਂ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾ ਧੜਿਆਂ ਦੀ ਰਾਇ ਹੈ ਕਿ ਏਕਤਾ ਨਾਲ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਰਾਜੀਵ ਜੁਲਾਈ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਜਾਵੇਗਾ?

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ — ਕੁੱਲ ਹਿੰਦ ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ) ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਰਘੂਨੰਦਨ ਲਾਲ ਭਾਟੀਆ ਐਮ. ਪੀ. ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗਾਂਧੀ ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ) ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਸ੍ਰੀ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਫੇਰੀ ਲਗਭਗ ਨਿਸਚਤ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ-ਡੇਅ ਧੂਮ-ਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ

(ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਸ੍ਰੀ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ, ਮਾਲਕ ਸ਼ਾਨ ਸਾੜ੍ਹੀਜ਼ ਨੇ "ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ" ਲਈ ਭੇਜੀ ਹੈ। ਇੰਡੋ-ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਫਰੈਂਡਸ਼ਿਪ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਲੋਂ ਕੈਨੇਡਾ-ਡੇਅ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਬਹੁਤ ਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਗਮ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਬਿੰਬ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਕਲੇਰ ਦੇ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ — ਸੰਪਾਦਕੀ ਮੰਡਲ)

ਸਮੇਂ ਦੀ ਤੋਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਨੇਡਾ ਵਿਚ ਆ ਵਸੇ ਭਾਰਤੀ ਹੁਣ ਕਨੇਡਾ ਵਾਸੀਆਂ ਨਾਲ ਘਿਓ-ਖਿਚੜੀ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਵੰਡੀ ਬੋਲੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਬੋਲੀ ਨਾ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਦੋ ਮਨੁੱਖ ਪੱਥਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਬੋਲੀ ਸਮਝਣਾ ਹੀ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਮਾਣ ਦਾ ਨਾੜੂ ਹੈ। ਹਰ ਪਰਦੇਸੀ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਅਤੇ ਫੇਰ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੋਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਆ ਵਸੇ ਭਾਰਤੀ ਵੀ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਇਥੋਂ ਦੇ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਗਮੀਆਂ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ।

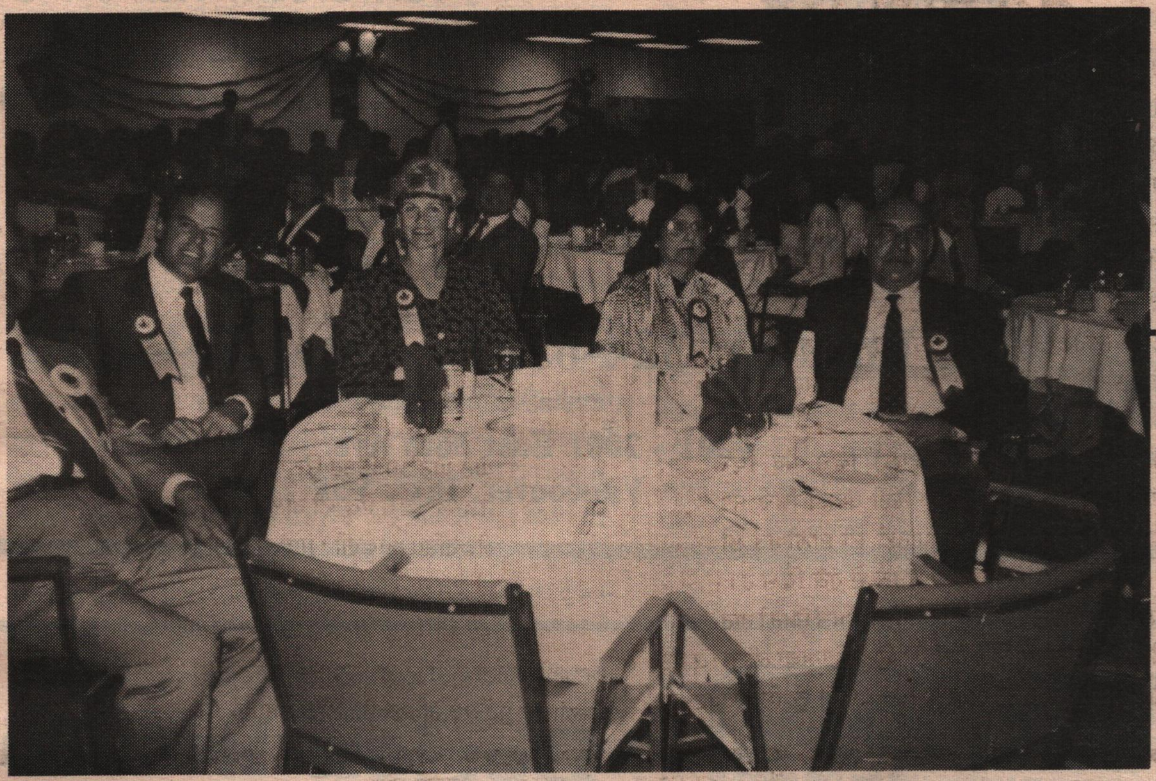
ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਨੂੰ ਭਾਂਜ ਦੇਣ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨੇ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰ ਕੇ ਇੱਕ ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਕੈਂਸਰ ਖੋਜ ਅਤੇ ਕੈਂਸਰ ਬਾਰੇ ਆਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਦਾਨ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਪੋਲੀਓ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਓ ਫੰਡ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਉਦਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਦਾਨ ਦੇ ਕੇ ਇਥੋਂ ਦੇ ਵਾਸੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ ਹੁਣ ਇੰਡੋ ਕਨੇਡੀਅਨਜ਼ ਇਥੇ ਦੀ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਵੀ ਕੁੱਦ ਪਏ ਹਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਚੁਣਿਆ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਮੋਅ ਸਹੋਤਾ ਬੀ.ਸੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਸੂਝ ਦਾ ਚਮਕਾਰਾ ਦਿਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਜੁਲਾਈ ਕਨੇਡਾ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ (ਕਨੇਡਾ ਡੇਅ) ਮਿਥਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸੌ ਵੀਹ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਨੇਡਾ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਬੰਧ ਹੇਠ ਲੈ ਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕਨੇਡਾ-ਡੇਅ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਨੇਡਾ ਵਾਸੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਢੰਗਾਂ ਦੇ ਜਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਕਨੇਡਾ ਡੇਅ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਅਸਲ ਕਨੇਡੀਅਨ ਕੌਣ ਹੈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਸੈਂਕੜੇ ਕੌਮਾਂ ਅਤੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਨੇਡੀਅਨ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਹੁ-ਸੰਮਤੀ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਵੀ ਹੁਣ ਕਨੇਡੀਅਨ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਬੀ. ਸੀ. ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਵੈਂਡਰ ਜ਼ਾਮ ਵੀ ਸਤਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹਾਲੈਂਡ ਤੋਂ ਇਥੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਆਮ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕਨੇਡੀਅਨ ਕੌਣ ਹੈ? ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ। ਹਰ ਵਿਚਰ ਰਿਹਾ ਵਾਸੀ ਉਸਦੇ ਰੰਗ ਅਤੇ ਸਭਿਅਤਾ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਚਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਿਸ ਖਿਤੇ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੈ ਇਸੇ ਲਈ ਅਸੀਂ ਕਨੇਡੀਅਨ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਇੰਡੋ-ਕਨੇਡੀਅਨ ਕਰਕੇ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦਰਜਨਾਂ ਹੀ ਅਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ ਹਨ। ਇੰਡੋ-ਕਨੇਡੀਅਨ ਫਰੈਂਡਸ਼ਿਪ ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਜੁਲਾਈ ਦਿਨ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸੱਤ ਕੁ ਸੌ ਸੀਟਾਂ ਵਾਲੇ ਹਿਲਨਿਕ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕਨੇਡਾ ਡੇਅ ਮਨਾਉਣ ਅਤੇ ਰੰਗਾ ਰੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੈਂਚੀ ਡਾਲਰ ਦਾਖਲਾ ਟਿਕਟ ਸੀ। ਪੰਜ ਕੁ ਸੌ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਜਾਨ ਫਰੇਜ਼ਰ ਅਤੇ ਬੀ. ਸੀ. ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਿਲ ਵੈਂਡਰਜ਼ਾਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚਾਰ ਪੰਜ ਐਮ. ਪੀਜ਼.,ਵੈਨਕੂਵਰ ਤੇ ਬਰਨਬੀ ਆਦਿ ਮਿਊਂਸਪਲਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਪਰੋਗਰਾਮ 'ਓ ਕਨੇਡਾ'(O Canada) ਦੇ ਕੌਮੀ ਤਰਾਨੇ ਦੇ ਗਾਉਣ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆ ਕਿਹਾ। ਡਾਕਟਰ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਹਰ ਰੰਗ, ਜਾਤ, ਮਜ਼ੂਬ ਅਤੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਸੱਦੇ ਹੋਏ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਵਾਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਰੀ-ਡੈਲਟਾ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਸੀਟ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚਰਨਪਾਲ ਗਿੱਲ ਦੀ ਵੀ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕਰਵਾਈ। ਸਾਡੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿਚੋਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਦੱਖਣੀ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਜਾਨ ਫਰੇਜ਼ਰ ਨੇ ਇੰਡੋ-ਕਨੇਡੀਅਨਜ਼ ਵਲੋਂ ਕਨੇਡਾ ਦੇ ਹਰ ਰਾਜਸੀ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਹਿਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਨੇਡੀਅਨ ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਕਨੇਡੀਅਨ ਭਾਵੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਤ ਜਾਂ ਧਰਮ ਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਦੇਣ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ। ਬੀ. ਸੀ. ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਿਸਟਰ ਵੈਂਡਰਜਾਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇੰਡੋ-ਕਨੇਡੀਅਨਜ਼ ਵਲੋਂ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਚੰਗੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਮੱਲਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੈ ਤੇ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਂਗ ਇਥੇ ਅਵਾਸੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਹੀ ਆਇਆ ਸੀ। ਐਮ. ਪੀ. ਮਿਸਟਰ ਬਿਨੋ ਫਰੀਜ਼ਨ ਨੇ ਕਨੇਡਾ ਡੇਅ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਿਸਟਰ ਮਰੂਨੀ ਵਲੋਂ ਵਧਾਈ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਮਿਹਨਤੀ ਅਤੇ ਧਨੀ ਹੈ। ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਲੱਕੜ-ਮਿਲ੍ਹ ਮਾਲਕ ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਇੱਕ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਉਸਨੇ ਕੈਂਸਰ ਸੁਸਾਇਟੀ,ਪੋਲੀਓ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਓ ਫੰਡ ਤੇ ਯੂ. ਬੀ. ਸੀ. ਵੈਨਕੂਵਰ ਨੂੰ ਲੱਖਾਂ ਡਾਲਰ ਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਇਸ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸਪੀਕਰ ਜਾਨ ਫਰੇਜਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਨ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਅਸ਼ੋਕ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਐਮ: ਸੀ. ਸ਼ੁਸ਼ਮਾ ਦੀ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ ਸ਼ੁਸ਼ਮਾ ਨੇ ਬਾਕੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਸਟੇਜ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਈ। ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਗਰਬਾ, ਰਾਜਿਸਥਾਨੀ, ਗੁਜਰਾਤੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭੰਗੜਾ ਨਾਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪੰਜਾਬੀ ਆਰਟਿਸਟ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਰਿਚਮੰਡ ਦੀ ਭੰਗੜਾ ਟੀਮ ਨੇ ਜਦ ਆਪਣਾ ਭੰਗੜਾ ਨਾਚ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੈਂਡਰਜਾਮ ਪਹਿਲਾ ਬੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ ਤਾੜੀਆਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਖ ਦੇ ਝੁਮੱਕੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹਾਲ ਤਾੜੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਗੂਜਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਅਸ਼ੋਕਾ ਟਰੇਡਿੰਗ ਦੇ ਮਾਲਕ ਅਸ਼ੋਕ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਲੜਕੀ ਗੀਟਾ ਨੇ ਦਰਜਨ ਕੁ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਟ-ਸਾੜ੍ਹੀਆਂ ਪਹਿਨਾ ਕੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਵਾਈ। ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਪਰਸੰਸਾ ਯੋਗ ਸੀ। ਦੋ ਕੁ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰੇ ਕੱਦ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਾਮੇਡੀਅਨ ਅਤੇ ਸੁਰੀਲੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ 'ਅਫਸਾਨਾ ਲਿਖ ਰਹੀ ਹੂੰ ਦੀ' ਗਾਇਕਾ ਟੁਣ ਟੁਣ ਵੀ ਸਟੇਜ ਤੇ ਆਈ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਗੋਸਲ ਨੇ ਆਏ ਸਭ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਜਿਥੇ ਕਨੇਡਾ ਡੇਅ ਮਨਾਉਣ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ, ਉਥੇ ਹੀ ਕੁਝ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵੀ ਹਨ। ਕਈ ਸੱਜਣਾਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀਆਂ ਤਰੁਟੀਆਂ ਵੱਲ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਦੁਆਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਮੁਤਾਬਕ ਐਮ.ਸੀ. ਕਰ ਰਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਆਖੀਰ ਤਕ ਸਟੇਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

। ਪਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਅੱਧ ਵਿਚ ਐਮ.ਸੀ.ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਟੇਜ ਸੰਭਾਲਣਾ ਹਾਸੋ-ਹੀਣੀ ਗੱਲ ਲੱਗਦੀ ਸੀ। ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਐਮ. ਸੀ. ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਭੁਲ ਗਏ ਸਨ। ਪਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਸਟੋਰ ਨੂੰ ਪਰਦਰਸ਼ਨੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ, ਉਸ ਸਟੋਰ ਦੀ ਪਰਮੋਸ਼ਨ ਲੱਗਦੀ ਸੀ। ਕਨੇਡਾ ਡੇਅ ਦੇ ਜਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਗਹਿਣੇ ਤੇ ਕੱਪੜੇ ਬਣਦੇ ਹਨ ਕੁਝ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ। ਹਾਲ ਦੇ ਇੱਕ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਇੱਕ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਵਲੋਂ ਕਪੜਿਆਂ ਦੀ ਪਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਝਲਕ ਲੱਗਦੀ ਸੀ। ਛਪੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਹੀ ਵਪਾਰਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਇਸ ਕਹਾਵਤ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆਉਂਦੇ ਸਨ ਕਿ 'ਅੰਨ੍ਹਾ ਵੰਡੇ ਸੀਰਨੀ ਮੁੜ ਮੁੜ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ'। ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਪਰਬੰਧਕ ਕਿਸੇ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ ਨਾ ਪੈਂਦੇ ਹੋਏ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਗੇ। ਆਖੀਰ ਵਿਚ ਤਰਲੋਕ ਕੈਟਰਿੰਗ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਭੋਜਨ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਕੇ ਸੁਭਾਗੀਆਂ ਜੋੜੀਆਂ ਡਿਸਕੋ ਡਾਂਸ ਲਈ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਜਿਉਂ ਹੀ ਡਿਸਕੋ ਗੀਤਾਂ ਲਈ ਸਪੀਕਰਾਂ ਨੇ ਮੂੰਹ ਖੋਹਲੇ ਤਿਉਂ ਹੀ ਪੰਜੇਬਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਨਾਚ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਕੁੱਦ ਪਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲੇਟ ਰਾਤ ਤੱਕ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਸ੍ਰੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਗੋਸਲ, ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਵੈਂਡਰਜ਼ਾਮ, ਮਿਸਿਜ਼ ਵੈਂਡਰਜ਼ਾਮ, ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਜੌਹਲ, ਸ੍ਰੀ ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ

ਫਿਲਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਜਗਜੀਤ, ਐਕਟ੍ਰੈਸ ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਪ੍ਰਲਾਦ ਗਿੱਲ, ਅਸ਼ੋਕ ਸ਼ਰਮਾ ਤੇ ਕਮੇਡੀਅਨ ਟੁਨਟੁਨ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਅਤਿ-ਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਬਕਾਇਦਾ ਕਮਾਂਡ ਸੈਂਟਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ — ਹਾਲਾਂ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ 95 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1000 ਤੱਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਹ ਦੇ ਲਗਭਗ ਖੂੰਖਾਰ ਤੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਇਨਾਮ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਕਤ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਵਿਚ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੁਖੀ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ, ਵਸਣ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੰਵਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਪ੍ਰਮੁਖ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਬਾਕਾਇਦਾ ਕਮਾਂਡ ਸੈਂਟਰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਅਤਿਵਾਦੀ ਆਪਰੇਸ਼ਨ 'ਕਾਲੀ ਗਰਜ' ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। 'ਪਰੈਸ ਸਮਾਚਾਰ' ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਉਕਤ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਪਰਕ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਗੁਪਤਚਰ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਅਕਸਰ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਰਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਰੁਧ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਹਿ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬੇਸ਼ਕ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਸਰਹੱਦ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ

ਅਤਿਵਾਦੀ ਗੋਲੀ ਤੋਂ ਘਬਰਾ ਕੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਮੌਤ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ — ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ ਨੇੜੇ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਫਾਇਰਿੰਗ ਤੋਂ ਭੈਭੀਤ ਹੋ ਕੇ ਇਕ 17 ਸਾਲਾ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੇ ਇਕ ਪੁਲਸ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਕਤ ਲੜਕਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿਥੇ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਫਾਇਰਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹਿਮਾਚਲ ਵਿਚ ਚੌਕਸੀ

ਸ਼ਿਮਲਾ — ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਵੀਰਭੱਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਤਿਅੰਤ ਚੌਕਸੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਹਿਮਾਚਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸੰਭਾਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਹ ਸੂਬੇ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਤੇ ਪੁਲਸ ਕਪਤਾਨਾਂ ਦੀ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਸਲਾਨਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਵੀ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ 'ਸਾਂਝੀ ਕਾਰਵਾਈ' ਦਾ ਸੱਦਾ

ਬੰਬਈ — ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਚੋਣ ਹਲਕੇ ਦੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਉਤਸ਼ਾਹ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲਾਂ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਦੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਪੱਧਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲਾਂ ਵਲੋਂ 'ਇਕ ਸਾਂਝੀ ਕਾਰਵਾਈ' ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਫਤਵੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਇਖਲਾਕੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਏ।

ਇਥੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਇਕ ਪਬਲਿਕ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੋਫੋਰਜ਼ ਸੌਦੇ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਨ ਤੇ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਧੱਕਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਇਕ ਕੁਰਪਟ ਸਰਕਾਰ' ਦੀ ਚਿਹਰਾ ਮੋਹਰਾ ਨੰਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚੜ੍ਹ ਰਹੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਮੁਖ ਕਾਰਨ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਨ ਮੋਰਚਾ ਨੇਤਾ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕੱਪੜਾ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਜਲੂਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਟਰੱਕ ਉਤੇ ਬੋਫੋਰਜ਼ ਤੋਪਾਂ ਦਾ ਇਕ ਮਾਡਲ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੱਪੜਾ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਕੁਰਪਟ ਅਨਸਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਉਮਰ ਦੀ ਹੱਦ 21 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ 18 ਸਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨ 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਮਰ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਲੋਂ ਗੰਭੀਰ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹੋ ਪੈਮਾਨਾ ਉਸ ਦੇ ਵੋਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਲਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਚੁਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕੱਪੜਾ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਜਲੂਸ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨੇਤਾ ਸੱਤਾ ਸਾਮੰਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰੀਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅੰਬੇਦਕਰ ਤੇ ਖੇਤਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਨੇਤਾ ਸ਼ਰਦ ਜੋਸ਼ੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਜਲੂਸ ਕਾਲਾ ਘੋੜਾ ਵਿਖੇ ਇਕ ਰੈਲੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ।

ਜਨ ਮੋਰਚਾ ਨੇਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਿਚ ਖੂਨ ਪਸੀਨਾ ਡੋਲ੍ਹ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਾਰਾ ਮੁਨਾਫਾ ਚੰਦ ਇਕ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿੰਨੀ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਖਾਲੀ ਹਨ।

ਪਿੰਨਟਿਕਟਿਨ ਮਲਟੀਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਸਮਾਗਮ

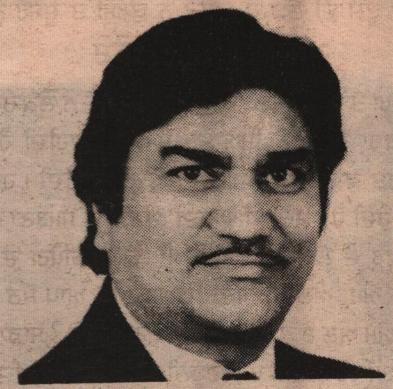

ਗੁਰਦੇਵ ਸਰਾਂ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਰਛਪਾਲ ਗਰੇਵਾਲ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ, ਗੁਰਪਿਆਰ ਸਿੱਧੂ, ਰਮੇਸ਼ ਤੇ ਦਿਓਲ

ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ ਦਾ 55 ਮਿੰਟ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਭਾਸ਼ਨ ਸੁਣਿਆ। ਇਹ ਭਾਸ਼ਨ ਲੋਕਲ ਸੀ. ਬੀ. ਸੀ. ਨੇ ਲਾਈਵ ਬਰੌਡਕਾਸਟ ਕੀਤਾ

GLOBAL IMMIGRATION SERVICES

For Further Consultation Contact

KARNAIL SINGH NAGRA

11420 GRANVILLE AVE. RICHMOND. B.C.

PH. (604) 270-2100

WE ARE PROVIDING ALL IMMIGRATION SERVICES.

ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸਬੰਧੀ ਹਰ ਮਸਲੇ ਲਈ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੁਫ਼ਤ ਸਲਾਹ ਲਈ ਮਿਲੋ

- ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਤੌਰ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਲੈਣ ਲਈ
- ਬਿਜ਼ਨੈੱਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਦੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਮੰਗਵਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ।
- ਤੁਹਾਡੇ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਮੰਗਵਾਉਣਾ ਹੋਵੇ
- ਰੀਫਿਊਜ਼ੀ ਸਟੇਟਸ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਦਰਖਾਸਤ ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ।
- ਫਾਰਮ ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਲਾਹ

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵੀ ਕੋਈ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸਬੰਧੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

- Business Immigration (Investors, Enterpreneurs, self employed)
- Family Business Immigration (Job offers to relatives)
- Family & Assisted relatives
- Application for refugee status
- For adoption.
- Foreign domestic workers.
- Special Consideration in farming.

Any other matter regarding Immigration.

Success Through Service & Experience

AWARD WINNER

OF THE MEDALLION CLUB, MEMBER OF THE I.C.I. DIVISION OF THE REAL ESTATE BOARD OF GREATER VANCOUVER IN BUSINESS SINCE 1971

For Professional Market Evaluation or Consultation

Without any obligation, contact

Buying, Selling or Trading

ਮਕਾਨ ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਖ੍ਰੀਦਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਪੈਦਾ ਕਰੋ

Ph. Bus: 437-9431 Res: 434-4660

UNITED REALTY LTD.

2443 Kingsway, Vancouver, B.C. V5R 5G8

Ajaib S. Janda

MINT AUTO BODY LTD.

- Complete Professional Auto Body Repairs and Refinishing on all makes and models
- I.C.B.C. claims handled promptly
- Complete framework
- UNI - BODY repairs
- All work conditionally guaranteed
- Free estimates
- Courtesy cars

ਕਾਰਾਂ, ਵੈਨਾਂ ਅਤੇ ਪਿਕ-ਅੱਪ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ ਅੱਛੀ ਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਮੁਰੰਮਤ ਲਈ ਅਤੇ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਪੇਂਟਿੰਗ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਉ

Bhupinder(Bob) Sihota

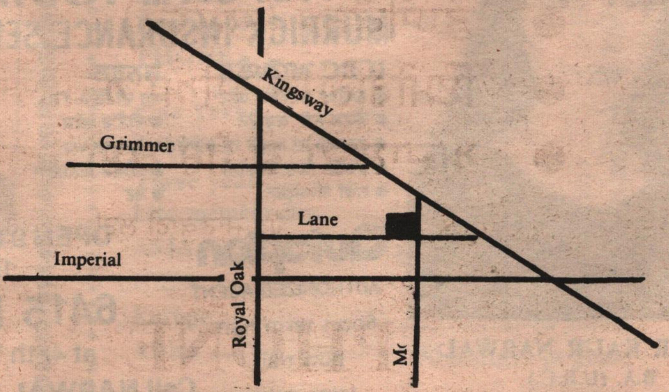
For further information call:

Bhupinder(Bob) Sihota

Ph. 433-1207

Mint Auto Body Ltd.

5590 Lane Street, BURNABY, B.C. V5H 2H5

'ਫੈਡਰਲ ਪਾਰਟੀ' ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ — ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਨੇਤਾ ਬੀਜੂ ਪਟਨਾਇਕ ਨੇ ਇਥੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੈਰ-ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਕ ਬਣ ਰਹੀ 'ਫੈਡਰਲ ਪਾਰਟੀ' ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਅਗਲੇ ਇਜਲਾਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਇਜਲਾਸ 27 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਬੀਜੂ ਪਟਨਾਇਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਨ ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਨੇਤਾ ਵੀ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਜਾਂ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਹੋਣਗੇ। ਪਟਨਾਇਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਉਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਫਰੰਟ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਨ ਮੋਰਚਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ, ਲੋਕ ਦਲ, ਕਾਂਗਰਸ (ਐਸ), ਤੇਲਗੂ ਦੇਸ਼ਮ, ਅਸਾਮ ਗਣ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ, ਡੀ. ਐਮ ਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ, ਸੀ ਪੀ ਆਈ, ਸੀ ਪੀ ਐਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖੱਬੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਚੋਣ ਗਠਜੋੜ ਕਰੇਗੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਅਗਲੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਝੰਡੇ ਅਤੇ ਇਕ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੇਠ ਚੋਣ ਲੜੇਗੀ। ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਹ ਪੁਛੇ ਜਾਣ ਉਤੇ ਕਿ ਤੇਲਗੂ ਦੇਸ਼ਮ, ਡੀ. ਐਮ. ਕੇ. ਅਤੇ ਅਸਾਮ ਗਣ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਤਜਵੀਜ਼ ਸ਼ੁਦਾ ਫੈਡਰਲ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਜਜ਼ਬ ਹੋਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਪਟਨਾਇਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਜੂਦ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਵੀ ਰੱਖਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ਉਤੇ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤਜਵੀਜ਼ਸ਼ੁਦਾ ਫੈਡਰਲ ਪਾਰਟੀ ਅਗਲੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਗਈ ਤਾਂ ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਉਹ — ਵੀ ਪੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨੇਤਾ ਮੰਨ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ, ਪਟਨਾਇਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੌਣ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਤਾਂ ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਹੀ ਕਰਨਗੇ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਵੀ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਉਤੇ ਕਿੰਤੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲਾਂ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਲਈ ਰੋੜਾ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੀ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਮੇਰੀਆਂ ਟਿਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਸ੍ਰੀ ਸ਼ੇਖਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਸ਼ੇਖਰ ਬਾਰੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਖਬਰਾਂ ਛਪੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਵੀ ਪੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਉਭਾਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਵੀ ਪੀ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ) ਦੀ 'ਥਾਂ' ਤਾਂ ਪੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ 'ਬਦਲ' ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਸ਼ੇਖਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਏਨਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਬਦਲ ਦਾ ਮਸਲਾ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਵੇ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਵੀ ਪੀ ਸਿੰਘ ਸਿਰਫ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਖਾਮੋਸ਼ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਦੀ 'ਥਾਂ' ਪੂਰੀ ਕਰਨੀ ਤੇ 'ਬਦਲ' ਬਣਨ ਵਿਚ ਢੇਰ ਅੰਤਰ ਹੈ।"

ਕੈਨੇਡਾ ਡੇ (Canada Day) ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ

ਪਹਿਲੀ ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਕਨਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਬਨਣ ਦੀ 121ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਸੀ। ਇਹ ਦਿਨ ਬੜੀ ਧੂਮ ਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਤੋਂ 121 ਸਾਲ ਪਹਿਲੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਦਸ ਮਿਲੀਅਨ ਤੋਂ ਭੀ ਘੱਟ ਲੋਕ ਸਨ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਸ ਮਿਲੀਅਨ ਇਮੀਗਰੈਂਟ ਆਏ। ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਲੰਬੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਇਕ ਧਾਗੇ ਵਿਚ ਪਰੋਣਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਸੀ। ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਭੀ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਾਂਗ ਡੁਮੀਨੀਅਨ ਦਾ ਸਟੈਟਸ ਸੀ। ਪਰ 71 ਸਾਲ ਪਹਿਲੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਇਸ ਸਟੈਟਸ ਵਿਚੋਂ ਆਪਦਾ ਨਾਂ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਤੇ ਡੁਮੀਨੀਅਨ ਦਿਨ ਤੋਂ ਇਸ ਦਿਵਸ ਦਾ ਨਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਡੇ ਰਖਿਆ।

ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਭੀ ਇਸ ਦਿਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ। 1949 ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰੀਅਤ ਦਾ ਹੱਕ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲਿਆ। ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਲਾਅ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਤੇ ਜਿਥੇ ਮਰਜ਼ੀ ਘਰ ਲੈ ਕੇ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਬੰਦ ਹੋਇਆ ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਹੱਕ ਮਿਲੇ। ਅਸਲੀ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਤਕਰਾ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ਜਿਵੇਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਨਣ ਦੇ ਭੀ ਬਾਵਜੂਦ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਹ ਹੱਕ ਸਾਨੂੰ ਐਵੇਂ ਜਾਂ ਮੁਫਤ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ। ਇਸਦੇ ਪਿਛੇ ਜਦੋ ਜਹਿਦ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। 374 ਭਾਰਤੀ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਨੇ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ ਲੈ ਕੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਐਂਟਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਸਲਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ। ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਨੇ ਭੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਈ ਤੇ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖਤੇ ਤੇ ਲਟਕਿਆ। ਕੁਝ ਮਸੰਦਾਂ ਤੇ ਜਾਬਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਲਕੇ ਸਾਡੇ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭੀ ਸਾਡੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਬਰਾਬਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਘੋਲ ਕੀਤਾ। ਭਾਵੇਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੇ ਚੰਗੇ ਕਾਨੂੰਨ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਭੀ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ।

ਕੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਹੱਕ ਵਰਤਦੇ ਹਾਂ

ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਤੀਜੇ ਹਿਸੇ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰੀਅਤ ਲਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤੀਜੇ ਹਿਸੇ ਨੇ ਵੋਟਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈਆਂ। ਇਸਦਾ ਭਾਵ ਜਿਸ ਥਾਂ ਸਾਡੀ ਨੌ ਹਜ਼ਾਰ ਆਬਾਦੀ ਹੈ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰੀਅਤ ਲਈ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਨੇ ਵੋਟਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਹੈ ਸਾਡੀ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ? 75 ਪਰਸੈਂਟ ਲੋਕ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਆਪਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦੇ। ਸਿਆਣੇ ਲੋਕ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਜੇ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ਬਨਾਉਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਹਿਰੀਅਤ ਲੈਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰੀਅਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪ ਮਿਊਂਸਪਲ, ਪਰਾਵਿੰਸ਼ਲ ਤੇ ਫੈਡਰਲ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਿਸਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ। ਹਰ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਗਿਣੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ।

ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨੀ ਹੈ ?

ਸਾਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਅਕਲ ਨਾਲ ਸਮਝਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਫਲਾਣਾ ਉਸ ਪਾਸੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੱਦਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਉਸਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਪਾਲਿਸੀ ਬਨਾਉਣੀ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਚਲਣਾ ਹੈ। ਵੇਖਣਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ। ਕੌਣ ਗਰੀਬ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਸੁਣਦਾ ਹੈ। ਅਮੀਰ ਦੀ ਤਾਂ ਹਰ ਇਕ ਨੇ ਸੁਨਣੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਉਸਨੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਸੁਣਾ ਲੈਣੀ ਹੈ। ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਵਿਚ ਪੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਦੋ ਧਿਰਾਂ ਹਨ। ਇਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਤੇ ਇਕ ਪੈਸੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ। ਪੈਸੇ ਵਾਲੇ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਚਮਚੇ ਬਣਾਕੇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਕ ਨੂੰ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਪੈਸਾ।

ਅੱਗੇ ਕਿਵੇਂ ਵਧੀਏ

ਵਿਨੀਪੈਗ ਤੋਂ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਚੀਮੇਂ ਨੇ ਲੈਕਚਰ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਧਰਮ ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਭਾਰਤ ਵਾਂਗ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਹਰ ਮੁਲਕ ਦੀ ਆਪਣੀ ਰੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਕਿ ਵਿੰਨੀਪੈਗ ਦੇ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਕ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਸੱਠ ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕ ਐਲਡਰਮੈਨ, ਐਮ ਐਲ ਏ ਤੇ ਐਮ ਪੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ? ਸਾਡਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪਰਵਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਪਰਵਾਰ ਵਿਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਝਗੜੇ ਹੋਣੇ ਆਪ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਵਾਰਿਕ ਝਗੜਿਆਂ ਤੇ ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਸਮੁੱਚੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਲਈ ਸੋਚਦੇ ਹੋਏ ਸਾਨੂੰ ਆਪਦੀ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਫਖਰ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਹੈ। ਜਦ ਕੋਈ ਬਾਹਰੋਂ ਹਮਲਾ ਆਵੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬਿਲ ਵੈਂਡਰ ਜ਼ਾਮ ਦਾ ਮੋਅ ਸਹੋਤੇ ਤੇ ਹਮਲਾ ਸਾਡੀ ਸਾਰੀ ਕਮਿਊਨਟੀ ਤੇ ਹਮਲਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਸਾਡੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸਿਤਾਰੇ ਤੇ ਚਿੱਕੜ ਸੁਟਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਭਾਰੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜੋਅ ਕਲਾਰਕ ਤੇ ਬਿਲ. ਵੈਂਡਰਜ਼ਾਮ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਹੁਣ ਮੌਕਾ ਹੈ ਸਿਆਸੀ ਮਸਲ ਵਿਖਾਉਣ ਦਾ।

ਮਨ ਉਦਾਸ ਕਿਉਂ ?

ਅਸੀਂ ਰੱਬ ਦੇ ਮਾਂਹ ਨਹੀਂ ਮਾਰੇ। ਸਾਡੇ ਸਵੇਰਿਆਂ ਤੇ ਭੀ ਲਾਲੀ ਆਵੇਗੀ। ਸੂਰਜ ਨਿੱਘੀ ਧੁਪ ਲੈ ਕੇ ਪਰਵੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ। ਜਦ ਇਕ ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਪੁੱਟਕੇ ਦੂਜੇ ਥਾਂ ਲਾਈਏ ਤਾਂ ਇਕ ਨਵਾਂ ਜੀਵਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਇਮੀਗਰੈਂਟਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੁਬਿਧਾ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੋਂ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਜੀਵਨੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਫਰਕ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਇਥੇ ਆਉਣ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ ਹੋਇਆ। ਬੱਚੇ ਹਥੋਂ ਗਵਾ ਲਏ ਹਨ। ਇਹ ਨਵੇਂ ਜੀਵਨ ਤੇ ਰੱਜੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਇਕ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਨਵੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਪੁੰਗਰਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਨਵਾਂ ਜੀਵਨ ਬਹੁ-ਭਾਂਤੀ ਤੇ ਮਿਲਗੋਭਾ ਹੈ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਫਿਟ ਹੈ ਤੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਫਿੱਟ ਨਹੀਂ ਬੈਠਾ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਬਣਾਕੇ ਹੀ ਬੇੜਾ ਪਾਰ ਲੱਗੇਗਾ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਰਾਏ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਛੱਲਾਂ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਵਿਚ ਰੁੜਨ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੈ।

ਕਰਨਾ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ?

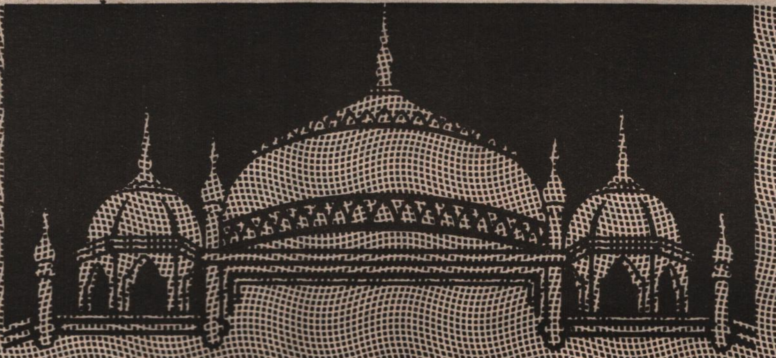
ਇਹ ਸਾਫ ਹੈ ਇਥੇ ਆਇਆਂ ਰਫਿਊਜ਼ੀ, ਇਮੀਗਰੈਂਟਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡੋ। ਮੁੜਕੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਪਰਵਾਰ ਭਾਵੇਂ ਵਾਪਸ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਪਰਵਾਰ ਤਾਂਘ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਈ ਪਰਚਾਰਕ ਭੀ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਦੜ ਵੱਟ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਮਿਸਾਲ ਹੈ ਕਿ ਤੀਜੀ ਪੁਸ਼ਤ ਤੱਕ ਟਾਂਵਾਂ ਟਾਂਵਾਂ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਸ਼ ਪਿਆਰ ਤੇ ਧਰਮ ਪਿਆਰ ਦਾ ਦਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਹੈ ? ਸਚਾਈ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਮੁਨਕਰ ਹਨ। ਆਪਦੇ ਨੱਕ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦੇ। ਸਾਡੀ ਜ਼ਬਾਨ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪਦੀ ਰਹੁ ਰੀਤ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪਨੀਰੀ ਨੂੰ ਘੋਟੇ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦੇ ਕੇ ਕਿ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਅਮਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੀ ਫਾਇਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਲੋਕ ਜੜ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਨਿਖੜ ਗਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ। ਕਾਲੇ ਲੋਕ 300 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਆਪਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਲੱਭਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਵਿਖ ਵਿਚ ਕਦਮ ਸਮਝ ਨਾਲ ਪੁੱਟਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਆਪਦੀ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਮਾਲੀ ਤਾਕਤ ਵਧਾਉਣੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁਲਣਾ। ਜੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਬੋਲੀ ਚਲੀ ਗਈ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਸਾਰੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਇਸ ਵੱਡੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਜਾਵੇਗੀ।

ਵਲੋਂ : ਚਰਨਪਾਲ ਗਿੱਲ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਬਰਾਂ

ਛੇ ਕਤਲ

- ਵੀਰਵਾਰ 15 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਛੇ ਕਤਲ ਹੋਏ — ਬੁੱਧਵਾਰ 13 ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਸੁੱਖੇ ਸਿਪਾਹੀ ਉਰਫ਼ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਕ ਸਾਥੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ —
- "ਹਿੰਦ ਸਮਾਚਾਰ" ਗਰੁਪ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਇੰਦਰਜੀਤ ਕਲ੍ਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਲੁਧਿਆਣੇ ਲਈ ਗੱਡੀ ਫੜ ਰਿਹਾ ਸੀ।
- ਇਕ ਹੋਰ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲੋਂ 12 ਰਾਕਟ ਲਾਂਚਰ ਫੜੇ ਗਏ ਤੇ ਉਹ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।
- ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਤਰਨਤਾਨ ਵਿਚ ਜਾਗੀਰ ਸਿੰਘ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
- ਫਰੀਦਕੋਟ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚੋਂ ਛੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਫੜੇ ਗਏ
- ਹਰਿਮੰਦਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਢਾਂਚੇ ਹੋਰ ਮਿਲੇ
- ਸਾਂਝੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰੂਪਵਾਲੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਹਰ ਵਰਗ ਵਲੋਂ ਨਿੰਦਾ —

ਧਰਮ ਤੇ ਫ਼ਲਸਫ਼ਾ

ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਢੁੱਡੀਕੇ

ਆਪਣੇ 15-30 ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੇ 'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਦੇ ਲੇਖ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਚਲਦਿਆਂ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ 1-14 ਮਈ ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਫਿਰ ਬੜੀ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਂਦਿਆਂ ਕਿ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕਈ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਉਤੇ ਪੂਰਾ ਉਤਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।" ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਿਖੇੜੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪ ਹੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾ ਦੇ ਕੇ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਸੌਖਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਜਾਂ ਅੰਜੀਲ ਦੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਗਿਆਨਕ ਯੁੱਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਉਪਜ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਖਿਆ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਮਨੁਖਵਾਦੀ ਹਨ। ਹਜ਼ਰਤ ਈਸਾ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ 'ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਦਾਨ ਕਰੋ' ਤੇ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਇਹ ਪੈਗਾਮ ਕਿ 'ਖੈਰਾਤ ਕਰੋ' ਓਸੇ ਮਨੁਖਵਾਦੀ ਰੁਚੀ ਦੇ ਹੀ ਲਖਾਇਕ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਚਾਲਕ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਹੋਏ ਹੋਰ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਕ ਅਕੀਦਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੱਚ, ਨੇਕੀ ਤੇ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕਿਸੇ ਸੰਸਾਰ-ਬਾਹਰੇ ਰੱਬ ਦੇ ਸਹਿਮ ਥੱਲੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ। ਓਹ ਵੀ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਚੰਦ, ਸੂਰਜ, ਪਾਣੀ ਤੇ ਅੱਗ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਦੇਵਤਾ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਮਨੁਖ ਆਪਣੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਤੇ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਧਰਮ ਪੁਰਾਣੇ ਹੁੰਦੇ ਗਏ, ਇਹ ਭੇਖੀ ਰਸਮੋ-ਰਿਵਾਜ ਤੇ ਦੰਭ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਗਏ, ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਵਧਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਧਰਮ ਦੇ ਅਨੁਯਾਈਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਕ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਨੋਰਥ ਸਿੱਧੀ ਜਾਂ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਹਥਿਆਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਓਹ ਰਾਜੇ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਗਏ, ਜਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪਨੂੰ ਰੱਬੀ ਫਰਮਾਨ ਸਦਕਾ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਦਰਸਾਇਆ। ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਕੂਮਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਰੱਬੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ। ਆਧੁਨਿਕ ਯੁੱਗ ਦੇ ਆਰੰਭ ਨਾਲ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਖੇਤਰ ਚੌੜੇਰਾ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ ਧਾਰਮਕ ਖੇਤਰ ਸੁੰਗੜਦਾ ਗਿਆ। ਉਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਅੱਧ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿਚ ਇਕ ਹੜ੍ਹ ਆਇਆ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਹੇਠਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਪੁਸਤਕਾਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈਆਂ। ਜਾਂ ਇਉਂ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਦੁਬਾਰਾ ਦੱਕਿਆਨੂਸੀ ਮਨੁਖੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿਚ ਇਕ ਖਲਬਲੀ ਮੱਚ ਗਈ, ਇਹ ਪੁਸਤਕਾਂ ਸਨ ਚਾਰਲਸ ਡਾਰਵਿਨ ਦੀ 'ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਦਾ ਆਦਿ-ਆਰੰਭ', ਸਿਗਮੰਡ ਫਰਾਇਡ ਦੀ 'ਮਨੁਖੀ ਮਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ' ਤੇ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੀ 'ਸਰਮਾਇਆ'। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਲੁਪਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਾਜਕ ਕਿਰਿਆ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਵਲ ਨਾ ਜਾਂਦਾ ਹੋਇਆ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਮੈਂ ਸੰਧੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਵਲ ਮੁੜਦਾ ਹਾਂ।

ਸੰਧੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂਅ ਤੇ ਹਿੰਦ-ਪਾਕ ਵੰਡ ਤੇ ਪੂਰਬੀ-ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੰਡ ਤੇ ਲੜਾਈਆਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਓਪਰੀ ਨਜ਼ਰੇ ਦੇਖਿਆਂ ਇਹ ਇਉਂ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਉਂ ਹੀ ਮੰਨ ਲਈਏ ਤਾਂ ਵੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਰੋਲ ਦਾ ਪੜਦਾ ਫਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਦੇਖਿਆਂ ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੇ ਹਾਲ ਤੇ ਛੁਰੀ ਰਖਦੇ ਵਾਜਬ ਸਮਝੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪੱਛਮੀ ਪਾਕ ਵਾਲੇ ਪੂਰਬੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਤੇ ਅਸਹਿ ਤੇ ਅਕਹਿ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਂਦੇ ਹੋਏ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਓਹ ਤਾਂ ਦੋਨੋਂ ਇਕੋ ਧਰਮ ਦੇ ਅਨੁਯਾਈ ਸਨ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਇਕੱਠਿਆਂ ਲੜਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਸਾਰੇ ਯੁੱਧ ਤੇ ਬਟਵਾਰੇ ਤੇ ਹੋਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਲੜਾਈਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਆਰਥਕ ਹਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਲੁਪਤ ਤੇ ਨਿਹਿਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਨ-ਸਾਧਾਰਨ ਦੇ ਬਿਨਾ-ਗਿਆਨ ਪਕੜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ।

ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ-ਮਈ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲੈ ਕੇ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਮਹਾਨ ਨੇਤਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਭਾਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜੋ ਨਿਹਿਤ ਹੱਥ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਕੌਮੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੇ ਸਨ ਜੋ ਬਦੇਸ਼ੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਇਸ ਸੋਨੇ ਦੀ ਚਿੜੀ ਨੂੰ ਆਪ ਲੁਟਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਤਕਨੀਕੀ ਗਿਆਨ ਬਾਹਰਲਾ ਮਜ਼ਦੂਰ ਤੇ ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਭਾਰਤੀ ਟਾਟੇ ਬਿਰਲੇ ਵੀ ਲੁੱਟ ਦੇ ਸਾਂਝੀਦਾਰ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਹੋਰ ਕਾਬਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਗਏ। ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਇਸ ਖੇਡ ਵਿਚ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਜਾਣੇ ਏਜੰਟ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਗਏ ਜਾਂ ਅਜਾਣੇ ਹੀ ਇਸ ਜਾਲ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਗਾਵਤ, ਜਹਾਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਬਗਾਵਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੋਢਾ ਨਾ ਲਾਇਆ। ਇਸ ਲਈ ਮਜ਼ਦੂਰ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ 'ਸ਼ਾਂਤੀ' ਦੇ ਪੇਟੇ ਪੈ ਗਈਆਂ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਦ ਦੇ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੇ ਆਪਣੇ 'ਹਰੀਜਨ' ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਇਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਤੇ ਦੇਸੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੇ ਤਾਂਡਵ-ਨਾਚ ਤੋਂ ਉਹ ਭੈ-ਭੀਤ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਡਾਕਟਰ ਇਕਬਾਲ ਤੇ ਮਿਸਟਰ ਜਿਨਾਹ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੱਛਣ ਹਿੰਦੂ-ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਤੇ ਹਿੰਦੂ-ਆਜਾਰਾਦਾਰੀ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨੂੰ ਸਮਝ ਗਏ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਮੁਸਲਮ ਲੀਗ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ। ਇਸਲਾਮੀ ਧਰਮ ਤੇ ਕਲਚਰ ਦੇ ਨਾਂਅ ਥੱਲੇ ਥੋੜੀ ਬਹੁਤ ਮੁਸਲਮ ਕਾਰਖਾਨੇਦਾਰੀ ਤੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸਲਾਮ ਧਰਮ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲਿਆ। ਵਰਨਾ ਕੌਣ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਜਿਨਾਹ ਸਾਹਿਬ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਪੱਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਨ। ਨਤੀਜਾ ਸੀ ਮੁਲਕ ਦਾ ਬਟਵਾਰਾ, ਜਨ-ਸਾਧਾਰਨ ਦਾ ਕਤਲ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ-ਹੇਤੂ ਲਹਿਰ ਦਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣਾ। ਭਾਰਤੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਕੋਈ ਇਨਕਲਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਦੇਸ਼ੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਅਜਾਰਾਦਾਰੀ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੂ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ — ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਸਮੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ — ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਅਰਥਚਾਰਾ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸਰਮਾਏ ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਦਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਉਸਦੇ ਧਰਮ ਤੇ ਕਲਚਰ ਤੇ 'ਹੋਂਦ' ਨੂੰ ਨੂੰ ਵੀ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੇ ਆਹਰੇ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਇਸਲਾਮ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂਅ ਤੇ ਹੀ ਬਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੇ ਸਿਰਕੱਢ ਅਸੂਲ ਭਰਾਤਰੀਤਾ ਤੇ ਹੀ ਚੱਲੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨੇ ਪੂਰਬੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਗਲ ਤੇ ਛੁਰੀ ਨਾ ਰੱਖੀ ਹੁੰਦੀ। ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਮਜੀਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਦਿਆਂ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਸੱਤਾ ਹੱਥ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਪਟਸਨ, ਚੌਲ ਤੇ ਹੋਰ ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਲੁਟ ਖਸੁੱਟ ਪੂਰਬੀ ਪਾਕ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਹੱਥੋਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਉਰਦੂ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਤੀ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰ, ਬੰਗਾਲੀ ਕਲਚਰ ਦੇ ਵੱਖਰੀ ਹਸਤੀ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰ ਪਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਸਲਾਮੀ ਬਰਾਬਰੀ, ਭ੍ਰਾਤਰੀਤਾ ਦੇ ਜਨ-ਤੰਤਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗ ਕੇ 30 ਲੱਖ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਜੇ ਸੰਧੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜ਼ਰਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਆਖਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਗਲ ਤੇ ਛੁਰੀ ਲੈ ਕੇ ਕਿਉਂ ਸਵਾਰ ਹੋ ਗਏ? ਇਸ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਕਾਰ-ਫਰਮਾ ਆਰਥਕ ਹਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਲੁਬਾਦਾ ਪਹਿਨਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਉਕਸਾਇਆ ਉਭਾਰਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਸਿਆਸਤ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਥੱਲੇ ਅਛੋਪਲੇ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਮੋਹਰਾ ਬਦਲਦੀ ਤੁਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਯੋਰਪ ਦੀਆਂ ਮੱਧ-ਯੁਗ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਥੱਲੇ ਅਜਿਹੇ ਆਰਥਿਕ ਹਿਤ ਹੀ ਛੁਪੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਆਰਥਕਤਾ ਚੂੰਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਸਿੱਧੀ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਸਨੂੰ ਮੋੜਵੇਂ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਧਰਮ ਦੀ ਲੜਾਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਹਰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਤਹਿ ਥੱਲੇ ਕਿਸੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਕਿਸੇ ਧਰਮ, ਕਿਸੇ ਬੋਲੀ, ਕਿਸੇ ਕਲਚਰ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਅਕਾਈ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਨੂੰ ਪਰਚਾਰਿਆ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਿਆਂ ਬਗੈਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਇਨੀ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੱਗ ਸਕਦਾ।

ਸੰਧੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪੂਰਬੀ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਸੰਧਰਵ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜਿਸਨੂੰ ਧਾਰਮਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ 'ਬਾਬਰ ਬਾਣੀ' ਤੇ ਸਕੂਲੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ 'ਖੁਰਾਸਾਨ ਖਸਮਾਨਾ ਕੀਆ' ਦੇ ਨਾਂਅ ਥੱਲੇ ਸੰਕਲਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਣੀ ਦਾ ਇਕ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਰਾਜਸੀ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਲਖਾਇਕ ਹੈ, ਧਾਰਨੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸੰਧੂ ਸਾਹਿਬ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੀ ਕਮਾਲ ਸਾਦਗੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਗਏ ਹਨ। ਉਰਦੂ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ 'ਲੋ! ਆਪ ਆਪਨੇ ਦਾਮ ਮੇਂ ਸੱਯਾਦ ਆ ਗਿਆ'। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਕਾਂ ਦੁਵਾਰਾ ਤਿੰਨ-ਮੁਖੀ ਰਾਜਸੀ ਹਮਲਾ ਬੋਲੀ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੇ, ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਸ਼ਾਇਰ ਸਨ, ਲੋਕ-ਹਿਤੀ ਸ਼ਾਇਰ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੂਖਮ ਹਿਰਦਾ ਇਹ ਕਹਿਰ ਦੇਖ ਕੇ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਓਹ ਰੱਬ ਨੂੰ ਗਿਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ 'ਏਤੀ ਮਾਰ ਪਈ ਕੁਰਲਾਣੈ ਤੈਂ ਕੀ ਦਰਦ ਨਾ ਆਇਆ', 'ਜੇ ਸਕਤਾ ਸਕਤੇ ਕੋ ਮਾਰੇ ਤਾਂ ਮਨ ਰੋਸ ਨਾ ਹੋਈ'। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਟ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੇ ਸ਼ੀਂਹ ਵੱਗ (ਗਾਈਆਂ ਦੇ) ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਗੱਲ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਬਰ ਦੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਨੂੰ, ਉਸਦੇ ਕੀਤੇ ਆਕਰਮਣ ਨੂੰ, ਖੂਨ ਖਰਾਬੇ ਤੇ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਨੂੰ ਨਿੰਦਿਆ ਹੈ, 'ਪਾਪ ਕੀ ਜੰਞ ਲੈ ਕਾਬਲੋਂ ਧਾਇਆ ਜੋਰੀ ਮੰਗੇ ਦਾਨ ਵੇ ਲਾਲੋ' ਆਖਿਆ ਹੈ। ਤੀਜੇ ਪਾਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜ-ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਦੋਵੀਂ ਹੱਥੀਂ ਲਿਆ ਹੈ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੱਬ ਤਿਆਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਨ ਸਾਧਾਰਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਭੁਲਾਕੇ ਐਸੋ-ਇਸ਼ਰਤ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਰਾਜ-ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਦਰਸਾਈ ਹੈ, 'ਮਹਿਲਾ ਅੰਦਰ ਹੋਦੀਆਂ', 'ਹੀ ਡੋਲੀ ਚੜ੍ਹ ਆਈਆਂ' ਹਾਥੀ ਦੰਦ ਦੇ ਚੂੜੇ ਪਹਿਨਦੀਆਂ, ਪੱਖੇ ਝੁਲਾਉਂਦੀਆਂ ਤੇ 'ਗਰੀ-ਛੁਹਾਰੇ ਖਾਂਦੀਆਂ', ਸ਼ਾਸ਼ਕ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਧਾਰਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਖ ਕਿੱਥੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਨ? ਸੋ ਉਸ ਅਮੀਰ ਕਾਬਜ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਉਭਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਸਜ਼ਾ ਪਾਉਣਾ ਦਿਖਲਾਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਗਮਨ ਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਮਾਜਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਚਿਤਰਦਿਆਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ, "ਕਲ ਕਾਤੀ ਰਾਜੇ ਕਾਸਾਈ ਧਰਮ ਪੰਖ ਕਰ ਉਡੱਰਿਆ।" ਸੋ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਸ ਬਾਣੀ ਦਾ ਇਕ ਇਕ ਅੱਖਰ ਇਸ ਸਮਾਜ-ਇਨਕਲਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਸੂਝ ਤੇ ਟਿਪਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। 'ਬਾਬਰ ਬਾਣੀ' ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜੇ ਸੰਧੂ ਸਾਹਿਬ ਅਰਾਜਸੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਜਾਚੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪੜ੍ਹਨ ਘੋਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਾਬਰ ਦੀ ਕੈਦ ਵੀ ਕੱਟੀ ਤੇ ਇਹ ਹੈ ਵੀ ਸੱਚ। ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਮਾਜ-ਸੁਧਾਰਕ ਬਾਬਰ ਜਿਹੇ ਜਰਵਾਣੇ ਦੇ ਆਤੰਕ ਤੋਂ ਬਚ ਵੀ ਕਿਵੇਂ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਰਗਾ ਲੋਕ ਪ੍ਰਿਯ ਆਗੂ, ਬਾਬਰ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਰਾਜਸੀ ਤੌਰ ਤੇ ਖਤਰਾ ਸਮਝਕੇ ਹੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸੰਧੂ ਸਾਹਿਬ ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਪੂਰਬੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਖੂਨ ਚੂਸਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਪਰਮਾਣ ਦਿੰਦੇ ਹਨ 'ਜੇ ਰੱਤ ਲੱਗੈ ਕਪੜੇ ਜਾਮਾ ਹੋਇ ਪਲੀਤ, ਜੋ ਰੱਤ ਪੀਵਹਿ ਮਾਨਸਾ ਤਿਨ ਕਿਉ ਨਿਰਮਲ ਚੀਤ"। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਥਾਪਤ ਰਾਜਸੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ →

ਵੈਂਡਰਜ਼ਾਮ ਸਰਕਾਰ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਪਰਾਹੁਣੀ

ਵਿਕਟੋਰੀਆ — ਬੀ. ਸੀ. ਦੀ ਸੋਕਰਡ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਦੋ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਗਰੇਸ ਮਕਾਰਥੀ ਤੇ ਬਰਾਇਨ ਸਮਿਥ ਨੇ ਅਸਤੀਫੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। 44-ਮੈਂਬਰੀ ਸੋਕਰਡ ਵਿਧਾਇਕ ਦਲ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਨੇ 22 ਨਵੇਂ ਮੰਤਰੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਆਸ ਕੀਠੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਵੈਂਡਰਜ਼ਾਮ ਦਾ ਬਿਸਤਰਾ ਗੋਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਰਿਆਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜਲਦੀ

ਲੰਡਨ — ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਿਆਤ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਡੰਕਨ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਉਸ ਉਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸੀ. ਪੀ. ਏਅਰ ਦੇ ਧਮਾਕੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲੰਡਨ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਰਿਆਤ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਕੀਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੱਲ੍ਹ ਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਰੌਬਿਨਸਨ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਰਿਆਤ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਰਿਆਤ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਤੱਕ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ।

ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ?

ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰੀ ਪਬਲਿਕ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੇ ਕੋਲ ਆਪ ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਮੈਗਜ਼ੀਨ, ਅਖਬਾਰਾਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਜ਼ਬਾਨਾਂ ਵਿਚ।

ਇਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਲਟੀ ਲਿਗੂਆਲ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। 10347—135 ਸਟਰੀਟ (588-5951) ਵਾਲੀ ਵੈਲੀ ਬਰਾਂਚ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹਨ ਤੇ ਹੋਰ ਗਿਲਫਰਡ, ਨਿਊਟਨ ਤੇ ਕਲਾਵਰਡੇਲ ਵਿਚ ਵੀ ਹਨ।

ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦਾ ਕਾਰਡ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਤੋਂ ਮੁਫਤ ਸਿਰਫ ਇਕ ਆਈ. ਡੀ. ਦਿਖਾ ਕੇ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਆਈ. ਡੀ. ਤੇ ਘਰ ਦਾ ਸਿਰਨਾਮਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਹੋਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਨਿਆਣਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਨਿਆਣਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਿਖਣ ਲਈ ਵੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹਨ ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਆਕੇ ਇਸਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉ।

→

ਖਸਲਤ ਦਾ ਪਾਜ ਉਘੇੜਦਿਆਂ ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਪਖੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀਣੇ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਹੇਤੂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਲਹੂ ਪੀਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਕਿਵੇਂ ਨਿਰਮਲ ਤੇ ਪਵਿਤਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਜਾਂ ਅੱਜ ਦਾ ਸਥਾਪਤ ਵਰਗ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਲਹੂ ਚੂਲੀਆਂ ਭਰਕੇ ਤਾਂ ਪੀਂਦਾ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਸ਼ਾਸਕ-ਵਰਗ ਹੱਥੋਂ ਜਨ-ਸਾਧਾਰਨ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਵੱਲ ਹੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਲੋਕ-ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਕਵੀ ਇਸੇ ਸੁਰ ਵਿਚ ਹੀ ਗਾਉਂਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਉਰਦੂ ਦਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸ਼ਾਇਰ ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ 'ਸ਼ਾਦ' ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, 'ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਨੇ ਸੇ ਲੋਗੋਂ ਕੋ ਰੋਕਨੇ ਵਾਲੋ, ਲਹੂ ਕਾ ਪੀਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਹਰਾਮ ਕਰੋ।' ਕੋਈ ਅਲੋਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਰਗਾ ਮਹਾਨ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਵੀ ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਹਥਿਆਕੇ ਜਨ-ਸਧਾਰਨ ਦਾ ਆਰਥਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਵੰਗਾਰਦਾ ਤੇ ਲਲਕਾਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸਥਾਪਤ ਰਾਜਸੀ ਵਰਗ ਨੂੰ 'ਰਾਜੇ ਸ਼ੀਂਹ ਮੁਕੱਦਮ ਕੁੱਤੇ' ਤੱਕ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੇਵਲ ਰਾਜਸੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਨਕਲਾਬੀ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਲੋਟੂ ਸਮਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕ ਲਲਕਾਰ ਤੇ ਵੰਗਾਰ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਰਾਜੇ 'ਸ਼ੀਹਾਂ' ਵਾਂਗ ਤੇ 'ਮੁਕੱਦਮ' ਕੁੱਤਿਆਂ ਵਾਲਾ ਵਿਹਾਰਜਨ—ਸਾਧਾਰਨ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

"ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ" ਵਲੋਂ ਪੰਜ ਦਰਿਆ ਕਲਚਰਲ ਟਰੁੱਪ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

ਪੰਜ ਦਰਿਆ ਕਲਚਰਲ ਟਰੁੱਪ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰ : ਰਮਾ ਵਿਜੇ, ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਜਗਜੀਤ, ਸਰੂਪ ਪਰਿੰਦਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹਨ ਗਾਇਕਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ।

ਜਸਪਾਲ, ਸਾਧੂ, ਦੀਦਾਰ ਸੰਧੂ, ਜਗਜੀਤ, ਹਰੀਪਾਲ, ਰਾਮਪੁਰੀ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ।

ਤਿੰਨ ਕਲਾਕਾਰ : ਦੀਦਾਰ ਸੰਧੂ, ਮੁਹੰਮਦ ਸਦੀਕ, ਕਰਮਜੀਤ ਗਰੇਵਾਲ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਮੰਚ ਦੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਮੰਗਾ ਸਿੰਘ।

RAJA ENTERTAINERS
PROUDLY PRESENTS

GURDAS MANN NITE

WITH HINDI & PUNJABI MOVIES' COMEDIAN
RAJINDER NATH & MANY MORE

* ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਤੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਗਾਇਕ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਹੀਰੋ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਹਿਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਮੇਡੀਅਨ ਰਜਿੰਦਰ ਨਾਥ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿੱਚ 31 ਜੁਲਾਈ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ 6 ; 30 ਵਜੇ ਤੁਹਾਡਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਆ ਰਹੇ ਹਨ । ਇਹ ਇਕ ਨਾ ਭੁਲਣ ਵਾਲਾ ਪਰਵਾਰਕ ਸ਼ੋਅ ਹੋਵੇਗਾ ।

* ਸੁਕਿਉਰਟੀ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ । * ਬੀ. ਸੀ. ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸ਼ੋਅ ਹੋਵੇਗਾ ।

Biggest Punjabi Show

On Sunday July 31/88 at 6:30 p.m.

AT QUEEN ELIZABETH THEATRE

649 CAMBIE ST., VANCOUVER, B.C.

Tickets : $10, $15, $20, $25

For more information :

Parkat Lehal 435-1593 Ranjit Walia 321-8025
Raji or Maninder Gill 591-6587

TICKETS AVAILABLE AT:

- Mann Music & Videos : Ph. 321-6667
- Tasleem Video : Ph. 873-2132
- Goyal Video : Ph. 877-7778
- Aman Video Delta & 588-4551
- Amar Foods, Clearbrook : Ph. 853-6458
- Video Shop : Ph. 321-1333
- Singh Video : Ph. 325-0040
- Asian Video : Ph. 589-3553
- Paramount Video : Ph. 584-5668
- English Fish & Chips : Ph. 584-4711

ROYAL
new & used FURNITURE

ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀਆਂ
ਦਾ ਫਰਨੀਚਰ ਸਟੋਰ

ਰੌਇਲ ਫਰਨੀਚਰ ਲਿਮਿਟਿਡ

2607 ਮੇਨ ਸਟਰੀਟ, ਵੈਨਕੂਵਰ, ਬੀ. ਸੀ.

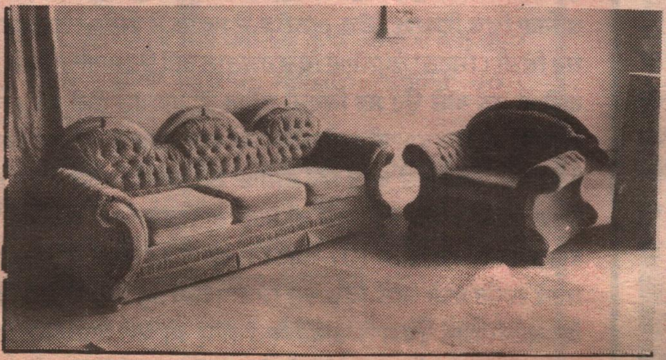
Ph. 874-9525

ROYAL
HIGH IN
QUALITY
LOWEST
IN
PRICES

SUPER SUMMER SALE

at

Your Neighbourhood Furniture Bargain Centre

3 Pc. Sofa Chair & Love Seat

$1295

Our low Prices Do not Reflect Any Compromise in Quality

"Compare Before You Buy"

Everything Must Sell

Sofa, Chair, Love Seat **$999**

WE HAVE GOT:

* Wide variety in Dining room suites and Dinnets.
* Bedroom suites in PINE and SOLID OAK at factory wholesale prices.
* Best selection in SOFA SETS, CHESTER FIELD and HID-A-BED.
* All type of Mattresses by Brand Name—SEALY, GRANGE, RESTONIC, SIMMONS and POSTURE BEAUTY.
* YOU NAME IT AND WE GOT IT.

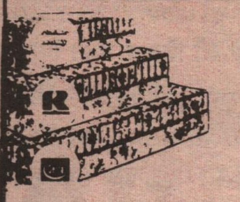

WE WILL BEAT ANY PRICE BY 5%

All 7 Pc. Complete

$549.00

SAVE UP TO 50% ON MATTRESS SETS!

	39" Twin Set	54" Double Set	60" Queen Set
POSTURE BEAUTY	$139 Both Pces	$169 Both Pces	$239 Both Pces
SEALY	$229 Both Pces	$289 Both Pces	$329 Both Pces
RESTONIC	$199 Both Pces	$279 Both Pces	$299 Both Pces

ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਐਡਵਰਟਾਈਜ਼ ਕੀਤੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ 5% ਨਾਲ ਬੀਟ ਕਰਾਂਗੇ!

LOWEST PRICES GUARANTEED

ROYAL FURNITURE LTD.

2607 MAIN STREET (at 10th. AVE.), VANCOUVER, B.C.

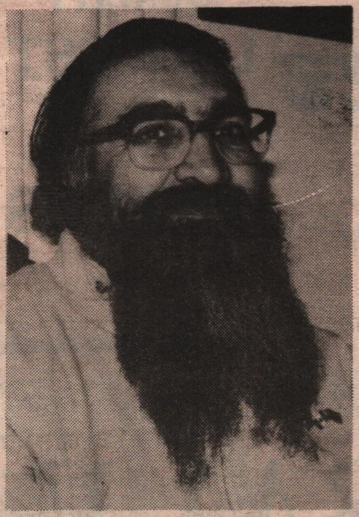
TEL. 874-9525

VISA

MasterCard

MASTER CARD VISA ACCEPTED

ਰਵੀ-ਮੰਡਲ ਦਾ ਕੂੜ ਨਿਖੁੱਟ ਗਿਆ

ਸੂਫ਼ੀ ਅਮਰਜੀਤ

ਰਵੀ-ਮੰਡਲ ਬਾਰੇ ਜੋ ਵਿਵਾਦ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਚੱਲਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਰਵੀ-ਲਿਖਤ "ਤੈਂ ਕੀ ਦਰਦ ਨਾ ਆਇਆ" ਦੀ ਚੀਰਫਾੜ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਵੀ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦੇ ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ-ਅਤਿਵਾਦੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਦੀ, ਬੇਗੁਨਾਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਤਲੋ ਗਾਰਤ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਲੁਕੇ ਭਾਵ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰਨ ਉਪਰ ਰਵੀ-ਮੰਡਲ ਕਰੋਧ ਨਾਲ ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੇਦਲੀਲ, ਅਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਥੋਥੀ ਬਕੜਵਾਹ ਦੇ ਊਲ ਜਲੂਲ ਨਾਲ ਉਤਰ ਦੇ ਕੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਗੰਧਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ ਸੂਰਮਾ ਰਵੀ, ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਲਿਖਕੇ, ਆਪਣੀ **ਅਖੌਤੀ ਵੱਡੇ ਲੇਖਕ ਦੀ** ਉਚਿਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਵੱਡਿਤਣ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਅਤਿ ਦੀ ਘਟੀਆ ਹਰਕਤ ਸੀ। ਘਟੀਆ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਚਰਨ, ਮੀਤ ਅਤੇ **'ਰਵੀ-ਨਾਟਕ'** ਵਿਚ ਜੋ ਵੀ ਲਿਖਿਆ, 'ਰਵੀ' ਉਸ ਸਭ ਕੁਝ ਵਿਚ ਘੁੰਡ ਕੱਢੀ ਬੈਠਾ ਖਸਿਆਨੀ ਹਾਸਾ ਹਸਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਲੁਕਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹੈ। ਚਰਨ—ਮੀਤ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਹਿਰਿਆਂ ਵਿਚ, ਚਰਨ—ਮੀਤ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖ ਦੇਣ ਨਾਲ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਘਟੀਆ ਚਿਕੜ-ਲਿਖਤਾਂ ਦਾ ਇੰਤਕਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਚਰਨ—ਮੀਤ ਅਤੇ ਰਵੀ ਨਾਟਕ ਵਿਚ 'ਤ. ਸ. ਹੇਅਰ' ਦਾ ਪਾਤਰ, ਜੋ ਕੁਝ ਲਿਖਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਰਵੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਦੇ ਮਤਵੰਨੇ ਹੀ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਹ ਚੁਸਤ, ਹਿੰਮਤੀ ਰਵੀ-ਮੰਡਲ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਯੂਨਾਨ ਦੇ ਮਹਾਨ ਫਿਲਾਸਫ ਸੁਕਰਾਤ 'ਰੀਪਬਲਿਕ' ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ: **"ਫਿਰ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ? ਉਹ ਵੀ ਇਹੋ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਪੀਣ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਲੱਭ ਲੈਣਗੇ।"**

"ਇਹੋ ਹਾਲਤ ਹਿੰਮਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੈ। (ਹਿੰਮਤੀ ਸ਼ਬਦ ਵਿਅੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਹੈ) ਪੂਰੀ ਫੌਜ ਦੀ ਕਮਾਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਇਕ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਹੀ ਸਹੀ। ਜੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਠ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਆਦਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਤਾਂ ਨੀਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਨੀਚ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹਨ। ਬਸ, ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲ ਜਾਏ।"

ਇਹੋ ਕੁਝ ਰਵੀ ਮੰਡਲ ਇਕ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈ। ਰਵੀ-ਨਾਟਕ ਇਸ ਦੀ ਪਰਤੱਖ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ:

1. ਰਵੀ-ਮੰਡਲ ਅਤੇ ਇਕ ਟਰਾਂਟੋ ਦਾ ਪੰਖੇਰੂ ਵਲੋਂ **ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਮੰਚ ਵੈਨਕੂਵਰ** ਦੀ 1987 ਵਿਚ ਦੀ **ਪਹਿਲੀ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਸਫਲਤਾ** ਨੂੰ ਅਸਫਲਤਾ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਕੂੜ-ਪਰਚਾਰ ਵਿਅਰਥ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ। ਮੰਚ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਘਟੀਆ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਚੌਪਟ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮੰਚ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਵੀ-ਮੰਡਲ ਦੀ ਫਿਰਕੂ-ਪਰਚੇ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਕੀਤੀ **ਫੋਕਟ-ਕਾਨਫਰੰਸ** ਵੀ ਇਸ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਿੱਧ ਹੋਈ ਹੈ।
2. ਰਵੀ-ਮੰਡਲ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੇਗੁਨਾਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਵੱਖਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਸਮਰਥਨ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਸਿੱਧ ਹੋਏ ਹਨ।
3. ਫਿਰਕੂ ਪਰਚੇ ਦੀ **'ਕੁਚਲਿਆਂ ਦੀ ਪੱਤਰ-ਕਾਰੀ'** ਬਾਰੇ ਜੋ ਰਵੀ-ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਆਦਰਸ਼ਕ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਕਾਲਪਨਿਕ ਹੀ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਅਸਲੀਅਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਜੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜੋ ਫਿਰਕੂ-ਜਨੂੰਨ ਵਿਰੁਧ, ਕੁਚਲਿਆਂ ਦੀ ਪੱਤਰ-ਕਾਰੀ ਵਿਰੁਧ ਹਾਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ - ਪਰਚਾਰ ਲਈ, ਇਹ ਕੁਚਲਾ-ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹੈ। ਭਾਵ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਅਤੇ 'ਸਿੱਖ ਕੌਮ' ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਰੋਧੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਕੁਚਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੁਥਲੀਆਂ ਰੂੜੀ ਦੇ ਢੇਰ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਸਿੱਧ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।
4. ਟਹਿਲ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਅਤੇ 'ਹਿੰਮਤ' ਨਾਲ ਲਿਖਾਏ 'ਸਪਾਰਸ਼ੀ-ਸਪਲੀਮੈਂਟ' ਰਵੀ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਡਾ ਲੇਖਕ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਹੋਣੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਦਿਸਣ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਬਲਦ, ਥੋੜਾ ਜਿੰਨਾ ਭਾਰ ਪੈਣ ਉਪਰ ਹੀ, ਗੱਡਾ ਲੈ ਕੇ ਚਿੱਕੜ ਵਿਚ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
5. ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਜੋ ਸ਼ੁਭ ਵਿਚਾਰ, ਰਵੀ-ਮੰਡਲ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਪਾਠਕ ਜੋ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਨਹੀਂ ਵੀ ਸਨ, ਮੇਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਸਨ, ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਕੇ ਜਿਸ ਨਤੀਜੇ ਉਪਰ ਪੁਜੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਹਾਂ ਕਿ ਰਵੀ-ਮੰਡਲ ਦੇ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਸੁਟੇ ਚਿੱਕੜ ਨੂੰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੜ ਰਵੀ-ਮੰਡਲ ਦੇ ਮੂੰਹ ਉਪਰ ਹੀ ਮਲਿਆ ਹੈ। (ਵੈਨਕੂਵਰ, ਕੈਲਗਰੀ, ਟੈਰਸ, ਐਡਮਿੰਟਨ, ਸੁਕਾਮਿਸ਼ ਆਦਿ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਪ੍ਰਭਾਵ)

ਰਵੀ-ਮੰਡਲ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਪਰਚੇ ਬਾਰੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਦੂਰ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਦੀ ਕਰੂਪਤਾ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖ ਸਕੇ ਹਨ।

6. ਮੈਂ ਇਸ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਇਥੇ ਬੰਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਰਵੀ ਜੋ ਇੰਨੀ ਜੁਰੱਅਤ ਤੋਂ ਵੀ ਹੀਣ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਬਾਰੇ ਕਿੰਤੂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਕਹੇ ਗਏ ਇੰਨੇ ਕੁਝ ਬਾਰੇ ਸਿਰਫ ਘੁੰਡ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸਿਰਫ 'ਗੰਡੋਆ ਲੇਖਕ' ਹੀ ਕਹਾਂਗਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਗੰਡੋਏ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਰਵੀ-ਮੰਡਲ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਰ ਲਿਖਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਹੁਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ, ਹੁਣ ਉਸਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਬਲਸਿਟੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਕਈ ਪਾਠਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਉਨ੍ਹਾ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਮੇਰੇ ਲਈ ਰਵੀ-ਮੰਡਲ ਫੌਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਬਾਰੇ ਹੁਣ ਅਗੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਜਿਵੇਂ ਆਮ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਮਰ ਹੀ ਗਿਆ ਉਸ ਬਾਰੇ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਰੇ ਹੋਏ ਚੰਗੇ ਮਨੁਖਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਲੋਕ ਜ਼ਰੂਰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ, 'ਵਿਲਨ' ਭਾਵ ਖਲਨਾਇਕਾਂ ਦਾ ਜਾਂ ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਕਦੇ ਕਰਨ ਵੀ ਤਾਂ ਉਹ ਤਹਿਸਕਾਰ ਨਾਲ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਰਵੀ-ਮੰਡਲ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਸਮਾਂ ਵਿਅਰਥ ਗੁਆਉਣਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ।

ਰਵੀ-ਮੰਡਲ ਦੀਆਂ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਘਟੀਆ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰੀ ਤਲਖ, ਕਰੜੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸੁਭਾਓ ਦੇ ਉਲਟ ਲਿਖਣਾ ਪਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਅਸੁਭਦਾ ਹੋਈ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਲਈ ਮੈਂ ਖਿਮਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮਜਬੂਰਨ ਇਸ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਚੁਪ ਰਹਿਣਾ, ਝੂਠ, ਬਦੀ ਅਤੇ ਘਟੀਆਪਣ ਅਗੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਪਾਖੰਡ ਅਤੇ ਦੰਭ ਦੇ ਚੈਲੰਜ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਰਵੀ ਦੀ ਅਖੌਤੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚੋਂ 'ਨਿਆਦੌਰ' ਫਿਲਮ ਦੇ ਗੀਤ ਵਾਂਗੂੰ **'ਬਚ ਕਰ ਰਹਿਣਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਮੇਂ ਛੁਪੇ ਹੂਏ ਗ਼ਦਾਰੋਂ ਸੇ"** ਦੇ ਭਾਵ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਰਵੀ ਨੂੰ ਚੌਰਾਹੇ ਵਿਚ ਹੀ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਜੋ ਹਿੱਕ ਥਾਪੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਨਾ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹੋਣ, ਅਜਿਹੇ ਬੁਜ਼ਦਿਲਾਂ ਉਪਰ, ਉਸ ਲਹਿਰ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਲਾਹਣਤ ਹੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਵੀ ਦੀ 'ਵੱਡੇ ਲੇਖਕ' ਬਣਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਸਾਰੀ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਖਰਚੀ ਰਕਮ ਬੇਅਰਥ ਹੀ ਗਈ

ਬਹਿਸ ਦੇ ਅੰਤ ਉਪਰ ਰਵੀ ਮੰਡਲ ਵਿਖਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਮੀਤ ਨੇ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਵਰਤਣ ਲਈ ਫਿਟਲਾਅਨਤ ਕੀਤੀ ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਚਰਨ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਰਬਚਨ ਸੁਣਾਏ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਖਾਏ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਉਪਰ ਕਿਉਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੀਤ ਅਤੇ ਚਰਨ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਫਿਰਕੂ ਪਰਚੇ ਦੇ **ਕੁਚਲਾ-ਪਰਤੱਕਾਰ** ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਵੀ ਸਾਫਾ ਪਾਉਣ, ਜਿਸ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਟੀਆ ਹਰਕਤ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕੁਕਰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਖੈਰ ਇਸ ਨਾਲ ਫਿਰਕੂ ਪਰਚੇ ਦਾ ਕੂੜ ਹੀ ਲਿਖੁਟਿਆ ਹੈ।

ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਸੁਕਰਾਤ ਦੀ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਏਦੀਮੰਤਸ (ਇਕ ਫਿਲਾਸਫਰ) ਨਾਲ ਕੀਤੀ 'ਰੀਪਬਲਿਕ' ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ:

ਸੁਕਰਾਤ: ...ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਅੰਸ਼ ਕਿਹੜਾ ਹੈ? ਉਸ ਦੀ ਆਤਮਾ! ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੱਚ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਰੱਖਣਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧੋਖੇ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਸਹਿਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਸਗੋਂ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਬੜੀ ਘ੍ਰਿਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਏਦੀਮੰਤਸ: ਨਿਰਸੰਦੇਹ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਘ੍ਰਿਣਾ-ਯੋਗ ਵਸਤੂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਸੁਕਰਾਤ: ਏਸੇ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਤੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਹੀ ਮੈਂ ਅਸਲ ਝੂਠ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਖੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸੇ ਆਤਮਾ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਕਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਹਿਮਤ ਹੋ?

ਏਦੀਮੰਤਸ: ਹਾਂ।

ਸੁਕਰਾਤ: ਸੋ ਅਸਲ ਝੂਠ ਤੋਂ ਹਰ ਕੋਈ ਘ੍ਰਿਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਦੇਵਤਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖ।

ਏਦੀਮੰਤਸ: ਜੀ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

....

ਸੁਕਰਾਤ: ਕੀ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਵੈਰੀਆਂ ਤੋਂ ਡਰ ਕੇ ਝੂਠ ਬੋਲਦਾ ਹੈ?

ਏਦੀਮੰਤਸ: ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ!

ਸੁਕਰਾਤ: ਤਾਂ ਫਿਰ ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਝ ਪਾਗਲ ਤੇ ਜਨੂੰਨੀ ਉਸ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਹਿੱਤ ਉਸ ਨੂੰ ਝੂਠ ਬੋਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੋਵੇ।

ਏਦੀਮੰਤਸ: ਪਾਗਲ ਤੇ ਬੇਵਕੂਫ ਵੀ ਕਦੇ .... ਮਿੱਤਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ?

[redacted]

ਮਹਿਮਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜੀਵਨ-ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ

ਉਘਾ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣਾ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਆਗੂ ਸਾਥੀ ਮਹਿਮਾ ਸਿੰਘ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਵਿਛੜ ਗਿਆ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੇੜੇ ਰੋਪੜ ਜ਼ਿਲੇ 'ਚ ਪੈਂਦੇ ਪਿੰਡ ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਲਾ ਅੰਬਾਲਾ ਵਿਚ ਸੀ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਸਾਥੀ ਮਹਿਮਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਇਕ ਲੰਮੀ ਦਾਸਤਾਨ ਹੈ। ਸੰਘਰਸ਼-ਮਈ ਜੀਵਨ ਦੀ ਜਾਗ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਚੋਂ ਹੀ ਲਗੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਜੂਝਣ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਪਿਆਰ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਮਿਲੀ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਘਰ ਅਕਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਤਹਿਰੀਕ ਦਾ ਤਹਿਸੀਲ ਖਰੜ ਵਿਚ ਗੜ੍ਹ ਸੀ।

ਉਹ 1933 ਵਿਚ ਫੌਜ ਦੀ ਸਿਗਨਲ ਕੋਰ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋਏ ਅਤੇ 1936 ਵਿਚ ਬਦਲੀ ਹੋ ਕੇ ਮੇਰਠ ਛਾਉਣੀ ਆ ਗਏ। ਉਥੇ ਇਕ ਗਿਆਨੀ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਏ ਅਤੇ ਇਕ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

1937 ਵਿਚ ਕਿਰਤੀ ਲਹਿਰ ਪਤਰਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਈ। ਸਾਥੀ ਮਹਿਮਾ ਸਿੰਘ ਇਹ ਅਖਬਾਰ ਸਿਗਨਲ ਦੀਆਂ ਯੂਨਿਟਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। 1939 ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਖੁਫੀਆ ਰਿਪੋਰਟ ਤੇ ਛਾਉਣੀ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਸਾਥੀ ਕੋਲ ਕਿਰਤੀ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਾਪੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਲਿਟਰੇਚਰ ਮਿਲਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੈਕੰਡ ਇਨ ਕਮਾਂਡ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਅਫਸਰ ਜਰਮਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਦਾ ਬੰਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਰਨਿੰਗ ਦੇ ਕੇ ਕੇਸ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੂਸਰੀ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ। 'ਸਾਡੀ ਯੂਨਿਟ ਨੂੰ ਮਿਸਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਿਥੇ ਮੈਂ ਡੇਢ ਸਾਲ ਰਿਹਾ। ਕਾਹਿਰਾ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ 'ਲੋਡ-ਅਨਲੋਡ ਦੇ ਸਵਾਲ ਤੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਹੜਤਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜਿਹਨਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹੜਤਾਲ ਹੋਈ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਮੇਰਠ ਤੋਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸਭ ਕਿਰਤੀ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਫੌਜੀ ਸਨ। ਇਸ ਹੜਤਾਲ ਦੀ ਇਨਕੁਆਰੀ ਲਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਸਦਿਆ ਗਿਆ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 'ਮੇਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਵੀ ਮੇਰਠ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾਇਆ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਭਾਰਤ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 31 ਦਸੰਬਰ 1940 ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਾਹੀ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਥੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਥੇ ਸਾਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਖੜਾ ਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਕੋਠੜੀ ਦੀ ਕੰਧ ਤੇ ਫਜ਼ਲ ਅਲੀ ਕੁਰਬਾਨ ਅਤੇ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੁਰਜੀਤ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੇ ਸਨ ਜੋ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਰਹੇ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਾਚਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਜ਼ਮ ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਜੱਟਾ ਦੇ ਕੁਝ ਬੰਦ ਵੀ ਕੰਧ ਤੇ ਅੰਕਤ ਸਨ ਜੋ ਤਸੀਹਿਆਂ ਦੀ ਸਾਡੀ ਪੀੜ ਤੇ ਮਲ੍ਹਮ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦੇਂਦੇ ਸਨ।

ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਮੀਆਂਵਾਲੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਉਥੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਮੀਆਂ ਅਖਤਰ ਉਲਦੀਨ ਸਦਰ ਸੂਬਾ ਕਾਂਗਰਸ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ ਬੰਧੂ ਗੁਪਤਾ ਚੀਫ ਐਡੀਟਰ 'ਤੇਜ' ਮਾਸਟਰ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ, ਮੁਣਸ਼ੀ ਹਰੀ ਰਾਮ ਮੁਲਤਾਨ, ਗਿਆਨੀ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਦਰਦ, ਚੌਧਰੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੂਫੀ ਅਲਦਾਦ ਖਾਂ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਧੂਤ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਮੀਆਂਵਾਲੀ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਬ ਜੇਲ੍ਹ ਮੁਜੱਫਰਗੜ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਜਿਥੇ ਉਹ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਮੁਣਸ਼ੀ ਰਹਿਮੁਲਦੀਨ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਤੇ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ ਮਰਗਿੰਦਪੁਰੀ ਨਾਲ ਇਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਰਹੇ। ਉਥੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲਾ ਜੇਲ੍ਹ ਲਾਇਲਪੁਰ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ, ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਗੁਪਤਾ ਐਮ. ਏ. ਜਿਸਲਬੋਸ, ਭੋਲਾ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਡਾ: ਨੇਤਾ ਨੰਦ ਅਤੇ ਹਜਾਰਾ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ।

ਸਾਥੀ ਮਹਿਮਾ ਸਿੰਘ 1947 ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਚੋਂ ਰਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਜਦੋਂ ਵਾਪਸ ਆਏ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਬ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਕਸਬਾ ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਉਘੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਲਹੌਰੀ ਰਾਮ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਅਮਨ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਹਿਸੀਲ ਖਰੜ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 25 ਅਪਰੈਲ 1948 ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਪਿਛੋਂ ਉਹ ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. (ਐਮ) ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰਹੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਥੀ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਰੁਲਦਾ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਰਲਕੇ 1953 ਵਿਚ ਮੁਲਾਂਪੁਰ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਆਯੋਜਤ ਕੀਤੀ। ਇਲਾਕੇ ਭਰ ਚੋਂ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਉਭਾਰ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਪੁਲਸ ਛਾਉਣੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਬਾਬਾ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਲਈ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਹ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਲੰਮਾਂ ਸਮਾਂ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਸਾਥੀ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੰਡਿਆਲਾ ਅਤੇ ਸਾਥੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਡਕੋਟਾ ਰੁਪੋਸ਼ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਰਹਿੰਦੇ ਰਹੇ। ਸਾਥੀ ਮਹਿਮਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਏ. ਕੇ. ਜੀ. ਭਵਨ ਲਈ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪੈ ਦਿਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਕ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਰਾਜਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ,

ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਕਲਾ

ਕਹਾਣੀ

ਸੌਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦੇ

ਕਰਮਜੀਤ "ਘੁਮਾਣ"

ਕਮਲ ਸਿਰ ਸੁੱਟੀ ਬੈਡਰੂਮ 'ਚ ਬੈਠੀ ਸੋਚ ਰਹੀ ਸੀ, ਛੇ ਘੰਟੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਜੇ ਉਹਦੇ ਪਤੀ ਪਿੰਦਰ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਆਉਣ ਦੇ। ਸੁਖੀਂ-ਸਾਂਦੀ ਏਹ ਘੰਟੇ ਪੂਰੇ ਹੋਣ, ਕਲ ਨੂੰ ਹੀ ਪਿੰਦਰ ਨੂੰ ਆਖਕੇ ਅੱਡ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਹੋਰ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਬੁੜੀ-ਬੁੜੇ ਦੀ ਕੈਂ ਕੈਂ ਸੁਣੀ ਜਾਵਾਂਗੀ। ਅੱਜ ਭਲਾ ਕੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਸੀ — ਦਾਲ 'ਚ ਲੂਣ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਤੇ ਹੀ ਕੰਗ ਖੜੀ ਕਰ ਲਈ। ਜਦ ਪਿੰਦਰ ਘਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਬਹਾਨੇ ਲੜਨ ਬਹਿ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਬੁੜਾ ਤਾਂ ਭਲਾ ਕੰਜਰ, ਸ਼ਰਾਬੀ-ਕਬਾਬੀ ਸਠਆਇਆ ਹੋਇਆ, ਬੁੜੀ ਦੀ ਮੱਤ ਕਿਉਂ ਮਾਰੀ ਗਈ, ਉਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੀ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਇਕ ਔਰਤ ਹੈ। ਠਰਕੀ ਸੁਹਰਿਆਂ ਵਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣੀਦੀਆਂ ਸਨ। ਏਹ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਬਈ ਆਪ ਨੂੰ ਏਹ ਕੁਤ-ਪਉ ਵੇਖਣਾ ਪਊ। ਸੁਹਰਾ ਪਿਓ ਬਰੋਬਰ ਹੁੰਦਾ। ਇਕ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾ ਕੇ ਫੂਕ ਲਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ — ਪਰ ਨਹੀਂ, ਪਿੰਦਰ ਦਾ ਕੀ ਬਣੂ, ਮੇਰੀ ਨਿੱਕੀ ਜੇਹੀ ਧੀ ਦਾ ਕੀ ਬਣੂ। ਏਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸੋਚ ਉਸਦਾ ਸਰੀਰ ਝੁਣਝੁਣਾ ਗਿਆ। ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਅੱਥਰੂ ਕਿਰਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਦਰਵਾਜੇ ਦੇ ਖੜਾਕ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ, ਬੁੜੀ ਅੰਦਰ ਵੜਦੀ ਹੀ ਉਸ ਤੇ ਵਰ੍ਹਣ ਲੱਗ ਪਈ। "ਖੇਖਣ ਹਾਰੀਏ ਕੇਹੜੇ ਯਾਰ ਦੇ ਵੈਰਾਗ 'ਚ ਕੀਰਣੇ ਪਾਉਂਦੀ ਐਂ। ਰੋ ਰੋਕ ਮੇਰੇ ਪੁਤ ਨੂੰ ਵਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਐਂ। ਫਫੜਿਆਂ ਮਾਰਾਂਹੇ ਪੁੱਤ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਈ ਆ — ਹੰਬ ਲਈਂ ਕੰਜਰੀਏ — ਮੇਰਾ ਈ ਰਹਿਣਾ। ਦਸਾਂ ਘੰਟਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਤੋਂ ਖਪਦਾ ਆਊ, ਅੱਗਿਓਂ ਕਮਜਾਤੇ ਕੀਰਣੇ ਪਾਈ ਆਪਦੇ ਜਣਦਿਆਂ ਦੇ ਜਿੰਨਾਂ ਨੇ ਜੰਮਕੇ ਸਾਡੇ ਦੱਦ ਲਾਤੀ।"

ਕਮਲ ਚੁੰਨੀ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਤੇ ਆਇਆ ਹੰਝੂਆਂ ਦਾ ਸਲੂਣਾ ਪਾਣੀ ਪੂੰਝਦੀ ਬੋਲੀ, "ਬੱਸ ਕਰੋ ਬੇਜੀ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਮੂਹਰੇ ਹੱਥ ਜੋੜਦੀ ਆਂ ਚੁੱਪ ਕਰੋ — ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀ।"

ਬੁੜੀ ਦਾਖਿਆਂ ਵਾਲੇ ਠਾਣੇਦਾਰ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਵਾਂਗੂ ਕਮਲ ਤੇ ਬੱਛਰੀ, "ਬਹੇਲੇ ਮੇਰੇ ਮੂਹਰੇ ਬੋਲਦੀ ਐਂ", ਕਹਿ ਉਹਨੇ ਕਮਲ ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਫੜਕੇ ਢਾਅ ਲਈ। ਕਮਲ ਦਾ ਮੇਮਣੇ ਵਰਗਾ ਨਰਮ ਸਰੀਰ ਬੁੜੀ ਨੇ ਦੂਹੱਤੜਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਬਲੂੰਦਰ ਸੁਟਿਆ। ਏਨੇ ਨੂੰ ਜਾਗਰ ਸਿਉਂ ਵੀ ਹੱਥ 'ਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਗਲਾਸ ਫੜੀ ਕੁਸੈਲੀਆਂ ਜੇਹੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਕਰਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿਚਕਾਰ ਖੜਦਾ ਬੋਲਿਆ, "ਮਾਰ ਸਾਲੀ ਦੇ ਚੂਕਣੇ ਤੇ ਚਾਰ ਲੱਤਾਂ, ਭੰਨਦੇ ਮੜਕ ਜੇਹੀ ਏਹਦੀ — ਵੱਡੀ ਨਖਰੋ ਦੀ

"ਵੇਖੀ ਜਾਹ ਜੇ ਹਰਾਮਦੀ ਦੇ ਵਲ ਨਾ ਕੱਢਤੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਭਜਨੋ ਨਾ ਕਹੀਂ।"

ਜਾਗਰ ਨੇ ਬੁਲ ਜੇਹਾ ਟੁਕਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ — ਹੁਣ ਲੇਲੜੀਆਂ ਕੱਢਦੀ ਐ, ਸੌਖੀ ਨਾ ਰਹਿੰਦੀ।

ਭਜਨੋ ਦਾ ਇੱਲ ਦੇ ਪਰ ਜਿੱਡਾ ਹੱਥ ਜਦ ਕਮਲ ਦੇ ਮਲੂਕ ਮੂੰਹ ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਤਾਂ ਠਾਣੇਦਾਰ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦੀ ਡਾਂਗ ਨੂੰ ਮਾਤ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਕੁਟਦੀ ਕੁਟਦੀ ਭਜਨੋ ਦਾ ਹੱਥ ਬੈਡ ਦੀ ਚੁਗਾਠ ਤੇ ਲੱਗਾ, ਉਹ ਕੁਰਲਾ ਉਠੀ — ਜਾਗਰ ਨੇ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਿਆ ਤੇ ਕਮਲ ਤੇ ਬੁੜਕਿਆ, "ਏਸ ਕੰਜਰੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਖੂਨ ਕਰਾਉਣਾ।" ਭਜਨੋ ਦੇ ਹੱਥ 'ਚੋਂ ਲਹੂ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਾਗਰ ਨੇ ਕੋਲ ਪਏ ਬਬਲੀ ਦੇ ਫਰਾਕ ਨਾਲ ਹੱਥ ਲਪੇਟ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਕਰਲਾਉਂਦੀ ਭਜਨੋ ਨੂੰ ਲਿਵਿੰਗ ਰੂਮ ਵੱਲ ਲੈ ਗਿਆ।

ਡੁਸਕਦੀ ਕਮਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਹਦਾ ਅੰਗ ਅੰਗ ਅੰਬਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਗੁਲਾਬ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸੂਖਮ ਬੁੱਲਾਂ 'ਚੋਂ ਲਹੂ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਨਿਗ੍ਹਾ ਚੁੱਕਕੇ ਕਰਿਬ 'ਚ ਸਹਿਮੀ ਖੜੀ ਬਬਲੀ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ, ਕਮਲ ਮੁਸਕਰਾ ਪਈ। ਉਠੀ — ਬਬਲੀ ਨੂੰ ਘੁਟਕੇ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾ ਲਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ ਮੇਰੀ ਧੀ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਇੰਜ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣਾ। ਅਜੇ ਉਹਦੀ ਸੋਚ ਅਧੂਰੀ ਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜਾਗਰ ਦਾ ਲਲਕਾਰਾ ਸੁਣਿਆ, "ਮੈਂ ਭੰਨਦਾ ਏਹਦੀ ਘੰਢੀ ਨਿੱਤ ਨਿੱਤ ਦਾ ਰੇੜਕਾ ਮੁੱਕੂ।" ਕਮਲ ਬਬਲੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਹਾਲਵੇ 'ਚ ਆ ਗਈ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਸੰਨਡੈੱਕ ਦੇ ਦਰਵਾਜੇ ਕੋਲ ਖੜੋ ਗਈ। ਜਾਗਰ ਹੱਥ 'ਚ ਵੱਡੀ ਕਰਦ ਲਈ ਕਮਰੇ ਵੱਲ ਵਧਿਆ ਤਾਂ ਕਮਲ ਹੌਲੀ ਜੇਹੀ ਸੱਨਡੈਕ ਤੋਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਥੱਲੇ ਉਤਰ ਗਈ। ਬਾਹਰ ਘੁਪ ਹਨੇਰਾ ਸੀ। ਘਰ ਮੂਹਰੇ ਟੈਕਸੀ ਆ ਕੇ ਰੁਕੀ, ਕਮਲ ਹਨੇਰੇ ਦੀ ਆੜ 'ਚ ਹੋ ਗਈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਹੌਲੀ ਜੇਹੇ ਕਮਲ ਦੇ ਮੋਢੇ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਿਆ, ਉਹ ਸਹਿਮ ਨਾਲ ਤ੍ਰਭਕ ਗਈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗੁਆਂਢਣ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਕਮਲ ਨੂੰ ਪਿਆਰਿਆ, "ਮੇਰੀ ਭੈਣ, ਤੇਰੀਆਂ ਕੂਕਾਂ ਸੁਣਕੇ ਟੈਕਸੀ ਸੱਦੀ ਆ ਮੈਤੋਂ ਨਿੱਤ ਦਾ ਦੁੱਖ ਨੀ ਵੇਖ ਹੁੰਦਾ — ਆ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਟੈਕਸੀ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਭੇਜਦੀਆਂ — ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਕਸਾਈਆਂ ਹੱਥੋਂ ਵੱਢ ਖਾਈ ਜਾਏਂਗੀ। ਤੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਜਾ ਆ ਏਹਨਾਂ ਦੀ ਸੁਰਤ ਟਿਕਾਣੇ ਆਜੂ। ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਉਥੇ ਭੇਜ ਰਹੀ ਹਾਂ ਜਿਸ ਥਾਂ ਵਾਰੇ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਕਮਲ ਬਿਨਾਂ ਹੁਜਤੋਂ ਟੈਕਸੀ 'ਚ ਬੈਠ ਗਈ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਨੇ ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 20 ਡਾਲਰ ਫੜਾਏ ਤੇ ਕਿਹਾ, "ਏਹਨੂੰ ਬੇਵਸ-ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਠਿਕਾਣੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿਉ।" ਟੈਕਸੀ 'ਚ ਬੈਠੀ ਕਮਲ ਨੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਨੂੰ ਸ਼ਰੀਂਦ ਵੇਖਿਆ, ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਮੋਹ ਦੇ ਹੰਝੂ ਡੱਲਕ ਪਏ।

ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਈਵਰ ਪੰਜਾਬੀ ਹੀ ਸੀ। ਤਵਿਓ ਕਾਲਾ ਰੰਗ ਤੇ ਛੋਟੀ ਛੋਟੀ ਕੱਟੀ ਹੋਈ ਦਾੜ੍ਹੀ ਦੇ ਚੀਰ ਇਉਂ ਕੱਢੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਸੜਕ ਦੇ ਮੋੜ ਤੇ ਲੱਗੇ ਫੱਟੇ ਉਪਰ ਤੀਰ ਵਾਹਿਆ ਹੁੰਦਾ — "ਸਿਰਫ ਖੱਬੇ ਮੁੜੋ"। ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਡੇਲੇ — ਤਿੱਖਾ ਨੱਕ ਭਾਈ ਜਾਣੀ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਛਟੇ ਪੁਲਸੀਏ ਵਰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ।

ਕਮਲ ਨੇ ਮ੍ਰਿਗਾਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਬਲੌਰੀ ਅੱਖਾਂ ਚੁੱਕਕੇ ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਈਵਰ ਵੇਖਿਆ — ਇਕ ਪਲ ਵੇਖਦੀ ਰਹੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ — ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰੀਂ, ਮੇਰੇ ਮਾਂ ਪਿਉ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਊ — ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਂ ਆਂਦਰਾ ਬਲੂੰਦੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ — ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਧੀਏ ਸਾਡੀ ਇੱਜ਼ਤ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖੀਂ ਭਾਵੇਂ ਪੋਰੀ ਪੋਰੀ ਕੱਟੀ ਜਾਵੇਂ।" ਉਹਦੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਟੁੱਟੀ — ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਪਿਛੇ ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿਚ ਦੀ ਝਾਕਕੇ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, "ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਐਥੇ ਵੀ ਉਹੀ ਹਾਲ ਈ ਆ ਜੇਹੜਾ ਦੇਸ ਸੀ — ਉਂ ਤਾਂ ਗੋਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰੀਸਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਆ, ਪਰ ਤੀਵੀਆਂ ਨਾਲ ਦੇਸੀ ਤਰੀਕੇ ਵਾਲਾ ਵਰਤਾ ਕਰਦੇ ਆ। ਗੋਰੇ ਤੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਂਭ ਸਾਂਭ ਰੱਖਦੇ ਨੇ, ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਵੇਖੀ ਦੇ ਈ ਆ ਕਿਵੇਂ ਘੁਟ ਘੁਟ ਨਾਲ ਲਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਆ, ਹਨੀ-ਹਨੀ ਕਰਦੇ ਨੀ ਥੱਕਦੇ ਤੇ ਸਾਡੇ ਬੰਦੇ ਪੀ ਕੇ ਸ਼ਰਾਬ ਜ਼ਨਾਨੀਆਂ ਦੁਆਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਆ — ਸਾਰੇ ਤਾਂ ਭਲਾ ਨਹੀਂ ਏਹੋ ਜੇਹੇ ਹੋਣੇ ਫੇਰ ਵੀ ਮਜਰਟੀ ਤਾਂ ਹੈਗੀ ਆ।" ਕਮਲ ਨੇ ਕੋਈ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਚਿਰ ਚੁਪ-ਚਾਪ ਰਹੀ। ਟੈਕਸੀ ਫਰੀਵੇ ਤੇ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਗਰਦਨ ਘੁਮਾਕੇ ਕਮਲ ਵੱਲ ਨੀਝ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਗੱਲ ਤੋਰੀ, "ਤੇਰੇ ਵਰਗੀ ਸੋਹਣੀ ਸੁਨੱਖੀ ਮੁਟਿਆਰ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਆਦਮੀ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਾਂਭਕੇ ਨੀ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਿਨਾ ਉਹ ਆਦਮੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸੁਨੱਖੀ ਮੁਟਿਆਰ ਤਾਂ ਗਹਿਣਾ ਹੁੰਦੀ ਆ — ਰੱਬ ਦੀ ਦੇਣ — ਕਰਮਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਸੋਹਣੀਆਂ ਜ਼ਨਾਨੀਆਂ ਕਮਲ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਟਿਕ-ਟਕੀ ਲਾਈ ਵੇਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਟੈਕਸੀ ਫਰੀਵੇ ਤੋਂ ਉਤਰ ਇਕ ਸੁੰਨੀ ਜੇਹੀ ਸੜਕ ਵੱਲ ਹੋ ਤੁਰੀ। "ਕੇਹੜੇ ਕਸੂਰੋਂ ਕੁੱਟਿਆ ਤੇਰੇ ਆਦਮੀ ਨੇ ਤੈਨੂੰ? ਐਥੇ ਤਾਂ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਟੀਆਂ ਈ ਆਉਂਦੀਆਂ। ਜੇ ਮੇਰੀ ਮੰਨੇ ਤਾਂ ਏਹੋ ਜੇਹੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਮੱਥੇ ਨਾ ਲੱਗੀਂ ਜਾਕੇ। ਬਥੇਰੀਆਂ ਜ਼ਨਾਨੀਆਂ ਐਥੇ ਇਕੱਲੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ — ਜੇ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਈ ਤਾਂ ਦੱਸ ਦੇਈਂ।" ਕਮਲ ਚੁਪ ਰਹੀ। ਟੈਕਸੀ ਇਕ ਪੁਰਾਣੇ ਜੇਹੇ ਘਰ ਮੂਹਰੇ ਰੁਕ ਗਈ। ਘਰ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਬੜੀ ਘਨੌਣੀ ਸੀ — ਬਾਹਰ ਨਿਆਂਈ 'ਚ ਉਗੇ ਚਟਾਲੇ ਵਰਗਾ ਘਾਹ ਫੂਲ ਕੱਢੀ ਖੜਾ ਸੀ। ਇਕ ਖੂੰਜੇ ਕੁਝ ਪੁਰਾਣੇ ਟਾਇਰਾਂ ਦਾ ਗਰਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁਲ੍ਹਿਆ ਅੰਦਰੋਂ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਔਰਤ ਨਿਕਲੀ, "ਆਜਾ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਹੀ ਉਡੀਕ ਰਹੀ ਆਂ, ਮੈਨੂੰ ਸਰੀ ਵਾਲੇ ਦਫਤਰੋਂ ਤੇਰੇ ਵਾਰੇ ਫੂਨ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਮਲ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਕਹਿ ਅੰਦਰ ਵੜ ਗਈ। ਅੰਦਰੋਂ ਬੋ ਮਾਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਜੁਆਕਾਂ ਦੇ ਟੁਟੇ-ਫੁਟੇ ਖਿਡੌਣੇ ਹੱਡਾਂ-ਰੋੜੀ 'ਚ ਰੁਲਦੇ ਹੱਡਾਂ ਵਾਂਗ ਖਿਲਰੇ ਪਏ ਸਨ ਇਕ ਮੋਟੀ ਜੇਹੀ ਗੋਰੀ ਜ਼ਨਾਨੀ ਜੀਹਦਾ ਢਾਂਚਾ ਬੇ-ਤਰਤੀਬ ਜੇਹਾ ਸੀ ਸੋਫੇ ਤੇ ਪਈ ਸਿਗਰਟ ਦੇ ਸੂਟੇ ਕਸ ਰਹੀ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਔਰਤ ਕਮਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਗਈ। ਕਮਲ ਨੇ ਸਹਿਮ ਜੇਹੇ 'ਚ ਉਹਤੋਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਲਾਸ ਮੰਗਿਆ ਤੇ ਬਬਲੀ ਨੂੰ ਜੰਗਾਲ ਜੇਹੇ ਖਾਦੇ ਗੱਦੇ ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਦਿਨ ਚੜਨ 'ਚ ਚਾਰ ਕੁ ਘੰਟੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਵਰਕਰ ਕਮਲ ਕੋਲ ਆਈ — ਉਹ ਗੋਰੀ ਸੀ — ਮਲੂਕੜੀ ਜੇਹੀ। ਉਹਨੇ ਕਮਲ ਨੂੰ ਆਪਦਾ ਨਾਉਂ ਦੱਸਿਆ ਤੇ ਹੌਲੀ ਜੇਹੇ ਬਬਲੀ ਕੋਲ ਬੈਠ ਗਈ, ਸੁਤੀ ਪਈ ਬਬਲੀ ਦੇ ਉਹਨੇ ਵਾਲ ਠੀਕ ਕੀਤੇ ਫੇਰ ਗਲੇ ਨਾਲੋਂ ਪਿੰਨ ਲਾਹਕੇ ਇਕ ਫਾਰਮ ਤੇ ਕੁਝ ਲਿਖਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਏਨੇ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਔਰਤ ਵੀ ਆ ਗਈ। ਗੋਰੀ ਨੇ ਕਮਲ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਉਂ ਤੇ ਸ਼ੋਸ਼ਲ-ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਨੰਬਰ ਪੁਛਿਆ। ਕਮਲ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲੀ — ਭਾਰਤੀ ਔਰਤ ਉਹਨੂੰ ਮੋਢੇ ਤੋਂ ਹਲੂਣਕੇ ਬੋਲੀ, "ਦੱਸ ਹੁਣ ਤੇਰਾ ਨਾਉਂ ਕੀ ਐ"? ਕਮਲ ਨੇ ਤਰਸਾਈਆਂ ਤੇ ਫਿਕਰਮੰਦ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ, "ਭੈਣ ਜੀ ਏਹਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਓ ਮੈਂ ਕੋਈ ਰੀਪੋਟ ਨਹੀਂ ਲਿਖਾਉਣੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਰਾਤ ਕੱਟਣੀ ਹੈ।" ਭਾਰਤੀ ਔਰਤ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਹੋਰ ਚੌੜੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਗੋਰੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਫਾਰਮ ਤੇ ਪਿੰਨ ਫੜ ਲਿਆ, ਗੋਰੀ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੀ ਉਠਕੇ ਚਲੀ ਗਈ।

"ਗੱਲ ਸੁਣ ਰੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨੀ — ਗੋਰੀਆਂ ਵੇਖਕੇ ਕੀ ਕਹਿਣਗੀਆਂ। ਤੈਨੂੰ ਆਪਦਾ ਨਾਉਂ ਪਤਾ ਤਾਂ ਲਿਖਾਉਣਾ ਪਊ — ਏਹ ਸਰਕਾਰੀ ਜਗ੍ਹਾ, ਕਾਰਵਾਈ ਤਾਂ ਕਰਨੀ ਪੈਣੀ ਆ।" ਜ਼ਨਾਨੀ ਨੇ ਤਹੱਮਲ 'ਚ ਕਿਹਾ।

"ਭੈਣ ਜੀ ਇਹ ਤਾਂ ਠੀਕ ਆ ਪਰ ਜੇ ਮੇਰੇ ਮਾਂ-ਪਿਉ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਉਹ ਤਾਂ ਬੌਂਦਲ ਜਾਣਗੇ — ਮਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਮਰਜੂ ਪਹਿਲੇ ਸਾਹੇ — ਭੈਣ ਜੀ ਤੁਹਾਡੀ ਮੈਂ ਮਿੰਤ ਕਰਦੀ ਆਂ, ਆਹ ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਕੱਢ ਲੈਣ ਦਿਓ ਮੈਂ ਸਵੇਰਾ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਆਪਦੇ ਮਾਸੜ ਦੇ ਘਰ ਚਲੀ ਜਾਊਂ।"

ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਵਰਕਰ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਨੀਝ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ, "ਦਾਈਆਂ ਤੋਂ ਪੇਟ ਨੀ ਛੁਪਾਈਦੇ — ਹਰ ਰੋਜ਼ ਜੇਹੜੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਐਥੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇਰੇ ਵਾਂਗ ਈ ਸੋਚਦੀਆਂ — ਲੋਕ ਕੀ ਕਹਿਣਗੇ, ਮਾਪੇ ਕੀ ਕਹਿਣਗੇ — ਮੈਂ ਪੁਛਦੀ ਆਂ ਮਾਪਿਆਂ ਕੰਜਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਨੀ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਕਸਾਈਆਂ ਦੇ ਦੇਣ ਲੱਗਿਆਂ ਨੂੰ — ਲਾਲਚ ਦੇ ਮਾਰਿਆਂ ਨੇ ਬਥੇਰੀਆਂ ਤੇਰੇ ਵਰਗੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖਰਾਬ ਕੀਤੀ ਆ।"

ਕਮਲ ਸਿਰ ਸੁਟੀ ਸੁਣਦੀ ਰਹੀ। ਨੀਂਦ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਵਰਕਰ ਨੇ ਆਪਦੀ ਗੱਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ — ਆਪਣੇ ਆਦਮੀ ਵੀ ਹਰਾਮਦੇ ਐਨੇ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਵੱਢੇ ਨੇ — ਸੋਹਣੀਆਂ ਜ਼ਨਾਨੀਆਂ ਭਾਲਦੇ ਆ, ਪਰ ਰੱਖਣੀਆਂ ਉਖਲਾਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੀ — ਉਹ ਥੋੜ੍ਹਾ ਚਿਰ ਰੁਕੀ — ਇਕ ਹੌਕਾ ਲਿਆ। ਉਹਨੇ ਕਮਲ ਦਾ ਹੱਥ ਆਪਣੇ ਹੱਥ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਦੂਜੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਉਹਦੀ ਠੋਡੀ ਚੁੱਕਕੇ ਉਹਦੇ ਹੰਝੂ ਪੂੰਝੇ — ਮੂਰਤ ਵਰਗਾ ਕਮਲ ਦਾ ਮੁਖ ਵੇਖ ਜਾਣੀ ਉਹਦਾ ਮਨ ਪਸੀਜਿਆ ਗਿਆ ਉਹ ਗਲੇਡੂ ਭਰ ਆਈ, "ਭੈਣੇ ਤੂੰ ਸੋਚਦੀ ਹੋਵੇਂਗੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿੰਨੇ ਤੱਖਰ ਸੁਭਾ ਦੀ ਆਂ ਜੋ ਤੇਰਾ ਦੁਖ ਨੀ ਸਮਝਦੀ। ਮੈਂ ਸਭ ਕੁਝ ਸਮਝਦੀ ਆਂ — ਜੋ ਅੱਜ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਵਾਪਰੀ ਐ ਮੈਂ ਵੀ ਏਸੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਆਂ। ਸਾਰੇ ਸੁਧਾਰ ਕਾਲਜ 'ਚੋਂ ਚੁਣਕੇ ਲਿਆਇਆ ਸੀ ਮੇਰਾ ਹਸਬੈਂਡ ਮੈਨੂੰ। ਕੋਈ ਪੰਜਾਹ ਕੁੜੀਆਂ ਵੇਖੀਆਂ ਸੀ ਉਹਨੇ, ਕੋਈ ਪਸੰਦ ਨਾ ਆਈ — ਮੈਨੂੰ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕ ਦਾ ਬੜਾ ਈ ਚਾਅ ਸੀ, ਮੈਂ ਵੀ ਕੁਝ ਨਾ ਸੋਚਿਆ ਤੇ ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਬੜੇ ਵਧੀਆ ਲੰਘੇ — ਸਾਰੇ ਸੁਖ ਸਨ ਮੇਰੀ ਝੋਲੀ 'ਚ। ਮੇਰੇ ਦਿਓਰ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ। ਦਰਾਣੀ ਮੇਰੀ ਚਾਲੂ ਸੁਭਾ ਦੀ ਨਿਕਲੀ — ਅਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਈ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਦਿਓਰ ਮੇਰਾ ਨਰਮ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਬਹੇਲ ਪੱਕੜ — ਮੈਂ ਬੜਾ ਚਾਅ ਕੀਤਾ ਉਹਦਾ — ਉਹ ਥੋੜ੍ਹਾ ਰੁਕ ਗਈ। ਜਿਵੇਂ ਪੁਰਾਣਾ ਜ਼ਖਮ ਫੇਰ ਰਸਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੋਵੇ — ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਪਾਣੀ ਆ ਗਿਆ — ਕਮਲ ਨੇ ਉਹਦੇ ਵੱਲ ਗਹੁ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ, ਉਹਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੁਖ ਭੁਲ ਗਿਆ ਉਹਦੀ ਪੀੜਾਂ ਭਰੀ ਦਾਸਤਾਂ ਸੁਨਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਪੁਛਿਆ, "ਫੇਰ।"

"ਫੇਰ ਕੀ ਭੈਣੇ ਰਹਿ ਗਿਆ — ਮੇਰੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਹੱਥ ਤੇ ਲੈ ਲਿਆ ਕਮਜ਼ਾਤ ਨੇ — ਮੇਰਾ ਬੜਾ ਮੋਹ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਭੈੜੀ ਤੋਂ ਜ਼ਰ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਬਸ! ਉਹ ਦਿਨ ਗਏ ਮੁੜ ਸਾਡੇ ਘਰ ਨਾ ਸ਼ਾਂਤੀ ਰਹੀ, ਮੇਰਾ ਡਾਈਵੋਰਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਕੱਲੀ ਆਂ, ਮਾਂ-ਬਾਪ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਗਏ ਉਹਨਾਂ ਸਹਾਰੇ ਦਿਨ ਕੱਢਦੀ ਆਂ ਜਾਂ ਜੁਆਕਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਜੀ ਲੈਂਦੀ ਆਂ — ਸੁਭਾ ਵੀ ਔਂਤਰਾ ਮਾੜਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਏਨੇ ਨੂੰ ਪੁਲਸ ਦੀ ਕਾਰ ਦਰਾਂ ਮੂਹਰੇ ਆ ਕੇ ਰੁਕੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਕੁੜੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਟ 'ਚ ਬਿਨਾਂ ਚੁੰਨੀਓਂ ਉਤਰੀ। ਇਕ ਹੱਥ ਵੱਖੀ 'ਚ ਦੇਈ ਉਹ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਪੁਲਸੀਏ ਮਗਰ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਤੁਰ ਆਈ। ਪੁਲਸੀਆ ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਵਰਕਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਉਹ ਕੁੜੀ ਸਿੱਧੀ ਅੰਦਰ ਜਾ ਪਹੁੰਚੀ ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਜਾਣੂ ਸੀ। ਕਮਲ ਨੇ ਕੁੜੀ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ। ਕੁੜੀ ਨੇ ਹੌਲੀ ਜੇਹੇ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਕਹੀ। ਪੁਲਸੀਆ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਵਰਕਰ ਨੇ ਆਉਂਦੀ ਨੇ ਹੀ ਨਵੀਂ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ, "ਕਿਉਂ ਆਗੀ — ਤੂੰ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ ਕੰਜਰਾਂ ਦੇ ਜਾਣਾ ਨੀ — ਭਨਾ ਆਈ ਐਂ ਪਾਸੇ ਫੇਰ?"

"ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਬਿਜ਼ੀ ਰੱਖਣਾ ਕਿ ਨਹੀਂ — ਤੇਰਾ ਕਿਹੜਾ ਸਾਡੇ ਬਿਨਾਂ ਸਰਦਾ

ਕਮਲ ਨੇ ਉਹਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਪਏ ਨੀਲੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗਹੁ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ। ਉਹ ਇਕ ਦਮ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਚ ਸੋਚਣ ਲੱਗੀ — ਪਿੰਦਰ ਨੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ — ਹਰ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਲਿਆਕੇ ਦਿੰਦਾ — ਇਕੋ ਗੱਲ ਦਾ ਝੋਰਾ, ਉਹ ਚੁਪ ਚੁਪ ਕਿਉਂ ਰਹਿੰਦਾ? ਸ਼ਾਇਦ ਅਜੇ ਅਲ੍ਹੜ ਆ। ਬੁੜੇ-ਬੁੜੀ ਮੂਹਰੇ ਪੇਸ਼ ਨੀ ਚੱਲਦੀ ਵਿਚਾਰੇ ਦੀ। ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਸੋਚਾਂ' ਸੀ ਕਿ ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਵਰਕਰ ਚਾਹ ਲੈ ਆਈ, "ਚਾਹ ਪੀਲੋ ਤੇ ਬੈਡ ਤੁਹਾਡੇ ਤਿਆਰ ਨੇ।" ਕਮਲ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀ ਕੁੜੀ ਨੇ ਦਵਾ-ਦਵ ਚਾਹ ਸੰਘਾੜਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਕਮਲ ਨੇ ਚਾਹ ਛੋਹੀ ਤੱਕ ਨਾ — ਉਹ ਉਠੀ ਤੇ ਬਬਲੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦੀ ਬੈਡਰੂਮ 'ਚ ਜਾ ਵੜੀ।

ਪਹਿਰ ਪੜਕ ਗਈ ਸੀ — ਔਰਤਾਂ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਆਈ-ਜਾਈ ਗਈਆਂ। ਕਮਲ ਬੈਡ ਤੇ ਪਈ ਪਾਸੇ ਮਾਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਨੀਂਦ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਧਰ ਗੁਆਚ ਗਈ ਉਹ ਵਾਰ ਵਾਰ ਗੁੱਟ ਵਾਲੀ ਘੜੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਪਿੰਦਰ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਆਉਣ ਦੇ ਅਜੇ ਦੋ ਘੰਟੇ ਬਾਕੀ ਸਨ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵੇਗ 'ਚ ਵਹਿ ਤੁਰੀ। ਕਿੰਨੇ ਚਾਅਵਾਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਹਦਾ ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ, ਪਿੰਦਰ ਵੀ ਕਿੰਨਾ ਸੋਹਣਾ ਲੱਗਿਆ ਸੀ ਉਹਨੂੰ ਅਨੰਦਾਂ ਵੇਲੇ — ਉਹਦੇ ਸੱਸ ਸੁਹਰੇ ਨੇ ਲੋਹੜੇ ਦੇ ਪੈਸੇ ਖਰਚੇ ਸਨ ਵਿਆਹ ਤੇ। ਜਦ ਉਹਦੀ ਸੱਸ ਉਹਨੂੰ ਡਾਇਮੰਡ ਦਾ ਸੈਟ ਪਾਉਣ ਲੱਗੀ ਸੀ ਤਾਂ ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਉਹਨੇ — ਐਸ ਦਿਨ ਨੂੰ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਉਡੀਕਦੀ ਨੂੰ ਸੁਖ ਨਾਲ, ਅੱਜ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸਬੱਬੀਂ! ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਆਪ ਆਈਂ ਆਂ ਇੰਡੀਆ ਪੁੱਤ ਵਿਆਉਣ। ਸੰਗਦੀ ਕਾਹਤੋਂ ਐਂ ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਧੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੱਖੂ — ਕਮਲ ਨੇ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਹੌਕਾ ਲਿਆ ਤੇ ਅੱਥਰੂ ਪੂੰਝੇ। ਉਹ ਸੋਚਦੀ ਸੀ ਕੁਝ ਲੋਕ ਕਿੰਨੇ ਭੈੜੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਹਿੰਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤੇ ਕਰਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨੇ। ਏਹਨਾਂ ਹੀ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ 'ਚ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਉਹਦੀ ਅੱਖ ਲੱਗ ਪਈ।

ਟ੍ਰਾਂਸੈਕਸ਼ਨ ਹਾਊਸ 'ਚ ਜਵਾਰਭਾਟੇ ਆਏ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਮੰਦਰ ਵਾਂਗ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਵਰਕਰਾਂ ਕਿਚਨ 'ਚ ਟੇਬਲ ਤੇ ਬੈਠੀਆਂ ਕਾਫੀ ਪੀ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਬਾਹਰ ਚਿੜੀਆਂ ਦੀ ਚੈਂ ਚੈਂ ਵਧ ਰਹੀ ਸੀ। ਦਿਨ ਦੀ ਸ਼ਿਫਟ ਵਾਲੀ ਇਕ ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਵਰਕਰ ਪਿਛਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਅੰਦਰ ਆਈ। ਘੜੀ ਤੇ ਪੂਰੇ ਸਾਢੇ ਛੇ ਵੱਜੇ ਸਨ, ਸ਼ਿਫਟ ਬਦਲਣ 'ਚ ਅਜੇ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਡ-ਮਾਰਨਿੰਗ ਕਹੀ। ਇਕ ਨੇ ਪੁਛਿਆ, "ਕੀ ਗੱਲ ਅੱਜ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ ਲੱਗਦੀ ਐਂ?"

"ਅੱਜ ਮੈਂ ਡੇਟ ਤੇ ਜਾਣਾ।"

"ਕਿਉਂ ਅੱਜ ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਨੂੰ ਟੱਕਰਣਾ"

"ਇਕ ਨਹੀਂ ਦੋ — ਇਕ ਛੇ ਵਜੇ ਤੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦਸ ਵਜੇ — ਜੇਹੜਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗੂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਜਾਊਂ।"

"ਦੋਨਾਂ ਇਕੱਠਿਆਂ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ।"

"ਕਿਉਂ? ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਵਰਗੀ ਆਂ ਬਈ ਆਦਮੀ ਛੱਡਕੇ ਪੰਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੋਕਾ ਕੱਟਦੀ ਆਂ — ਮੈਤੋਂ ਤੇਰੀ ਰੀਸ ਨੀ ਹੁੰਦੀ।"

→

ਏਸ ਗੱਲ ਤੇ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਹੱਸ ਪਈਆਂ। ਹਾਸਾ ਐਨਾ ਉਚੀ ਸੀ ਕਿ ਕਮਲ ਦੀ ਅੱਖ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈ। ਉਹ ਉਠੀ ਘੜੀ ਵੇਖੀ ਪੌਣੇ ਸੱਤ ਹੋ ਗਏ ਸਨ — ਪਿੰਦਰ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਹਟਣ ਦੇ ਸਿਰਫ ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਸੋਚ ਉਹ ਉਠੀ ਤੇ ਹੱਥ ਮੂੰਹ ਧੋਣ ਲਈ ਵਾਸ਼ਰੂਮ ਵੱਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਕ ਦਮ ਰੁਕ ਗਈ — ਉਹਨੂੰ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਓਪਰਾ ਓਪਰਾ ਲੱਗਿਆ, ਇਕ ਗੁਝੀ ਜੇਹੀ ਸ਼ਰਮ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ — ਉਹਨੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਚੁੰਨੀ ਨਾਲ ਢਕਿਆ ਤੇ ਐਧਰ ਉਧਰ ਵੇਖ ਫੇਰ ਬੈਡਰੂਮ 'ਚ ਜਾ ਵੜੀ — ਸੁਤੀ ਬਬਲੀ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ, ਇਕ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਜੇਹੀ ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸੱਲ ਵੱਟੇ ਲੈਣ ਲੱਗੀ — "ਮੈਂ ਐਥੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ — ਐਥੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਨਾਨੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਘਰ ਘਰ ਗੱਲਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ — ਮੈਂ ਮਾਸੜ ਜੀ ਕੇ ਫੂਨ ਕਰਦੀ ਆਂ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਲੈ ਜਾਣਗੇ ਫੇਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਕੇ ਪਿੰਦਰ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਬੁਲਾਕੇ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗੀ। ਮਾਸੜ ਜੀ ਨੇ ਜਦ ਮੇਰਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਧੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਝੇਗਾ ਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕਰੇਗਾ। ਧੀ ... ਸ਼ਬਦ ਉਹਦੇ ਜ਼ੇਹਨ 'ਚ ਖੜਕਿਆ .... ਨਹੀਂ ... ਮਾਸੜ ਮੈਨੂੰ ਧੀ ਕਹਿਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ — ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੈਨੂੰ ਲਲਸਾਈਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਤੱਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ — ਦੇਸ ਮੇਰੇ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਜਦ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਦੇਣ ਲੱਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਇਕ ਹੱਥ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਤੇ ਦੂਜਾ ਛਾਤੀ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਨਹੀਂ ... ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਐਸੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਲਵਾਂਗੀ — ਮੈਂ ਔਰਤ ਹਾਂ — ਮੈਂ ਆਪਣੇ- ਅੰਦਰਲੀ ਔਰਤ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੀ — ਮੈਂ ਔਰਤ ਬਣਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕੱਟਾਂਗੀ।

ਉਹਦੀ ਸੋਚਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਵ੍ਰਕਰ ਨੇ ਤੋੜਿਆ, "ਮੇਰੀ ਹੁਣ ਸ਼ਿਫਟ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ — ਆਪਣੀ ਇਕ ਹੋਰ ਕੁੜੀ ਰਾਤ ਦੀ ਸ਼ਿਫਟ ਆਊਗੀ — ਮੈਨੂੰ ਦੋ ਛੁੱਟੀਆਂ ਨੇ — ਘਬਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਐਥੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਆ .... ਚੰਗਾ ਮੈਂ ਫੇਰ ਚੱਲਦੀ ਆਂ।"

"ਮੈਂ ਫੂਨ ਕਰਨਾਂ" ਕਮਲ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਕਾਹਲ 'ਚ ਪੁਛਿਆ।

"ਫੂਨ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ।"

ਉਹ ਹੌਂਸਲੇ ਨਾਲ ਉਠੀ ਫੂਨ ਵੱਲ ਵਧੀ — ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਆਖਰਾਂ ਦਾ ਹੌਂਸਲਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਘਰ 'ਚ ਫੂਨ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਸੇ ਘਰ ਤੇ ਅੱਜ ਉਹ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਮਝਕੇ ਫੂਨ ਘੁਮਾ ਰਹੀ ਸੀ — ਅਗੋਂ ਪਿੰਦਰ ਨੇ ਫੂਨ ਚੁਕਿਆ।

"ਹੈਲੋ"

"ਹੈਲੋ"

"ਹੈਲੋ-ਹੈਲੋ, ਹੂ ਇਜ਼ ਦਿਸ" ਪਿੰਦਰ ਦੇ ਪੁਛਣ 'ਚ ਕਾਹਲ ਸੀ।

ਕਮਲ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਅੱਥਰੂ ਪਰਲ-ਪਰਲ ਵਹਿ ਤੁਰੇ, ਉਹਨੇ ਇਕ ਹੌਕਾ ਲਿਆ "ਮੈਂ ਕਮਲ ਆਂ।"

"ਕਿਥੇ ਐਂ ਤੂੰ ?"

ਉਹ ਸਿਰਫ ਡੁਸਕੀ ਗਈ ਅੱਗਿਓਂ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲੀ।

"ਬਬਲੀ ਕਿਵੇਂ ਐਂ ?"

"ਠੀਕ ਐ"

"ਤੂੰ ਕਿਵੇਂ ਐਂ"

"ਮੈਂ ਵੀ ਠੀਕ ਆਂ" ਫੇਰ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਚੁਪ ਰਹੀ

"ਕਿਥੇ ਐਂ ਤੂੰ ?" ਪਿੰਦਰ ਨੇ ਪੁਛਿਆ

"2060 — ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਡਰਾਈਵ — ਤੁਸੀਂ ਹੁਣੇ ਆ ਜੋ" ਡੁਸਕਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ।

"O K ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਆਇਆ"

ਕਮਲ ਨੇ ਦਵਾ-ਦਵ ਆਪਣਾ ਪਰਸ ਸਾਂਭਿਆਂ — ਬਬਲੀ ਦਾ ਡਾਇਪਰ ਬਦਲਿਆ — ਉਹਦਾ ਹੱਥ ਮੂੰਹ ਧੋਤਾ। ਦੁੱਧ ਵਾਲੀ ਬੋਤਲ ਫੜਾ ਆਪ ਹੱਥ ਮੂੰਹ ਧੋਣ ਲੱਗ ਗਈ — ਅੱਜ ਉਸ ਨੂੰ ਇੰਜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਚਾਅ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੋਵੇ — ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਬਬਲੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਉਹ ਲਿਵਿੰਗ ਰੂਮ 'ਚ ਆ ਗਈ। ਉਹ ਘੜੀ ਵੇਖ ਰਹੀ ਸੀ — ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਐਵੇਂ ਹੀ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਘਰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ (ਕਮੈਰੋ) ਕਾਰ ਰੁਕੀ। ਪਿੰਦਰ ਕਾਹਲ ਨਾਲ ਉਤਰਿਆ ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵੱਲ ਵਧਿਆ। ਕਮਲ ਉਠੀ ਤੇ ਦਰਵਾਜਾ ਖੋਲਦਿਆਂ ਈ ਪਿੰਦਰ ਨੂੰ ਚੰਬੜ ਗਈ — ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਹੰਝੂ ਸਨ। ਪਿੰਦਰ ਉਹਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ, "ਕੋਈ ਨਾ, ਆਪਾਂ ਹੁਣ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਰਹਾਂਗੇ — ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਕੱਪੜੇ ਲੈ ਆਇਆਂ। ਤੂੰ ਰੋ ਨਾ ਮੈਂ ਜਿਊਂ ਹੈਗਾ।" ਉਹਨਾਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਘੁਟਿਆ। ਏਨੇ ਨੂੰ ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਵਰਕਰ ਗੋਰੀ ਆ ਗਈ। ਪਿੰਦਰ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਏਹ ਮੇਰੀ ਘਰਵਾਲੀ ਹੈ ਮੈਂ ਏਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਿਜਾ ਰਿਹਾਂ। ਕਮਲ ਨੇ ਬਬਲੀ ਚੱਕੀ ਤੇ ਗੋਰੀ ਨੂੰ ਬਾਏ ਕਿਹਾ। ਗੋਰੀ ਦੇ ਚੇਹਰੇ ਤੇ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਸੀ।

ਹਰਦੇਵ ਰਾਏ (ਕੈਲਗਰੀ) ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਸਦਮਾ

ਅਸੀਂ ਬੜੇ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਖਬਰ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਥੀ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਰਾਏ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਸ੍ਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਏ ਦੀ ਅਰਜਨਟਾਈਨਾ ਵਿਚ ਦਿਲ ਦੀ ਹਰਕਤ ਬੰਦ ਹੋਣ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਥੀ ਹਰਦੇਵ ਰਾਏ ਦੇ ਮਾਮਾ ਜੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹਾਂਸ ਜ਼ਿਲਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਸੀ. ਪੀ. ਐਮ. ਪਾਰਟੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਉਘੇ ਆਗੂ ਹਨ। ਸਾਥੀ ਹਰਦੇਵ ਰਾਏ ਹੁਣ ਵੈਨਕੂਵਰ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲੈ ਆਏ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਨਾਲ ਦਿਲੋਂ ਹਮਦਰਦੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਪਾਸ਼ ਜਿਹਾ ਕਿਸੇ ਬਣ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ

ਜੰਗ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ

ਘਰ ਘਰ ਪੁਤ ਜੰਮਦੇ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਪਾਸ਼ ਜਿਹਾ ਕਿਸੇ ਬਣ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ।
ਹੱਕ ਨਿਆਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਸੀਨਾ ਪਾਸ਼ ਦੇ ਵਾਂਗਰ ਤਣ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ।
ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਾ ਲਾਡਲਾ ਬੇਟਾ, ਮਾਂ ਜਾਇਆਂ ਨੇ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ।
ਉਹ ਹਤਿਆਰੇ ਜਾਣ ਨਾ ਸਕੇ ਕੌਣ ਆਪਣਾ ? ਕੌਣ ਪਰਾਇਆ ?
ਜਿਥੇ ਵੀਰ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਓਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਖੋਟੀ।
ਦੁਧ ਚੁੰਘਦੇ ਕਈ ਬਾਲ ਇਆਣੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੋਟੀ ਬੋਟੀ।
ਕਿਤਨਾ ਬੁਰਾ ਜ਼ਮਾਨਾ ਆਇਆ ? ਕੇਹੀ ਉਲਟੀ ਵਾ ਹੈ ਵਗੀ।
ਘਰ ਦੇ ਦੀਵਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਯਾਰੋ, ਅਪਨੇ ਘਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਹੈ ਲੱਗੀ।
ਗੈਰਾਂ ਦੇ ਭੜਕਾਏ ਹੋਏ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਸਾੜ ਰਹੇ ਨੇ।
ਮਜ਼ਹਬੀ ਜੋਸ਼ 'ਚ ਨਾਹਰੇ ਲਾਕੇ ਐਵੇਂ ਸੰਘ ਉਹ ਪਾੜ ਰਹੇ ਨੇ।
ਅਪਨੇ ਘਰ ਵਸਾ ਨਹੀਂ ਸਕੇ ਵਸ ਦਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਸਾੜ ਰਹੇ ਨੇ।
ਅਮਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਲਤਾੜ ਰਹੇ ਨੇ।
ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਤੇ ਈਰਖਾ ਵਾਲੀ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਜੋ ਅੱਗ ਹੈ ਬਾਲੀ।
ਓਸਦੇ ਅੰਦਰ ਸੜ ਜਾਏਗੀ ਅਮਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ।
ਦੇਸ਼ ਸਨੇਹੀਓ ਆਓ ਰਲਕੇ ਇਸ ਹੋਣੀ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਈਏ।
ਸੜਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਬਚਾਈਏ ਆਪਣੀ ਬਿਗੜੀ ਆਪ ਬਣਾਈਏ।

ਪੰਜਾਬ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਜ਼ਿਆਦਾ—ਅਮਲ ਜ਼ੀਰੋ

—ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ

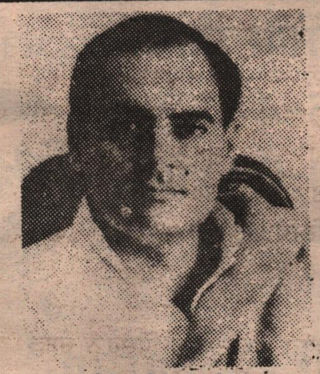
ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਉਚ ਆਚਰਣ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਕੋਈ ਰਾਜਸੀ ਨੇਤਾ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ, ਧਰਮ ਜਾਤ ਜਾਂ ਵਰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ, ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਧਰਮ, ਵਰਗ, ਰੰਗ ਅਤੇ ਜਾਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਹੋਣ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਆਚਰਣ ਦੇ ਮੁਜਸਮੇ ਵਜੋਂ ਉਭਰੇ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਰਪਤ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰੇ। ਰਾਸ਼ਟਰ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਲਏ ਗਏ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਵੇ। ਕਾਸ਼! ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਐਸੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਿਲ ਸਕਦੇ।

ਇਖਲਾਕੀ

ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਜਦ ਵੀ ਕਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਮੱਸਿਆ ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਤ ਹੇਜ਼ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੌਰੇ ਸਮੇਂ 15 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਟੋਕੀਓ ਅਤੇ 17 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਵੀਅਤਨਾਮ ਵਿਚ ਹੋਚੀਮਿੰਨ੍ਹ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਖੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਖੂਬ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਦੀ ਟਰੇਨਿੰਗ, ਇਖਲਾਕੀ ਅਤੇ ਮਾਲੀ ਮਦਦ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਗਰਦਾਨਿਆ। ਇੰਜ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅੱਠ ਰੋਜ਼ਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਸਮੱਸਿਆ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਦਖਲ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਤੀ ਸਥਾਈ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ 9-10 ਜੂਨ ਨੂੰ ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿਖੇ ਖੂਬ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਿਆ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪ੍ਰੈਸ, ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖੂਬ ਉਛਾਲਿਆ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ 12 ਜੂਨ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਕੇ ਫਿਰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਇਕ ਸਥਾਈ ਯੋਜਨਾ ਰਾਹੀਂ ਬੜੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। 'ਕਾਲੀ ਗਰਜ' ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਉਸ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਈ ਗਈ। ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੁਆਲੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਗਲਿਆਰਾ ਵੀ ਉਸੇ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਹਿਸਾ ਹੀ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ।

ਸਥਾਈ ਯੋਜਨਾ 3 ਮਾਰਚ, 1988 ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਜੋਧਪੁਰ ਵਿਖੇ 40 ਨਜ਼ਰਬੰਦਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਸਮੇਂ ਗਵਰਨਰ ਪੰਜਾਬ ਸ੍ਰੀ ਐਸ. ਐਸ. ਰੇਅ ਵਲੋਂ ਐਲਾਨੀ ਗਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਰੁਕ ਰੁਕ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਰੇਅ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇਸ ਸਥਾਈ ਯੋਜਨਾ ਬਾਰੇ ਇੰਕਸ਼ਾਫ ਕਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਥਾਈ ਯੋਜਨਾ ਕੀ ਬਲਾ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਕੀ ਮੰਤਵ ਹਨ? ਇਸ ਦੀ ਅਵਧੀ ਕੀ ਹੈ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਗੁਪਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਖਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਇਕ ਬਿਹਤਰੀਨ ਲੋਕਤੰਤਰ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ, ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਲੋਕ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਰਾਜਸੀ ਗੱਦੀ ਦਾ ਸੁਆਰਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਅਪਣਾਉਣ ਤੋਂ ਵਰਜਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੱਤਾ ਦੇ ਦਲਾਲਾਂ, ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਰਾਜਨੀਤੀ, ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਚਾਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਖਸੀ ਪੂਜਾ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਬਲਬੂਤੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਯਰਗਮਾਲ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ ਇਸ ਸਥਾਈ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਪਿਛਲੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲਾਉਣ ਦਾ ਬਿਲ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਵਿਚ ਦੋ ਸਾਲ ਤਕ ਵਾਧੇ ਦਾ ਬਿਲ ਪਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ 18 ਅਪਰੈਲ, 1988 ਨੂੰ 29 ਸੀਨੀਅਰ ਆਈ ਏ ਐਸ ਅਤੇ 15 ਸੀਨੀਅਰ ਆਈ ਪੀ ਐਸ ਅਫਸਰ ਬਦਲ ਦਿੱਤੇ। ਇਸੇ ਅਦਲਾ ਬਦਲੀ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤਪ੍ਰਸਤਾਂ ਵਿਰੁਧ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਦਮ ਸ੍ਰੀ ਸਨਮਾਨਿਤ ਅਫਸਰ ਖੁੱਡੇ ਲਾਈਨ ਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। 21 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਜੇ. ਐਫ. ਰਿਬੇਰੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਜਦ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸ੍ਰੀ ਕੇ ਪੀ ਐਸ ਗਿੱਲ ਨਵੇਂ ਡੀ ਜੀ ਪੀ ਬਣੇ। ਪ੍ਰਾਂਤ ਅੰਦਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਖੂਬ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਿਆ ਗਿਆ।

ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ:
''ਲੜਾਈ ਜਾਰੀ ਹੈ''

ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ

ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਛਿੱਕੇ 'ਤੇ ਟੰਗ ਕੇ ਭਾਵੇਂ ਸਥਾਈ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੁਪਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਹ ਥੈਲੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਬਿੱਲੀ ਮਿਆਊਂ-ਮਿਆਊਂ ਕਰਦੀ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰ ਏਕੜ ਫਾਰਮ ਹਾਊਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸੁਸ਼ੀਲ ਮੁਨੀ ਨੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਾਬਕਾ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਇਸੇ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਪਰ ਉਹ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਲਾਈਨ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੇ। 9 ਜੂਨ ਤੋਂ 18 ਜੂਨ ਤੱਕ ਹੋਏ ਸਥਾਈ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਅਪਰੇਸ਼ਨ 'ਕਾਲੀ ਗਰਜ' ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਬਲੀ ਦੇ ਬੱਕਰੇ ਬਣ ਗਏ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਕਾਇਮ ਨਾ ਰੱਖ ਸਕਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 'ਕਾਲੀ ਗਰਜ' ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਸਥਾਈ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਬੰਨ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਅਤੇ ਨਾਕਾਮਯਾਬੀ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਸਥਾਈ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਸਰਹੱਦ ਸੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਡੇਦਾਰ ਤਾਰ ਲਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਹਿਤ 26 ਮਈ ਨੂੰ ਰਾਜੀਵ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਤੋਂ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਵਾਇਆ। ਪਰ 16 ਜੂਨ ਨੂੰ 7 ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅਤੇ 11 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਲਈ ਪਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਮੇਂ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ) ਨੇ ਇਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀ ਇਖਲਾਕੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਪਰਖਚੇ ਉਡਾ ਦਿੱਤੇ। ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਰਮਾਇਣ ਸੀਰੀਅਲ ਵਿਚ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ 'ਰਾਮ' (ਸ੍ਰੀ ਅਰੁਨ ਗੋਵਿਲ) ਅਤੇ 'ਹਨੂੰਮਾਨ' ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਊਧਮਪੁਰ (ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ), ਅਲਾਹਬਾਦ (ਯੂ. ਪੀ.) ਅਤੇ ਗੋਦਰਾ (ਗੁਜਰਾਤ) ਲਿਆਂਦਾ। ਸ੍ਰੀ ਅਰੁਨ ਗੋਵਿਲ ਵਲੋਂ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਦੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਈ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਮੁਖ ਚੋਣ ਅਫਸਰ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਛਾਣਬੀਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਅਰੁਨ ਗੋਵਿਲ ਨੂੰ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਸੱਦਣ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਸ੍ਰੀ ਕਮਲਾਪਤੀ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਨੇ ਬੜੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਦਲੇਰਾਨਾ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਜੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਆਸੀ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਭਲਾ ਕੌਣ ਮੰਨੇਗਾ? ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਧਰਮ, ਰੰਗ, ਜਾਤ, ਵਰਗ ਅਤੇ ਖਿੱਤੇ ਦੀ ਬਿਨਾ ਤੇ ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਕੌਣ ਰੋਕ ਸਕੇਗਾ? ਜਦੋਂ ਵਾੜ ਹੀ ਖੇਤ ਨੂੰ ਖਾਣ ਤੁਰ ਪਵੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ ਰੱਬ ਹੀ ਰਾਖਾ!

ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ

ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਲਗਪਗ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਹਿੰਸਾ ਰਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦਿੰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। 27 ਨਵੰਬਰ, 1986 ਨੂੰ ਸੋਵੀਅਤ ਨੇਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੋਰਬਾਚੋਵ ਦੇ ਚਾਰ ਰੋਜ਼ਾ ਭਾਰਤੀ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਸਾਂਝੇ ਦਿੱਲੀ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਅਹਿੰਸਾ ਭਰੇ ਸੰਸਾਰ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚ

ਅਚਾਰੀਆ ਸੁਸ਼ੀਲ ਮੁਨੀ:
''ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤਾਂ ਕੀਤੀ...''

ਸ਼ਾਂਤੀ, ਆਪਸੀ ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਖਾਤਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਯੂ. ਐਨ. ਓ. ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਖਾਸ ਨਿਸ਼ਸ਼ਤਰੀਕਰਨ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਅਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਰਹਿਤ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਈ 22 ਸਾਲਾ 'ਐਕਸ਼ਨ ਪਲਾਨ' 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਮਝ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਲਗ ਸਕੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਅਹਿੰਸਾ ਦੀ ਨੀਤੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ? ਹਿੰਸਾ ਕਾਰਨ ਗੋਰਖਾਲੈਂਡ ਸਮੱਸਿਆ ਲਈ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਵੱਧ ਹਿੰਸਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਐਸੀ ਦੋ-ਮੂੰਹੀ ਨੀਤੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੋਂਹਦੀ। ਹਿੰਸਾ ਨਾਲ ਹਿੰਸਾ ਕਦੇ ਵੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਹਾਂ, ਅਹਿੰਸਾ ਨਾਲ ਹਿੰਸਾ ਖਤਮ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਹਿੰਸਾ ਨਾਲ ਅਹਿੰਸਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਥਾਈ ਯੋਜਨਾ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਉਵੇਂ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਜੰਗ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸਰਵਨਾਸ਼।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸਥਾਈ ਯੋਜਨਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਵਿਚ ਲਏ ਬਗੈਰ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਅਫਿਰਕੂ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਵਰਗਾਂ, ਧਰਮਾਂ ਅਤੇ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਵਿਚ ਲੈਣਾ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਤੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕਾਲੀ ਗਰਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 19 ਮਈ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜੋ ਵਚਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਉਸ ਤੇ ਪੱਕੇ ਉਤਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼, ਕੌਮ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਭਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿਹੜਾ ਵਚਨ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ? 24 ਜੁਲਾਈ, 1985 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਰਗੀ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨਾਲ 'ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤਾ' ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਕਿਥੇ ਹੈ ਉਹ ਦਿੱਤਾ ਲਿਖਤੀ ਵਚਨ? ਕੀ ਇਹੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਚਰਣ ਹੈ? ਜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ, ਲੋਕ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦਲਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਨਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਫਿਰਕੂ ਤੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਆਤੰਕਵਾਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਚਲਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਥਾਈ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਹਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਵੀ ਬਦਤਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਹਿਯੋਗ

ਦਰਅਸਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਪਦ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਚਰਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ, ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਆਪਣਾ ਹੀ ਝੱਗਾ ਚੁਕਾ ਕੇ ਢਿੱਡ ਨੰਗਾ ਕਰ ਕੇ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਮੱਸਿਆ ਗੁਪਤ ਯੋਜਨਾਵਾਂ, ਰਾਜਕੀ ਜ਼ਬਰ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੱਲ ਹੋ ਸਕਣੀ। ਇਹ ਹੱਲ ਹੋਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਖਰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੇ ਚਲ ਕੇ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾਕ ਜ਼ਬਰ ਤਜ ਕੇ। ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇਸ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚਲਣ ਦੀ ਅਗਵਾਨੀ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਬਾਕੀ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣਗੇ।

'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਆਪ ਪੜ੍ਹੋ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਪਰੇਰੋ

ਜਨਤਾ ਨਰਾਜ਼ ਆਗੂ ਵਲੋਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ

ਬੰਗਲੌਰ — ਕਰਨਾਟਕ ਦੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚਲੇ ਨਰਾਜ਼ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਮੋਹਰੀ ਸ੍ਰੀ ਐਚ. ਡੀ. ਦੇਵ ਗੌੜਾ ਨੇ ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹੈਂਗੜੇ ਦੇ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਤਰਦੀਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦਸਤਖਤੀ ਮੁਹਿਮ ਰਾਹੀਂ ਜਨਤਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਡੇਗਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਥੇ ਅਖਬਾਰੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਗੌੜਾ ਨੇ ਇਸ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਚਗਾਨਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ।

'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਦੇ ਚੰਦੇ ਦਾ ਫ਼ਾਰਮ
SUBSCRIPTION FORM

To The Canada Darpan
P.O.BOX 265
Surrey, B.C.
Canada, V3T 4W8
Ph. 581-4473

I am enclosing a ☐ cheque ☐ M.O. ☐ Draft as my Subscription for the year(s)....... I may be sent the newspaper at the following address :

Name..
Address..
City..
Province..
Postal code..
PHONE.

One Year	30 dollars
Two Year	55 dollars
Three year	80 dollars
Life membership	500 dollars
ASIA	150 dollars [a year]
U.S.A.	35 dollars [a year]
Europe	150 dollars [a year]
Africa	150 dollars [a year]

ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਿਸਾਨ ਲਈ ਕਿਉਂ ਖੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ?

ਪਹਿਲੀ ਕਿਸ਼ਤ

ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸੰਘੇੜਾ

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫਿਰਕੂ ਜਨੂੰਨੀਆਂ, ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ, ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ, ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰਕਸੀ ਲੈਨਿਨੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਾਲੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਂਟ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਸ਼ਹੀਦ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਏਕਤਾ, ਭਰਾਤਰੀ ਸਦਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਅਖੰਡਤਾ ਲਈ ਲੜੇ ਅਤੇ ਅਗੋਂ ਤੋਂ ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਸੀ. ਪੀ. (ਐਮ) ਤੇ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਵਲੋਂ ਮੋਹਰਲੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਖੜਕੇ ਅਗਵਾਈ ਦੇਣ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੌਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਤੇ ਵੱਡੀ ਥਾਂ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ। ਨਾਲ ਹੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਵਹਿਸ਼ੀ ਵਖਵਾਦੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਕਤਲਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਦਿਲੀ ਦੁਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਹੁਣ ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸ੍ਰੀ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਦੇ 10 ਜੂਨ 1988 ਦੇ 'ਇੰਡੋ-ਕਨੇਡੀਅਨ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤ੍ਰਕਾ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚ "ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਦੇ ਗੋਲੀਆਂ ਕਿਉਂ ਵੱਜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ?" ਲੇਖ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੇ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਇਹ ਲੇਖ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ ਭੀ ਛਪ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੇਖ ਬਹੁਤ ਪੇਤਲਾ, ਦਲੀਲ ਰਹਿਤ, ਬਿਨ ਸਿਰ ਪੈਰ ਤੋਂ ਤੁਹਮਤਾਂ ਭਰਿਆ ਇਕ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਹੈ ਜੋ ਵਖਵਾਦੀਆਂ, ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੀ. ਆਈ. ਏ. ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਦੀ ਥਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸਿਖ ਮਸਲਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਸੀ. ਆਈ. ਏ. ਦਾ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ (ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੁਣ ਸਬੂਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ)। ਇਥੇ ਦੋ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ (1) ਇਹ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜੀ ਇਹਨਾਂ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਤੇ ਕੋਰੇ ਹਨ। ਜਾਂ (2) ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਊਲ ਜਲੂਲ ਦਾਗ ਮਾਰਿਆ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਦੂਜਾ ਪੱਖ ਹੈ। ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸੁਰ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਹਿਤਾਂ ਨਾਲ ਰਲਦੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਹਰ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਠੋਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਹਰ ਪੱਖ ਨੂੰ ਆਰਥਕ, ਸਿਆਸੀ, ਸਮਾਜਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਆਦਿ ਨੁਕਤਿਆਂ ਤੋਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਤੱਤ ਆਰਥਕ ਹੈ। ਇਕੋ ਧਰਮ ਜਾਂ ਜਾਤ ਜਾਂ ਰੰਗ ਆਦਿ ਦੇ ਹਾਕਮ ਅਤੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਮਹਿਕੂਮ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਕੋਈ ਸਾਂਝ ਨਹੀਂ। ਗੱਲ ਆਰਥਕ ਵੰਡ ਦੀ ਹੈ। ਪੈਦਾਵਾਰੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਕਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ ? ਪੈਦਾਵਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਮੁਨਾਫਾਖੋਰੀ ਤੇ ਲੁੱਟ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਸੋ ਗਲ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਜਾਂ ਰੰਗ ਆਦਿ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਗੱਲ ਸਮਾਜੀ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਵੰਡ ਭਾਵ ਜਮਾਤੀ ਵੰਡ ਦੀ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਪੈਦਾਵਾਰੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਧਨੀ, ਰਾਜ ਕਰੰਦੇ ਹਨ, ਉਨੀ ਦੇਰੀ ਉਹ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਦੇ ਆਪਸੀ ਹਿਤਾਂ ਅਮਿਟ ਵਿਰੋਧ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਮਾਲਕ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਅਤੇ ਵੰਡ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨ ਧਰਮ, ਰੰਗ, ਇਲਾਕਾ, ਜਾਤ, ਕਬੀਲਾ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਆਦਿ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਿਰੋਧੀ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ, ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਵੰਡਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਦੀ, ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ (ਜਮਾਤਾਂ, ਜਮਾਤੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਚੇਤਨਤਾ ਬਾਰੇ ਅੱਗੇ ਜਾਕੇ)। ਕੌਮੀ ਹਿਤ ਜਮਾਤੀ ਹਿਤਾਂ ਤੋਂ ਵਖਰੇ ਨਹੀਂ। ਹਰ ਜਮਾਤ ਦਾ ਕੌਮੀ ਹਿਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕੀ ਰਵੱਈਆ ਹੈ, ਇਹ ਉਸ ਜਮਾਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲਾਭਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਭੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਖੰਡਤਾ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਭਰਾਤਰੀ ਭਾਵ ਦੇ ਝੰਡਾ ਬਰਦਾਰ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਹਿਤ ਸਾਂਝੇ ਹਨ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ੇ ਜਾਂ ਧਰਮ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਮ ਉਪਰ ਵੰਡੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹਾਂ। ਧਰਮ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ (ਇਸ ਤੇ ਭੀ ਅਗਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ) ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਭੀ ਇਸ ਨੇ ਮੋਹਰਲੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਹੋ ਕੇ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਤੇ ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਾਇਆ, ਦੱਬੇ ਕੁਚਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਤੇ ਬਦੇਸ਼ੀ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਦਾ ਹੱਥ ਠੋਕਾ ਭੀ ਬਣਿਆ। ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਲੈਨਿਨਵਾਦ ਦੇ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਅਸੂਲ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਰਗ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹਰਾਵਲ ਦਸਤੇ ਦਾ ਰੋਲ, ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਨਕਲਾਬੀ ਐਕਸ਼ਨ, ਲੋਟੂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਸਟੇਟ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ, ਪੈਦਾਵਾਰੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਕੌਮੀਕਰਨ, ਅਮਨ, ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਕੁੱਲੀ, ਗੁੱਲੀ ਤੇ ਜੁੱਲੀ ਦੇਣਾ ਆਦਿ ਹਨ। ਲੈਨਿਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ "ਬੌਲਸ਼ਿਵਿਜ਼ਮ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਦਾਅ ਪੇਚਾਂ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਹੈ"। ਪਰ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਾਰਕਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਾਲਸੀ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਇਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ,

"ਸਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਨਵੀਂ ਸਮਝ ਉਤੇ ਪੁੱਜੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਰਾਹ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨਾ ਰੂਸੀ ਤੇ ਨਾ ਚੀਨੀ ਨਾਮ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਨਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਮਾਰਕਸ, ਐਂਗਲਜ਼, ਲੈਨਿਨ ਤੇ ਸਟਾਲਿਨ ਦੀਆਂ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੰਗਰਾਮਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਰੂਸੀ ਤੇ ਚੀਨੀ ਇਨਕਲਾਬਾਂ ਦੇ ਸਬਕਾਂ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਰੂਸੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਨੇ ਲੈਨਿਨ ਤੇ ਸਟਾਲਿਨ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਇਕ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਤੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਤੇ ਚੀਨੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਨੀਮ ਗੁਲਾਮ ਤੇ ਅਧੀਨ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਲੋਕ ਜਮਹੂਰੀ ਇਨਕਲਾਬ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਤੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਬੁਰਜ਼ੁਆਜ਼ੀ (ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ) ਨੇ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਯਾਦ ਰਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਪਣੇ ਉਚੇਚੇ ਕੁਦਰਤੀ ਤੇ ਸਮਾਜੀ ਖਾਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਰ ਪਾਏ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ।"

ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਾਕਮ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਏਕਤਾ ਭਰਨ, ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਖਸੁੱਟ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਰਹੀ ਅਤੇ ਸਗੋਂ ਗੱਦੀ ਤੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਧਰਮ, ਜਾਤ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਵੰਡਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਇਹ "ਇਤਿਹਾਸਕ ਤਜਰਬਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੇ ਹੱਥ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕੌਮੀ ਜਮਹੂਰੀ ਇਨਕਲਾਬ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਾ ਤਕ ਅਗੇ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹਦੀ" (ਸੀ. ਪੀ. ਐ. ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ)। ਇਸ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ ਹੈ ਕਿ ਖੱਬੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਨਿੰਦਦੀਆਂ ਭੀ ਹਨ ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਉਸ ਦੀ ਵਕਤੀ ਮਦਦ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਸ਼ਾਇਦ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਜੀ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਾਇੰਸ ਤੇ ਸਮਾਜੀ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ। ਅਤੇ ਮਾਰਕਸੀ ਪਾਰਟੀ ਬਾਰੇ ਭੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਮਹਾਂਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਭੱਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਬੰਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਜਦੋਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲਾਈ ਤਾਂ ਮਾਰਕਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਡਟਵਾਂ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਹੇ। ਪਰ ਹੁਣ ਜੇ ਪਿੱਛੇ ਖਿਚੂ, ਲੋਕ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੇ ਫਿਰਕੂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਪਹੀਆ ਪਿਛੇ ਨਹੀਂ ਮੁੜਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਖੱਬੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਹੁਣ ਰਾਜੀਵ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਤੋਂ ਲਾਹੋ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਰ ਜਨਤਕ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਚੌਖਟੇ ਵਿਚ ਹੀ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਖੱਬੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਤੇ ਫਿਰਕੂਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਤੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਖੱਬਾ ਜਮਹੂਰੀ ਫਰੰਟ ਅਗੇ ਆਵੇ ਤਾਂਕਿ ਫਿਰਕੂ ਵੰਡੀਆਂ ਖਤਮ ਹੋਣ, ਬਦੇਸ਼ੀ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਭਾਂਜ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਰਾਖੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖਤਾ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇ ਪਰ ਜੋ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਤੇ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਫਿਰਕੂ ਜਨੂੰਨੀ ਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਅਨਸਰ (ਤਰੀਪੁਰਾ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੱਕ) ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਉਹ ਹਰਕਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤ ਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਟੋਟੇ ਤੇ ਅਸਥਿਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਖੱਬੀ ਜਮਹੂਰੀ ਲਹਿਰ ਤੇ ਲੋਕ ਏਕਤਾ ਨਾਲ ਲਾਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਮੁਖ ਤੌਰ ਤੇ ਜ਼ੁੰਮੇਂਵਾਰ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰਕੂ ਜਨੂੰਨੀ, ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਲਈ ਫੌਰੀ ਤੁਰੰਤ ਖਤਰੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਸ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਂਜ ਦੇਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਬੈਂਸ ਜੀ ਚੁੱਪ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਹੱਥੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕਤਲ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਅੱਠ ਟਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਟਰੇਨਿੰਗ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਨ ਸੀ ਆਈ ਏ (ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਬਕ ਤੀਜੇ ਲੇਖ ਵਿਚ) ਵਾਰੇ ਚੁਪ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਅਖੌਤੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਅਤੇ ਵੱਖਵਾਦ ਨੂੰ ਠੋ ਕੇ ਭੰਡਦਾ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਤੈਸ਼ੀ ਨਹੀਂ। ਅਜ ਦੂਹਰੀ ਖੇਡ ਖੇਡਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁਧੂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨੰਗੇ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਪਾਲ ਨਿਜ਼ਾਨ, ਲੈਨਿਨ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੈ ਕਿ "ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਬੇ-ਰੁਖੀ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ, ਤਸੱਲੀ — (ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਲੋਕ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੈ) ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਨਿਰਪਖਤਾ ਤਾਂ ਪਰਦਾ ਪੋਸ਼ੀ, ਫਰੇਬੀ ਤੇ ਚੁਪਕੇ ਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਰੱਜੀ ਪੁੱਜੀ, ਖਾਂਦੀ ਪੀਂਦੀ, ਲੋਟੂ ਤੇ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰਖਦਾ ਹੈ।"

ਮਾਰਕਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 1970 ਵਿਚ ਸੂਬਿਆਂ ਲਈ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਚਿੱਠਾ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਮਸਲੇ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਮਾਰਕਸੀ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਨੇ ਹੋਰਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ 1983-84 ਵਿਚ ਸਠੀ ਨਗਰ ਅਤੇ ਕਲਕੱਤਾ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਵੱਡੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਕੇ ਸੁਝਾਉ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਫਿਰ ਕਾਂਗਰਸ ਮੰਨਕੇ ਮੁਕਰਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਆਖਰ ਰਾਜੀਵ ਤੇ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਭੀ ਉਹ ਹੀ ਸੀ ਜੋ ਇਹ ਸਭ ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਖ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਲੋਕ

→

ਭਰਾਤਰੀ ਭਾਵ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਅਤੇ ਲੁੱਟ ਖਸੁੱਟ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਵੱਖਵਾਦੀ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਹਨ। ਸੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਧਰੋਹੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਖੇੜਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਭਾਂਜ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਨ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀਆਂ ਅਸਥਿਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਨੂੰ ਫੇਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਧਰਮ ਨਾਲ ਰਲਗੱਡ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਤੋਂ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਦਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੋ ਖੱਬੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਫਰੰਟਾਂ ਤੇ ਲੜਾਈ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਡਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਰਾਜੀਵ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਤੋਂ ਲਾਹੁਣਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਵਿਚ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ।

ਮਾਰਕਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਤੋਂ ਲਾਹੁਣ ਦਾ ਹੈ "ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਜਾਰੇਦਾਰ ਸਰਮਾਏ ਨੂੰ ਜੜੋਂ ਪੁੱਟਣ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਪਰੋਂ ਜਗੀਰੂ, ਅਰਧ ਜਗੀਰੂ ਬੰਧਨਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਾਰਜ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਇਸ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਜਾਗੀਰੂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਗੱਦੀਓਂ ਲਾਹੇ ਬਗੈਰ ਨੇਪਰੇ ਨਹੀਂ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।"

ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਪੈਰਾ 101 ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਲੋਕ ਜਮਹੂਰੀ ਮੁਹਾਜ ਦਾ ਧੁਰਾ ਤੇ ਆਧਾਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ ਏਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਏਕਾ ਹੀ ਕੌਮੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰਾਖ ਕਰਨ, ਦੂਰ ਰਸ ਜਮਹੂਰੀ ਪ੍ਰੀਵਰਤਨਾਂ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਬ ਪੱਖੀ ਸਮਾਜਕ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।" ਸੋ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਲੋਕ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਰੁਧ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗਦਾਰਾਂ ਤੇ ਵਖਵਾਦੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਲੜਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਹੀ ਕਰਕੇ ਹਾਕਮ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਤੇ ਫਿਰਕੂ ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਦਾ ਮੁਖ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਅਖੰਡਤਾ ਤੇ ਭਰਾਤਰੀ ਸਦ ਭਾਵਨਾ ਲਈ ਖੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਅਜ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੱਖਵਾਦੀ ਤੇ ਫਿਰਕੂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੇ ਬਦੇਸ਼ੀ ਚਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹੈ।

(ਚਲਦਾ)

ਗਿਣਤੀ

ਮਿੱਤਰ ਰਾਸ਼ਾ (ਅਟਵਾ)

ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ
ਅਜ ਕਿੰਨੇ ਮਰੇ
ਸੱਤ !
ਇਕ ਅੰਨ੍ਹਾ ਇਕ ਗ੍ਰੰਥੀ ਇਕ ਮਾਸਟਰ ਇਕ ਪੁਜਾਰੀ
ਇਕ ਹਾਮਲਾ ਔਰਤ ਇਕ ਸ਼ਾਇਰ ਇਕ ਪੱਗਾਂ ਰੰਗਦਾ ਲਲਾਰੀ
ਰਾਮ ਨਾਮ ਸੱਤ ਹੈ !
ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਫੜੇ ਨਹੀਂ ਗਏ
ਜੋ ਫੜੇ ਗਏ
ਉਹ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਸਨ
ਇਵੇਂ ਹੀ ਲੰਘਦੀ ਰਹੀ
ਭਟਕਣਾਂ ਦੀ ਸੁਆਰੀ
ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਤੇ ਜਾਣ ਲਈ
ਟਿਕਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਬੱਸ 'ਚ
ਬੈਠੇ ਸਨ ਆ ਕੇ
ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਹੀ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤੇ
ਧੁਰ ਦਾ ਟਿਕਟ ਕਟਾ ਕੇ
ਬੱਸ 'ਚ !?
ਜਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸਨ ਜਾਂ ਹਾਹਾਕਾਰ ਸੀ
ਪਰ ! ਕਾਤਲਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਦਰਕਾਰ ਸੀ
ਸਭ ਚੱਕ ਦਿੱਤੇ ਵਾਰੋ ਵਾਰੀ
ਅਨਰਥ ਹੋ ਰਿਹੈ
ਅਰਥੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਨੇ
ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ ਨੂੰ
ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ
ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕੋਈ
ਇਸ ਬੁਖਲਾਹਟ ਨੂੰ
ਮਾਰ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾਏਗਾ
ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਮਰਸੀਆ ਪੜ੍ਹਨ ਆਏਗਾ
ਕੌਣ ਨੱਥ ਪਾਏਗਾ ?
ਐਸੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ
ਕਰੇ ਜੋ ਖਤਮ ਖੱਜਲ ਖੁਆਰੀ
ਕੱਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਰਨਾ ਹੈ
ਅਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਹੀਲਾ ਕਰੋ
ਰੁੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦਾ
ਮੰਨਿਆਂ ਨੂੰ
ਵਸਾਉਣ ਦਾ ਹੀਲਾ ਕਰੋ
ਗਿਣਤੀ ਹੀ ਨਾ ਕਰੀ ਜਾਓ
ਸਵਾਲ ਵੀ ਰਲ ਕਰੋ
ਹਨੇਰ ਹੀ ਨਾ ਕਰੀ ਜਾਓ
ਦੀਪ ਜਗਾਉਣ ਦਾ ਹੀਲਾ ਕਰੋ
ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸ਼ਿੰਗਾਰੋ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਹਰ ਬਾਤ ਨੂੰ
ਰੋਕੋ ਹੋਰ ਕੰਧਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ।
ਗਿਣਤੀ ਹੀ ਨਾ ਕਰੀ ਜਾਓ
ਸਵਾਲ ਵੀ ਹਲ ਕਰੋ

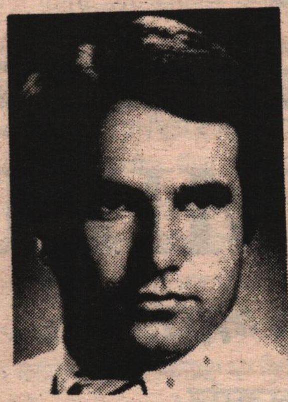
.ਗ਼ਜ਼ਲ

ਰੇਸ਼ਮ ਚਿੱਤਰਕਾਰ

ਮੈਂ ਮਾਣ-ਵਾਦ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਸਭ ਝੂਠ ਪਸਾਰਾ ਵੇਖ ਲਿਆ।
ਵੇਖ ਲਿਆ ਮੈਂ ਵੇਖ ਲਿਆ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਵੇਖ ਲਿਆ।
ਉਹ ਜਦ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਮਤਲਬ ਦੀ,
ਸਾਕੀ ਤੇ ਰਿਹਾ ਭਰੋਸਾ ਨਾ, ਹੈ ਬੇ-ਇਤਬਾਰਾ ਵੇਖ ਲਿਆ।
ਨਫਰਤ ਦਾ ਨੇਰ੍ਹ ਭਜਾਉਣੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਪ੍ਰੇਮ-ਦੀਪ,
ਉਸ ਪ੍ਰੇਮ-ਦੀਪ ਮੈਂ ਰਹਿਬਰ ਨੂੰ ਅਸਲੋਂ ਹਤਿਆਰਾ ਵੇਖ ਲਿਆ।
ਬੰਦੇ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਬੰਦਾ ਹੀ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਮਰਦਾ ਹੈ,
ਜੋ ਡਿੱਠਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅੱਜ ਤੀਕਰ ਦੁਖਦਾਈ ਨਜ਼ਾਰਾ ਵੇਖ ਲਿਆ।
ਤੂੰ ਕਿਰਣ ਕਾਸਮਿਕ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਕਿ ਤੇਰਾ ਮੂਲ ਨਾ ਜਾਣਾ ਮੈਂ,
ਪੜਚੋਲ ਤੇਰੀ ਕਰ ਵੇਖ ਲਈ ਸਭ ਝੂਠ ਖਿਲਾਰਾ ਵੇਖ ਲਿਆ।
ਉਹ ਧੌਣ ਝੁਕਾਈ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਅੱਗਿਓਂ ਲੰਘਿਆ ਏਦਾਂ ਅੱਜ,
ਲੋਧੀ ਨੇ ਜੀਕਨ ਬਾਬਰ ਦਾ ਸੀ ਹੱਥ ਕਰਾਰਾ ਵੇਖ ਲਿਆ।

ਵਸੀਅਤ (WILL)

ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਰਵਾਲ
ਫੋਨ:325-4744

ਇਸ ਕਰਕੇ ਭਾਵੇਂ ਇਸਟੇਟ ਥੋੜੀ ਜਾਂ ਬਹੁਤੀ ਹੈ, ਵਕੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਤੇ ਸਮਾਂ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੀ ਵਸੀਅਤ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਾ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਵਸੀਅਤ ਹੋਵੇਗੀ ਪੈਸੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖਰਾਬ ਹੋਣਗੇ। ਟਾਇਮ ਸਿਰ ਇਸਟੇਟ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਖੇਹ ਖਰਾਬੀ ਤੋਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ, ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ, ਘਰ ਵਾਲੀ ਨੂੰ, ਭੈਣਾਂ-ਭਰਾਵਾਂ ਤੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਬਚਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਇਲਾਜ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਵਸੀਅਤ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਕੇ ਗਏ ਪਰ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖਾਂਗਾ। ਜੋਕਿ ਅਦਾਲਤ ਰਾਹੀਂ ਤੇ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਘਾਟੇ ਹੀ ਘਾਟੇ ਹਨ। ਕੋਰਟ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸ਼ਕ ਆਦਿ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ ਹੋਵੋਂਗੇ ਕਿ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਵਸੀਅਤ ਦਾ ਹੋਣਾ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਬਾਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ। ਵਸੀਅਤ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਵੀ ਲਿਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਿਵੇਂ ਤੁਹਾਡੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਇਦਾਦ ਕਿਸ ਕਿਸ ਨੂੰ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਟਰਸਟੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਨ੍ਹਾ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੇ ਉਹ ਖਰਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਜੋ ਨਿੱਜੀ ਵਸਤੂਆਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇ। ਤੁਹਾਡਾ ਵਪਾਰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਜਾਵੇ। ਤੁਹਾਡਾ ਕ੍ਰਿਆ/ਕਰਮ ਆਦਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਲਾਉਣਾ ਮੰਗਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਦਫਨਾਉਣਾ ਮੰਗਦੇ ਹੋਂ। ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਣ ਜਾਂ ਗੰਗਾ ਜਲ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਫਨਾਇਆ ਜਾਂ ਜਲਾਇਆ ਕਿਥੇ ਜਾਵੇ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਉਪਰੋਕਤ ਚੀਜ਼ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾਵੇ। ਆਪ ਦਾ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਸਧਾਰਨ ਪਾਠ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਜਲੇਬੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਣ ਜਾਂ ਭੁੰਨਵੇਂ ਚੌਲ ਪਾਏ ਜਾਣ ਆਦਿ।

ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖ ਸਕਦੇ ਹੋਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਵਗੈਰਾ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਆਦਿ। ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਗੁਰਦੇ ਆਦਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਆਦਿ।

ਅਖੀਰ ਇਕ ਵਸੀਅਤ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਉਪਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਸਦਾ ਹੀ ਸਧਾਰਨ ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਆਪ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਉਪਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਹਰ ਇਕ ਦੀ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਹੈ, ਮੈਂ ਅੱਜ ਤਕ ਇਕ ਵੀ ਵਸੀਅਤ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬਣਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਵਾਂਝਿਆਂ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਵਿਆਹੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਂ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਕਈਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਬਦਲ ਵੀ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ। ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਹੈ, ਵਸੀਅਤ ਸਾਫ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਅਖੀਰਲਾ ਸਵਾਲ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਮੈਂ ਹੋਰ ਦੱਸ ਦਿਆਂ: ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ ਵਸੀਅਤ ਬਣਾ ਕੇ ਤਸੀਲਦਾਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਕਾਪੀ ਇੰਦਰਾਜ ਕਰਕੇ ਅਸਲੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਤੁਹਾਨੂੰ Will Notice ਜੋਕਿ ਮਨਿਸਟਰੀ ਆਫ ਹੈਲਥ ਪਾਸ ਭੇਜਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੁਹਾਡੀ ਵਸੀਅਤ ਕਿਥੇ ਪਈ ਹੋਣੀ ਹੈ ਭਾਵ ਦੱਸਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਹੜੇ ਸੇਫਟੀ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ ਬਾਕਸ ਵਿਚ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਥੇ ਪਈ ਹੈ ਆਦਿ। ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਰਾਇ ਮੁਤਾਬਿਕ Will Notice ਭੇਜ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਜਦ ਤੁਹਾਡੀ ਮੌਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਵਸੀਅਤ ਕਿਥੇ ਪਈ ਹੈ ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਪਾਸ ਵਸੀਅਤ ਦੀ ਕਾਪੀ ਆਦਿ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆ ਦਿਆਂ ਕਿ ਵਸੀਅਤ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਦੀ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਜੇ ਅੱਜ ਵਸੀਅਤ ਲਿਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ:

'ਇਸ ਨੂੰ ਸਾੜ ਦਿਓ ਜਾਂ ਪਾੜ ਕੇ ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿਓ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਹੋਰ ਨਵੀਂ ਬਣਾ ਲਵੋਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਵਸੀਅਤ ਦੀ ਕੋਈ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਖੀਰਲੀ ਜਾਇਜ਼ ਸਮਝੀ ਜਾਵੇਗੀ

ਪਰ ਮੇਰੀ ਰਾਇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਵਸੀਅਤ ਤੋੜਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਨਵੀਂ ਬਣਾ ਲਓ ਪਰ ਉਸੇ ਦਿਨ ਉਸੇ ਵਕਤ।

ਦੋ ਹੋਰ ਬਾਗੀ ਨਾਗਿਆਂ ਨੇ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟੇ

ਇਮਫਾਲ — ਨਾਗਾਲੈਂਡ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਦੋ 'ਸਾਰਜੈਂਟਾਂ' ਨੇ ਮਨੀਪੁਰ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਆਰ. ਕੇ. ਜੈ ਚੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅੱਗੇ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਸੂਰਜ ਜੋ ਸਦਾ ਲਈ ਛਿਪ ਗਿਆ

ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਉਘੇ ਤੇ ਉਸਤਾਦ ਸ਼ਾਇਰ ਕੁਲਵੰਤ ਨੀਲੋਂ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ...। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਦਿਮਾਗੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਈ ਬੀਮਾਰੀ ਨੇ ਆਖਰ ਪੰਜਾਬੀ ਜਗਤ ਨੂੰ ਸੱਖਣਾ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਨੀਲੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਆਰਥਿਕ ਥੁੜਾਂ ਵਿਚ ਜੀਵਿਆ। ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਕਸ਼ਟ ਸਹਿ ਕੇ ਵੀ ਕਲਮ ਦਾ ਰੁਖ ਸਮਾਜ ਮੁਖੀ ਰੱਖਿਆ। ਜੇ ਨੀਲੋਂ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸ਼ਾਇਰ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਜਵਾਨ ਉਮਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਰਨਾ। ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬੀ ਪਿਆਰਿਆਂ ਲਈ ਇਹ ਦੂਜਾ ਅਹਿਮ ਘਾਟਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਸਹਿ ਸਕਣ ਯੋਗ ਭਾਣਾ! ਇਸ ਸੋਗੀ ਜਿਹੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਕਲਮ ਪਖਰਾ ਗਈ ਹੈ।

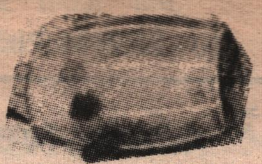
ਕੁਲਵੰਤ ਨੀਲੋਂ ਨੇ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਕਾਵਿ-ਰੂਪਾਂ ਤੇ ਲਿਖਿਆ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਗਜ਼ਲ ਦੇ ਨਿਭਾਅ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਨੀਲੋਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜਗਤ ਨੂੰ ਦੋ ਗ਼ਜ਼ਲ ਸੰਗ੍ਰਹਿ : 'ਆਸਾਂ ਦੇ ਬੋਟ, ਆਪਣਾ ਅਤੇ ਪਰਾਇਆ ਸੂਰਜ' ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਨੀਲੋਂ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾਵਾਂ ਦਾ ਮੋਹਰੀ ਸੀ, ਨੀਲੋਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਝੋਲੀ ਮਘਦਾ ਸੂਰਜ ਕਮਲਜੀਤ ਨੀਲੋਂ ਪਾਇਆ ਜੋ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨੇਰੇ ਰਾਹਾਂ ਨੂੰ ਰੁਸ਼ਨਾਉਂਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬੀ ਗਜ਼ਲ ਵਿਚ ਦੋ ਧਾਰਾਵਾਂ ਪ੍ਰਮੁਖ ਹਨ। ਇਕ ਧਾਰਾ ਵਾਲੇ ਰੂਪਕ ਪੱਖ ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਦੂਸਰੀ ਧਾਰਾ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਸਤੂ ਵਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਝੁਕੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਰੂਜ਼ ਤੇ ਹੋਰ ਤਕਨੀਕੀ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਅਵੇਸਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਲਵੰਤ ਨੀਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਸੁਮੇਲ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਪਸਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਸੀ ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੀ ਗਜ਼ਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਤ੍ਰਿਵੇਣੀ ਆਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅਨੇਕਾਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨੀਲੋਂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾਵਾਦੀ ਸੁਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਆਸ਼ਾ ਤੇ ਹੌਂਸਲੇ ਦਾ ਮੁਜੱਸਮਾ ਬਣ ਕੇ ਲਿਖਦਾ ਸੀ।

ਤੂੰ ਠੋਕਰਾਂ ਚੋਂ ਠੋਸ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਹ
ਸੌ ਵਾਰ ਤੈਨੂੰ ਆਖਿਆ ਹੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਰੀਦਾ!

ਸਤਿਬੀਰ ਸਿੰਘ

The Manitoba Mirror

ਮੈਨੀਟੋਬਾ ਦਰਪਣ

ਗੋਰਬਾਚੋਵ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਚ ਕਈ ਵਿਰੋਧ-ਤਾਈਆਂ

ਮਾਸਕੋ — ਸੋਵੀਅਤ ਨੇਤਾ ਮਿਖਾਇਲ ਐਸ. ਗੋਰਬਾਚੋਵ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੁਣਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜੋ ਰਾਜਸੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਰਾਹ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਖੁਦ ਗੋਰਬਾਚੋਵ ਦੇ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਕਈ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਿਲਹਾਲ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੌਮੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਜੋ ਟੈਲੀਕਾਸਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਸ੍ਰੀ ਗੋਰਬਾਚੋਵ ਨੇ ਸੋਵੀਅਤ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਖਾਕੇ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੂਸ ਦੇ ਲੋਕ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਬੱਝੀ ਹੋਏ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧੜਕਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਪਰ ਗੋਰਬਾਚੋਵ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦੋ ਕਰੋੜ ਪਾਰਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਹੇਠਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਪਰ ਤੱਕ ਸੱਤਾ ਦੀ ਵੰਡ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਏ।

ਗੋਰਬਾਚੋਵ ਦੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰੋਜ਼ਮਰਾ ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਉਤੇ ਸਮੁੱਚਾ ਕੰਟਰੋਲ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੋਏ। ਗੋਰਬਾਚੋਵ ਦੀਆਂ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਕੌਮੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸੋਵੀਅਤ ਨੇਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੱਤਾ ਦੀ ਕੁਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਰਾਜਸੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬੀਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਸੋਵੀਅਤ ਨੇਤਾ ਨੇ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਬਾਰੇ ਮੁਹਿੰਮ 'ਚ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਏਗੀ। ਪਾਰਟੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਇਹ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਯਤਨ 'ਜਮਹੂਰੀਕਰਣ' ਦੇ ਅਮਲ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਹੋਏਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਪ੍ਰੈਸਤਰੋਇਕਾ (ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ) ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਵੀ ਵਿਰੁਧ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਥਾਨਕ ਗਵਰਨਿੰਗ ਕੌਂਸਲਾਂ (ਸੋਵੀਅਤਾਂ) ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਹੱਦਬੰਦੀ ਮਿਥੀ ਜਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੋਵੀਅਤਾਂ ਵਿਚ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਗੁਪਤ ਪਰਚੀ ਰਾਹੀਂ ਵੋਟਾਂ ਪਵਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਚੋਣ ਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਵੀ ਗਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਕ ਡੈਲੀਗੇਟ ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਗੋਰਬਾਚੋਵ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਉਘਾ ਆਰਥਿਕ ਮਾਹਿਰ ਲਿਓਨਿਦ ਅਬਾਲਕਿਨ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਗੋਰਬਾਚੋਵ ਦੇ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਮੁਖਾਲਫਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸੋਵੀਅਤਾਂ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਇਕੋ ਹੀ ਹੋਏਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਅਬਾਲਕਿਨ ਸ੍ਰੀ ਗੋਰਬਾਚੋਵ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਬੋਲੇ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਕੇ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰੇ ਤਾਂ ਤਾੜੀਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਨਾਲ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ।

ਪੱਛਮੀ ਤਰਜ਼ ਦੀ ਲੈਜਿਸਲੇਚਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਗੋਰਬਾਚੋਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 2250 ਮੈਂਬਰਾਂ ਉਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਡਿਪਟੀਜ਼ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਬਣਾਈ ਜਾਏ ਜੋ ਆਪਣੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੇ। ਇਹੋ ਕਾਂਗਰਸ 400 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 450 ਮੈਂਬਰਾਂ ਤਕ ਦੋ ਸਦਨ ਕਾਇਮ ਕਰੇਗੀ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਕੰਮ ਆਮ ਕਰਕੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਉਹ ਰੱਖਿਆ ਕੌਂਸਲ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਸੋਵੀਅਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੁਖੀ ਵੀ ਥਾਪੇਗਾ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਰੂਸ ਦੇ ਰਸਮੀ ਮੁਖੀ ਆਂਦਰੇ ਗਰੋਮੀਕੋ ਹਨ ਜੋ ਸੁਪਰੀਮ ਸੋਵੀਅਤ ਦੀ ਪ੍ਰੀਜ਼ੀਡੀਅਮ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਮੁਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਸਮੀ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਨਵੀਆਂ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਗੋਰਬਾਚੋਵ ਕੋਲ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਤਕ ਉਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਡੀਫੈਂਸ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਪਏਗਾ ਅਤੇ ਇਹੋ ਉਚਾ ਅਹੁਦਾ ਕਰੈਮਲਿਨ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਰਾਜ ਸਭਾ ਰਾਹੀਂ ਮੰਤਰੀ ਸੰਸਦ 'ਚ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ — ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ੰਕਰ ਰਾਓ ਚਵਾਨ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਵੀਰ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਮੰਤਰੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਊਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਨਾਂ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚਾਲੀ ਸੀਟਾਂ ਤੇ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਦੱਖਣੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਸੀਟ ਖਾਲੀ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਥੇ ਕਿਸੇ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਚੋਣ ਲੜਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਨੇਂ ਮੰਤਰੀ ਅਗਲੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਜਾਂ 25 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋਨਾਂ ਹਾਊਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਰਤਮਾਨ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸਿੱਧੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਘੱਟ ਹੈ।

ਪੰਨਾ 29 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਸਵਾਲ : ਜਿਹੜੀ ਫਿਲਮ ਅਰਧ ਸੱਤਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਨੂੰ expose ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਸੈਂਸਰ ਵਿਚੋਂ ਪਾਸ ਹੋਣ ਲਈ ਭੀ ਕੋਈ Problem ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਜਵਾਬ : ਸੈਂਸਰ ਵਲੋਂ ਇਸ ਫਿਲਮ ਲਈ ਕੋਈ ਅੜਚਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ ਪਰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ Bombay Police ਵਲੋਂ ਜ਼ਰੂਰ ਆਈ ਸੀ ਉਹ ਭੀ ਵੱਡੇ ਲੈਵਲ ਦੇ ਤਬਕੇ ਵਲੋਂ (ਵੱਡੇ ਅਫਸਰ)। ਉਹ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨਾਲ, ਪਰ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਅੜਚਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ।

ਸਵਾਲ : ਜਿਹੜੀ ਆਘਾਤ ਫਿਲਮ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ general ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਵੇਂ **receive** ਕੀਤਾ, ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਹੈ working class ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਫਿਲਮ actually ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ?

ਜਵਾਬ : ਇਹ ਫਿਲਮ ਹਾਲੇ ਤੱਕ commercially ਤਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਨਹੀਂ। ਬਸ ਕਰਨ ਹੀ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਪਰ ਇਹ ਟੀ ਵੀ ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ shows ਫੈਕਟਰੀ ਵਰਕਰਜ਼ ਲਈ ਬੰਬੇ ਵਿਚ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ response ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ ਸੀ। ਔਰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ, ਜਾਂ ਸਿਰ ਦੇ ਉਪਰ ਦੀ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ। ਇਹ generally ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਿਆਰ ਹੀ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ Problems ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੁਣਨਗੇ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਨਮਾ ਭੀ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋ ਭਾਵ ਕੀ Form ਹੈ ਤੁਹਾਡੀ ਫਿਲਮ ਦੀ, ਇਹ ਕਈ ਵਾਰ ਅੜਚਨ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਇਹ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰੋ। ਸਾਧਾਰਨ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ। ਆਘਾਤ ਫਿਲਮ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਕਹਾਣੀ ਹੈ, ਸਾਧਾਰਨ characters ਨੇ। ਜ਼ਿਆਦਾ experimentation ਜਿਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ comprihend ਕਰਨ ਦੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਥੀਏਟਰ ਵਿਚ ਭੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਵਾਲ : ਅੱਛਾ ਇਕ ਆਖਰੀ ਸਵਾਲ ਮੈਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਕੁਝ ਫਿਲਮਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਅਸੀਂ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਥੇ ਵੀਡੀਓ ਵਿਚ ਦੇਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫਿਲਮ "ਮੰਥਨ", "ਆਕਰੋਸ਼", "ਨਿਸ਼ਾਂਤ", "ਨਾਸੂਰ" ਵਗੈਰਾ। ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਨਵਾਂ ਬੰਦਾ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਜੇਕਰ ਪੁੱਛੀਏ ਕਿ ਬਈ ਤੂੰ ਇਹ ਫਿਲਮ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦੇਖੀ ਹੈ ? ਤਾਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਇਹ ਫਿਲਮ ਸੁਣੀ ਭੀ ਨਹੀਂ। ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੇਖੀ ਭੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਗੈਰਾ ਭਾਵ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹੋ

ਜਵਾਬ : ਇਹਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿ ਸਾਡੇ ਢਿੱਡ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਖਣ ਦੀ। ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਠੀਕ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੀ ਇਹ ਫਿਲਮਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟ ਪਰਸੈਂਟ ਲੋਕ ਦੇਖਦੇ ਹੋਣ। ਪਰ ਇਹ ਫਿਲਮਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ। ਜਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ "ਆਕਰੋਸ਼" ਕਿਸੇ ਨੇ ਖਰੀਦੀ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ ਪਰ ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ ਪਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੀਡੀਓ ਉਪਰ ਦੇਖੀਆਂ ਹਨ।

ਸਵਾਲ : ਅੱਛਾ ਓਮ ਜੀ ਤੁਹਾਡਾ ਸਾਨੂੰ ਵਕਤ ਦੇਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਸ਼ੁਕਰੀਆ।

ਜਵਾਬ : ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜੀ, ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਕੇ।

ਸਵਾਲ : ਸ਼ੁਕਰੀਆ

ਜਵਾਬ : ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ। (ਸਰੋਤਿਆਂ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ)

ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਬਰਸੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਮਨਾਏਗਾ

ਲੌਂਗੋਵਾਲ — ਸਵਰਗੀ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਮਾਸਿਕ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਸਮਾਰੋਹ ਉਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕੈਂਬੋਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂ:) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ 20 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਸਲਾਨਾ ਬਰਸੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕੈਂਬੋਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਆਪਣੇ ਤੌਰ ਤੇ ਮਨਾਏਗਾ

The Manitoba Mirror

ਮੈਨੀਟੋਬਾ ਦਰਪਣ

V.I.P. SUPERMARKET

Ph. 774-8671

ਭਾਰਤੀ ਗਰੌਸਰੀ, ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ,
ਬੱਕਰੇ ਦਾ ਤਾਜ਼ਾ ਮੀਟ, ਨਵੇਂ ਗਾਣਿਆਂ ਦੀਆਂ ਟੇਪਾਂ

ਗੋਲਗੱਪੇ ਅਤੇ ਸਮੋਸਾ ਮੇਕਰ
ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ. ਆਈ. ਪੀ. ਸੁਪਰਮਾਰਕੀਟ ਤੋਂ ਹੀ
ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ
ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਗਰੌਸਰੀ ਸਟੋਰ ਜੋ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਏਸੇ ਥਾਂ ਹੈ :

V.I.P. SUPERMARKET
739, Elice Ave. WINNIPEG, MAN.

Moti Flour Industries

620 - Sophia St., SELKIRK — MAN.

Ph. 204-482-4111
Or. 204-785-1054

100% ਡ੍ਰਮ ਕਣਕ ਦਾ ਆਟਾ

ਵੇਸਣ, ਦਲੀਆ, ਮੱਕੀ ਦਾ ਆਟਾ ਹੋਲਸੇਲ ਕੀਮਤਾਂ ਉਤੇ

GRIND YOUR OWN MASALA

ਆਟਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ. ਆਈ. ਪੀ. ਸੁਪਰਮਾਰਕਿਟ ਤੋਂ ਵੀ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ

BALDEV S. BEDI M.A. B.A. (Hons.)
BROKER AND COMMISSIONER
FOR OATHS

ਕਿਸੇ ਭੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਖ਼ੀਦਣਾ ਜਾਂ ਵੇਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ?
ਮੁਫਤ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰੇ ਲਈ ਫ਼ੋਨ ਕਰੋ :

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ M.A. B.A. (Hons.)

- ਜਾਇਦਾਦ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ, ਕਮਰਸ਼ਲ, ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਬਲਾਕ, ਵਿਹਲੀ ਜ਼ਮੀਨ, ਹੋਟਲ, ਮੋਟਲ ਜਾਂ ਕੋਈ ਬਿਜ਼ਨਿਸ ਹੋਵੇ !
- ਮਾਰਗੇਜ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ
- ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਮਕਾਨਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਮਸ਼ਵਰਾ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇ

ਆਪਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਕੰਪਨੀ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਓ

ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਭੀ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਵੇਚਣ ਵੇਲੇ 7% ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇਣਾ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ !!

Bus. 269-4411, Res. 261-7598,
24 Hrs: 942-0141
Pager 6366

AMAN REALTY
1223 Markham Road Winnipeg Man. R3T 4B1

NORTH AMERICAN LIFE ASSURANCE CO.

To Your Needs Which You Can Afford

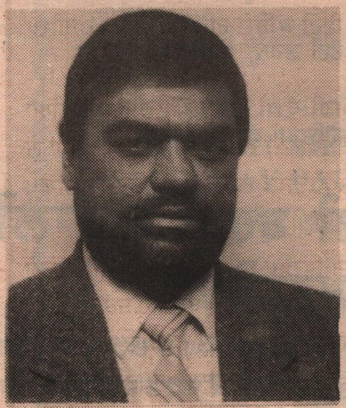
ਕੇਵਲ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਚਾਰ ਜਾਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਦੀ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਖ਼ੀਦਣ ਲਈ

ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਮਾਨ
ਜਾਂ
ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
ਨੂੰ ਮਿਲੋ

- ਲਾਈਫ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ • ਗਰੁੱਪ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ • ਮਾਰਗੇਜ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ
- ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ

■ Personal ■ Children's ■ Group ■ Annuities

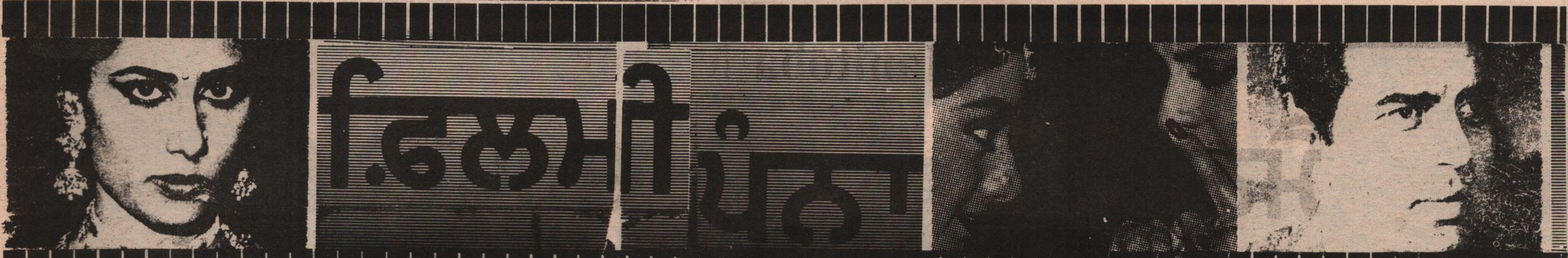

Sukhjinder S. Dhillon
Res: 669-2573

Ph. 943-1526

1507 - 330 Portage Ave. WINNIPEG, MAN. R3C 0C4

Raj Singh Maan Sales Manager
Res. 694-0731
Commissioner for oaths

ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਲਾਕਾਰ ਓਮ ਪੁਰੀ ਨਾਲ ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ

(ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਫਿਲਮ ਸਮਾਰੋਹ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਐਕਟਰ ਸ੍ਰੀ ਓਮ ਪੁਰੀ ਵੈਨਕੂਵਰ ਆਏ ਸਨ। ਪੇਸ਼ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ।)

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਐਕਟਰ ਓਮ ਪੁਰੀ

ਅਮਨਪਾਲ ਸੈਰਾ

ਸਵਾਲ : ਓਮ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਇੱਥੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ Recent International Film Festival ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਆਏ ਹੋਏ ਹੋ, ਇਸ ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸਾਨੂੰ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬੜੀਆਂ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆਈਆਂ, ਇਕ ਹੈ Commercial Cinema ਤੇ ਦੂਸਰੀ Art Cinema. ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ Terms ਦਾ exactly ਮਤਲਬ ਕੀ ਹੈ ?

ਜਵਾਬ : ਇਹ Terms ਦਰਅਸਲ ਪਿਛਲੇ 12-13 ਸਾਲ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ। ਔਰ ਇਹ term ਫਿਲਮ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਇਹ term media ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਕਿ Art film ਹੈ ਜਾਂ commercial film ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮੈਨੂੰ ਪੁਛੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਆਰਟ ਫਿਲਮ ਜਾਂ ਕਮਰਸ਼ਲ ਫਿਲਮ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ। ਸਿਰਫ ਚੰਗੀ ਫਿਲਮ ਹੈ ਤੇ ਮਾੜੀ ਫਿਲਮ ਹੈ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ terms ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਕਮਰਸ਼ਲ ਫਿਲਮ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਮਕਸਦ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣਾ ਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮਕਸਦ ਨਹੀਂ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋ ਭਾਵੇਂ ਸਾਬਣ ਬਣਾਉ, ਤੇਲ ਬਣਾਉ ਆਦਿ। ਇਹੀ ਮਕਸਦ ਫਿਲਮ ਲਈ ਹੁੰਦਾ।

ਸਵਾਲ : ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਬੱਜਟ ਨਾਲ ਭੀ ਸਬੰਧ ਜੁੜਦਾ ਹੈ ?

ਜਵਾਬ : ਹਾਂ ਬੱਜਟ ਨਾਲ ਭੀ ਜੁੜਦਾ ਹੈ। ਕਮਰਸ਼ਲ ਫਿਲਮ ਦਾ ਬੱਜਟ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਸਾਡੀਆਂ ਰੋਜ਼ਮਤਾ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਬਾਰੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੱਜਟ generally ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਮਰਸ਼ਲ ਫਿਲਮ ਦਾ ਭੀ ਬੱਜਟ ਛੋਟਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਬੱਜਟ depend ਕਰਦਾ ਹੈ ਫਿਲਮ ਦੇ Subject ਕਹਾਣੀ ਆਦਿ ਤੇ। ਹਿਸਟੌਰੀਕਲ ਫਿਲਮ ਹੈ ਜਾਂ Social Film ਹੈ ਵਗੈਰਾ।

ਸਵਾਲ : ਅੱਛਾ ਓਮ ਜੀ ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਫਿਲਮ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਪੜ੍ਹੀਏ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਬੜੀਆਂ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫਲਾਣੀ ਫਿਲਮ ਦਾ ਫਲਾਣੇ ਜੋਤਸ਼ੀ ਨੇ ਮਹੂਰਤ ਕੱਢਿਆ, ਫਲਾਣੇ ਨੇ ਕਲੈਂਪ ਦਿੱਤਾ, ਫਲਾਣੇ ਨੇ ਨਾਰੀਅਲ ਭੰਨਿਆ ਵਗੈਰਾ। ਕੀ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਇਕ ਵਹਿਮ ਹੀ ਹਨ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਭੀ ਹੈ

ਜਵਾਬ : ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਹੈ ਨਹੀਂ Superstitions ਵਿਚ। ਪਰ ਇਹ Superstitions ਸਿਰਫ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਮੁੰਡਾ ਜੰਮਦਾ ਹੈ ਉਦੋਂ ਭੀ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਜਦੋਂ ਵਿਆਹ ਹੁੰਦਾ ਉਦੋਂ ਭੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦੁਕਾਨ ਵਗੈਰਾ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭੀ ਪੂਜਾ ਪਾਠ ਹੁੰਦਾ। ਮੇਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਭੀ ਧਰਮ ਵਗੈਰਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਦਿਖਾਵੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਤੁਹਾਡੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਘਰ ਬੈਠ ਕੇ ਭੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ ਉਸਨੂੰ ਸੜਕ ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਸ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਭਾਵਨਾ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਦਿਖਾਵਾ ਜ਼ਿਆਦਾ।

ਸਵਾਲ : ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਕ ਗੱਲ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਸਾਡੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਹਨ, ਕੁਝ ਇਕ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ Standard ਕਾਫ਼ੀ ਨੀਵੀਂ ਪੱਧਰ ਦਾ ਹੈ। ਕੁਛ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੀਵਾਂ ਸੀ, ਕੁਛ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹੋ ?

ਜਵਾਬ : ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਸਟੈਂਡਰਡ ਬਹੁਤ ਨੀਵਾਂ ਹੈ, ਸਹੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ Standard generally ਨੀਵਾਂ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਭੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬਾਕੀਆਂ ਦਾ ਨੀਵਾਂ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡਾ ਭੀ ਨੀਵਾਂ ਰਹੇ। ਸਟੈਂਡਰਡ ਜ਼ਰੂਰ ਨੀਵਾਂ ਹੈ, ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਭੀ ਤੇ South ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਭੀ। ਪਰ ਇਤਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਮਲਿਆਲਮ ਸਿਨਮਾ ਹੈ ਕੇਰਲਾ ਤੋਂ ਤੇ ਕੁਝ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ Parallel movement ਭੀ ਹੈਗੀ ਹੈ। ਭਾਵ ਕੁਛ ਇਕ ਚੰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਭੀ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਅਸੀਂ ਭੀ ਕਈ ਵਾਰੀ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਕਾਫੀ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਭੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਸਾਹਿਤ ਚੰਗਾ ਸਾਹਿਤ ਹੈ। ਹੁਣ ਭੀ, ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਉਹ ਚੰਗਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਫਿਲਮਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਥੀਏਟਰ ਭੀ ਕਾਫ਼ੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਇਤਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਹਨ ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਿਚ ਫਿਰ ਭੀ ਕੋਈ ਇਹੀ ਜਿਹੀ movement ਨਹੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਜਿਉਂਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਕਲੀਫ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਹਰ ਦੋ ਚਾਰ ਸਾਲ ਬਾਦ ਉਹ attempt ਕਰਦੇ ਸਨ। "ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਕੰਢੇ" ਬਣਾਈ ਸੀ, "ਪਵਿੱਤਰ ਪਾਪੀ" ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਪਰ atmosphere ਉਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਹੈ। ਹੁਣ recently ਸਤਵੰਤ ਢੱਡਾ ਨੇ "ਇਕ ਚਾਦਰ ਮੈਲੀ ਸੀ" ਬਣਾਈ ਹੈ। ਉਹ ਭੀ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਡੀ Caste ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਡੇ ਬਜਟ ਦੀ ਫਿਲਮ ਜੇਕਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ Regional ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਬਣਾਉਣਾ ਘਾਟੇ ਦਾ ਸੌਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਵਾਲ : ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੈਰੀਅਰ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਦੱਸੋਗੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕੰਮ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ?

ਜਵਾਬ : ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਮੈਂ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਫੌਜ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਆਏ ਤਾਂ ਉਥੇ ਇਕ ਨਾਟਕ ਦਾ ਗਰੁੱਪ ਹਰਪਾਲ ਟਿਵਾਣਾ ਤੇ ਨੀਨਾ ਟਿਵਾਣਾ ਦਾ ਸੀ।

ਸਵਾਲ : ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਗਏ ?

ਜਵਾਬ : ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ plays ਵਗੈਰਾ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਮੇਰੀ ਪਹਿਚਾਣ ਪੰਜਾਬ ਕਲਾ ਮੰਚ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਉਹ ਚੰਗੇ ਨਾਟਕ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜੋ ਸਾਡੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਕੁਛ adaptations ਭੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਬਾਹਰਲੇ ਨਾਟਕ ਦੀਆਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ original ਨਾਟਕ ਭੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ "ਰੱਤਾ ਸਾਲੂ", ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਦਾ "ਕਣਕ ਦੀ ਬੱਲੀ" ਵਗੈਰਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਝੁਕਾਅ ਰੰਗ ਮੰਚ ਵੱਲ ਨੂੰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ National School of Drama ਬਾਰੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਦੋਵੇਂ National School of Drama ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਨ।

ਸਵਾਲ : ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਟਰੇਨਿੰਗ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਬਾਕੀ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਤਜਰਬੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਦੱਸੋਗੇ ?

ਸਵਾਲ : ਇਹ ਕੋਰਸ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ ਦਿੱਲੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਕੂਲ ਆਫ ਡਰਾਮਾ ਵਿਚ। ਤੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਉਹ ਚੰਗੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਔਰ ਫਿਲਮਾਂ ਬਾਰੇ ਭੀ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਹਾਲਾਂਕਿ Main course theatre ਦਾ ਹੀ ਹੈ।

ਸਵਾਲ : ਸੋ ਤੁਸੀਂ ਥੀਏਟਰ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਕੈਰੀਅਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।

ਜਵਾਬ : ਹਾਂ ਜੀ।

ਸਵਾਲ : ਇਸ ਤੋਂ ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵੱਲ ਕਿਵੇਂ ਆਏ ?

ਜਵਾਬ : ਫਿਲਮਾਂ ਵੱਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਉਹ ਹੈ ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਮੇਰੀ ਮਾਤਰ ਭਾਸ਼ਾ, ਹਿੰਦੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਦੋਨਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ Professional theatre ਹੈ ਨਹੀਂ ਨਾ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਤੇ ਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ। ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਦ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਰੋਟੀ ਭੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਣੀ ਹੈ। ਜਾਂ ਤਾਂ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਹੋਵੋਂ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਘਰ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਵਗੈਰਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ੌਕੀਆ ਨਾਟਕ ਕਰਦੇ ਰਹੋ। ਪਰ ਜੇ ਇਹ ਸੋਚੋ ਕਿ ਇਸਨੂੰ Profession ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਰੋਟੀ ਭੀ ਇਸ ਤੋਂ ਕਮਾਉਣੀ ਹੈ ਤੇ ਕੰਮ ਭੀ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਗੱਲ ਹੈ। ਚੁਣਾਉ ਇਹ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਸਕੂਲ ਜਾਂ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰੋ। ਦਿਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਨਾਟਕ ਕਰੋ ਜੇਕਰ Profssional actor ਬਣਨਾ ਤਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੂਸਰੇ ਉਦੋਂ ਚੰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਭੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਹੈ 70's ਦੀ ਗੱਲ। ਗੁਲਜ਼ਾਰ, ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਮੁਕਰਜੀ, ਬਾਸੂ ਚੈਟਰਜੀ, ਬਾਸੂ ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ ਵਗੈਰਾ ਅੱਗੇ ਆਏ ਸਨ। ਸੋ ਇਕ ਕਿਸਮ ਦਾ middle cinema ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਜਿਵੇਂ ਫਿਲਮ ਆਨੰਦ, ਖਾਮੋਸ਼ੀ, ਵਗੈਰਾ ਫਿਲਮਾਂ ਆਈਆਂ।

ਸਵਾਲ : ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਭੀ ਥੀਏਟਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ ਕਦੀ ?

ਜਵਾਬ : ਕਦੀ ਕਦੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਪਾਇਆ।

ਸਵਾਲ : ਐਨੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਧਰੇ ਥੀਏਟਰ ਵਿਚ ਜਾਂ ਡਰਾਮੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਇਹ ਭੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਬੜੇ Low level ਦੀ ਚੀਜ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ?

ਜਵਾਬ : (ਹੱਸਕੇ) ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਭੀ Medium ਨੂੰ low ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਹਰ medium ਦੀ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ limitation ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਥੀਏਟਰ ਦੀ limitation ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਪਰ ਇਸਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ charm ਹੈ ਔਰ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇਖਣ ਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਦਤ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਬਣਾਈ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਥੀਏਟਰ ਤੇ ਇਕ ਟਾਈਮ ਤੇ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ, ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਜਾਂ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਹੀ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਵਾਲ : ਬਾਕੀ ਦੇ ਹੋਰ Actors ਜਿਹੜੇ ਥੀਏਟਰ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਕੈਰੀਅਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵੱਲ ਗਏ ਹਨ ਕੀ ਉਹ ਭੀ ਥੀਏਟਰ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਥੀਏਟਰ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਰਵੱਈਆ ਹੈ ?

ਜਵਾਬ : ਕਾਫੀ ਲੋਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਉਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਚ ਹੀ ਗਿਣਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਸਿਰਫ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਹੀ ਕਿ ਕੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਸਾਰੇ ਇਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹਿਣ ਕਿ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਪਰ ਕਰੂ ਕੌਣ।

ਸਵਾਲ : ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਕਿ ਫਿਲਮਾਂ ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ multi star caste ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਫਿਲਮਾਂ ਨੇ ਖਿਚ ਲਿਆ ਹੈ। ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਥੀਏਟਰ ਦਾ ਭਵਿਖ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ?

ਜਵਾਬ : ਇਸ ਲਿਹਾਜ ਨਾਲ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਾਰੇ ਭੀ ਇਵੇਂ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਜੀ ਹੁਣ ਵੀਡੀਓ ਆ ਗਿਆ, ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਕੀ ਬਣੂੰ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਭੀ ਨਵੀਂ ਈਜ਼ਾਦ ਹੋ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੀਡੀਓ ਦਾ ਭੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰੂਪ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਜੋ ਕੁਝ ਭੀ ਹੈ ਥੀਏਟਰ ਦੀ ਇਕ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਰਵੇਗੀ। ਫਰਜ਼ ਕਰੋ ਕਿ classical music ਹੈ। ਜਿਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਪਸੰਦ ਹੈ ਉਹ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ ਭਾਵੇਂ Pop music ਆ ਜਾਵੇ ਭਾਵੇਂ Beattles ਆ ਜਾਣ ਜਾਂ ਹੋਰ ਭੀ ਕੋਈ ਆ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਜੋ ਕਲਾਸੀਕਲ ਮਿਉਜ਼ਕ ਹੈ ਉਹ ਮਰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਥੀਏਟਰ ਬਾਰੇ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

MUSIC IS LIFE

MANN MUSIC VIDEO & PHOTO STUDIO

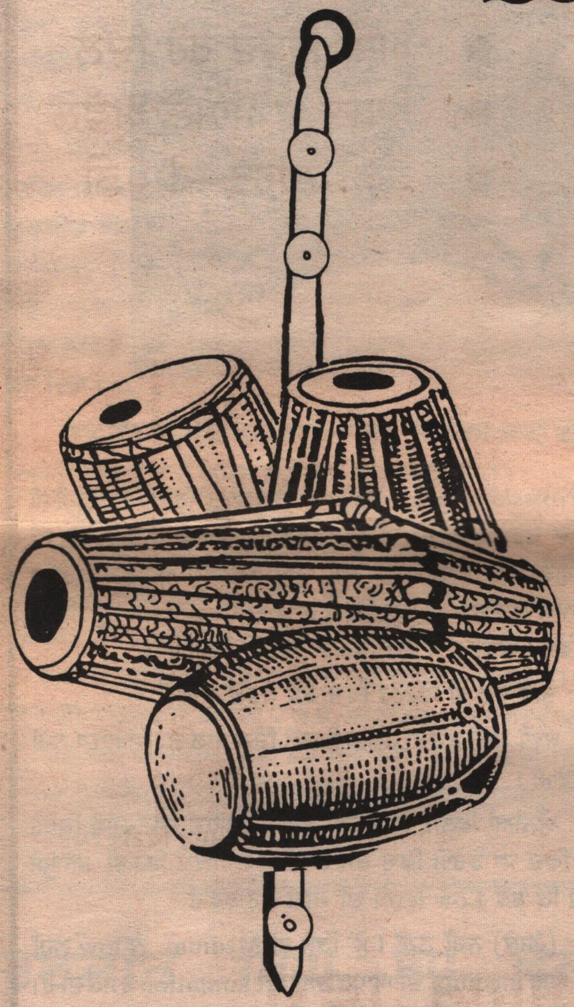
6512 MAIN ST., VANCOUVER, B.C.

PH. (604) 321-6667

ਪੂਰੀ ਬੀ. ਸੀ. ਵਿਚ

ਗਾਣਿਆਂ ਤੇ ਵੀਡੀਓ ਦਾ ਭੰਡਾਰ

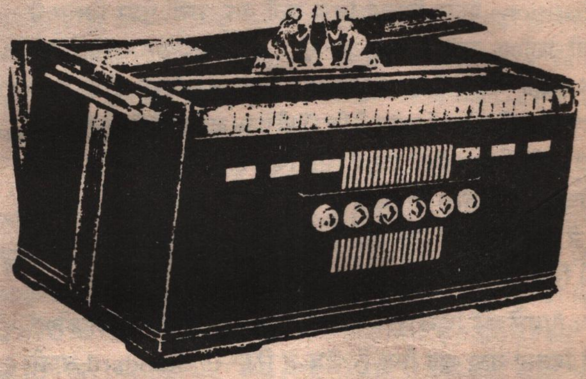
ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤ, ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਟੇਪਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ
ਨਵੀਆਂ ਤੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਮੂਵੀਆਂ ਦੇ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਿੰਟ

ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਮਾਨ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਵੀਡੀਓ ਐਂਡ ਫੋਟੋ ਸਟੂਡੀਓ ਤੇ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਪਵਿੱਤਰ ਸਰੂਪ ਇਕੱਲੇ ਇਕੱਲੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗੀ ਛਪਾਈ 'ਚ ਮੋਮੀ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਸਾਈਜ਼ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ — ਜੋ ਕਿ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਭੇਟਾ ਨਾਲ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚੌਰ — ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਾਈਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕ੍ਰਿਪਾਨਾਂ — ਢੋਲਕੀਆਂ, ਚਿਮਟੇ, ਖੜਤਾਲਾਂ, ਡਫਰੀਆਂ — ਤਬਲੇ, ਹਰਮੋਨੀਅਮ — ਸਾਰੰਗੀਆਂ ਸਤਾਰਾਂ ਸੰਖ ਘੁੰਗਰੂ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਿੱਖ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀਆਂ ਬਹੁ ਮੁੱਲੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਾ ਸੈਟ ਹਰ ਸਮੇਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਇੰਡੀਆ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਫੀਜ਼ੀ, ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਮੂਵੀ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸਿਸਟਮ ਤੇ ਡਿਜ਼ਟਿਲ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਕਨਵਰਟ ਕਰਾਉ — 10 ਡਾਲਰ ਘੰਟੇ ਵਿਚ ਸ਼ਰਤੀਆ ਹੀ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਿੰਟ ਹੋਵੇਗਾ

ਪਾਸਪੋਰਟ, ਵੀਜ਼ਾ ਸਿਟੀਜਨ ਫੋਟੋ 5 ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਤਿਆਰ

ਵਿਆਹ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਜਾਂ ਫੋਟੋਆਂ ਲਈ ਮਾਨ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ 'ਸੰਗੀਤ ਸੰਸਾਰ' ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੁਣੋ

ਹਰ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ 5 ਵਜੇ ਤੋਂ 8.30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸ਼ਾਮ

ਰੇਡੀਓ 1470 AM or 103 FM (Cable Only)

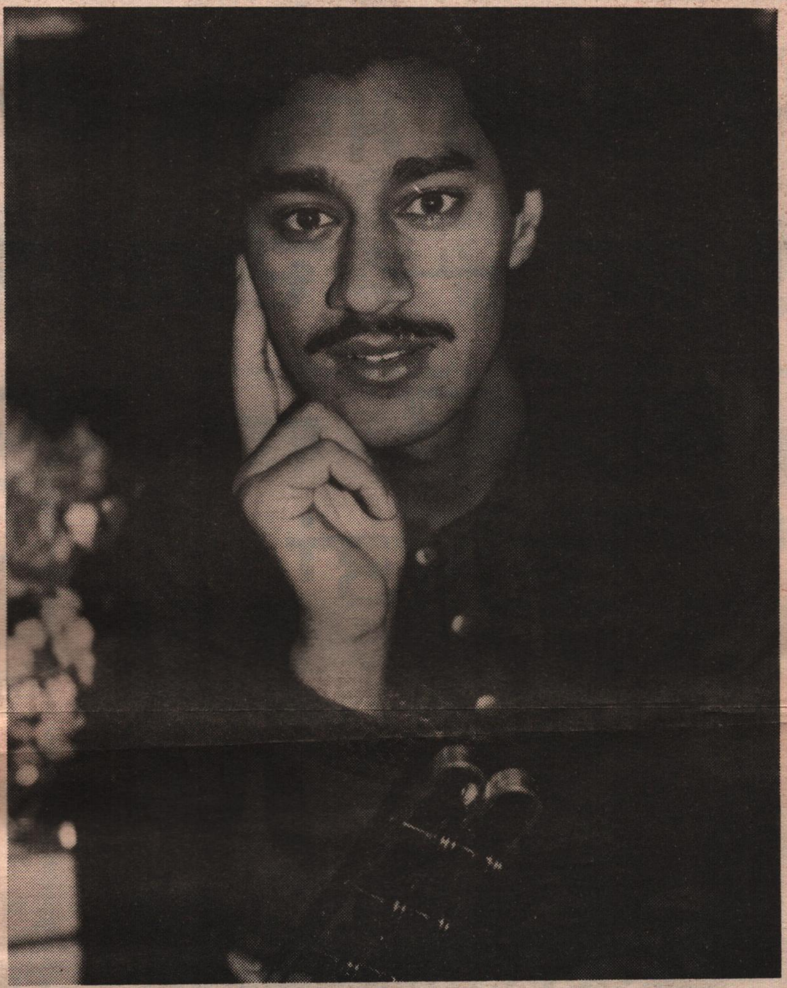
S & D PROMOTIONS

PROUDLY PRESENTS

ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ ਐਂਡ ਪਾਰਟੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

- ਬਾਪੂ ਤੇਰੇ ਕੁੜਮਾਂ ਨੇ
- ਤੇਰੀਆਂ ਬਲੌਰੀ ਅੱਖਾਂ
- ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਬੁਰੀ ਬੀਮਾਰੀ
- ਦੋ ਨੈਣ ਤੇਰੇ ਦੋ ਨੈਣ ਮੇਰੇ
- ਬੋਲੀਆਂ

- ਦਿਲੀ ਮੇਰੀ ਅੱਡੀ
- ਦੇਖੀਂ ਪਿਆਰ ਨਾ ਪਾਵੀਂ
- ਅਸੀਂ ਸਾਂਭਦੇ ਰਹੇ ਦਿਲ
- ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਅਵੱਲੇ
- ਕੁੜੀ ਜ਼ਹਿਰ ਦੀ ਪੁੜੀ

* ਗੁਰਸੇਵਕ ਮਾਨ *

ਹਾਸਿਆਂ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹਰਮਿੰਦਰ ਕਿੱਟੀ

ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਮੰਗ ਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੁਹਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ 7 ਕਲਾਕਾਰ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲੈ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ

ਦਵਿੰਦਰ ਕੈਂਥ — ਤਬਲਾ ਤੇ ਢੋਲਕ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਲੁਡੂ - ਮੈਂਡੋਲਿਨ ਅਤੇ ਵਾਇਲਿਨ

ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ — ਗਿਟਾਰ

ਸਰਦੂਲ ਰੰਧਾਵਾ — ਗਾਇਕ

* ਨਵਰਾਜ ਗਿੱਲ *

ਤਾਰੀਖ : ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ, ਜੁਲਾਈ 23, 1988 ਸ਼ਾਮ ਦੇ 7 ਵਜੇ

ਜਗ੍ਹਾ : SUB Theatre (89 Ave., & 114 St.)
University of Alberta

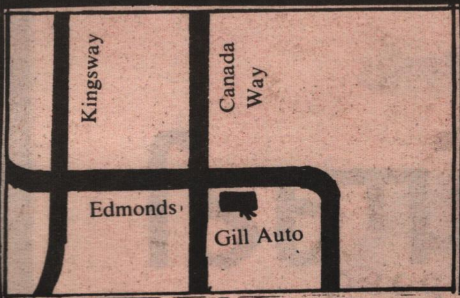
ਟਿਕਟਾਂ : $8.00

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਫ਼ੋਨ ਕਰੋ :
ਮੰਦਰ ਸਿੱਧੂ :
ਤਰਲੋਚਨ ਦਿਉਲ **462-4111**

Tickets Available at :

- J.J. Insurance Brokers
  Harjit Judge
  4208 A - 66 St. — Ph. 463-9523
- Kundan Sweet House
  4218 - 66 St. — Ph. 461-9642
- Spice Bazar
  9240 - 34 Ave. — Ph. 463-5208
- Spice Land
  Cash & Carry Ltd.
  3920 - 91 St. — Ph. 463-5877

GILL AUTO SALES

7762 - Edmonds St., Burnaby, B.C.

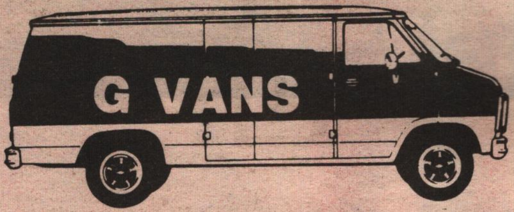
DLR #8220

OPEN MON.—FRI. 9 AM-8 PM — SAT. 9 AM-6 PM — SUN. 10 AM-4 PM

ਕਾਰਾਂ ਉਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸੇਲ

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹਰ ਮਾਡਲ ਦੀਆਂ
ਕਾਰਾਂ ਹਨ — ਦੇਖਣ ਲਈ
ਅੱਜ ਹੀ ਪੁੱਜੋ — ਵਾਜਬ
ਕੀਮਤਾਂ

GILL VANS

Conversions & Accessories

Bench Seats installed from $300
Captain Chairs with swivel bases, custom made from ..... pr. $390
Sofa bed Deluxe from $475
Bay Windows installed from $99
Complete Van Interior from $725
Raised Roof installed from $850
Used Factory Seats with bases from pr. $90

- Accessories
- Service
- Installations
- Auto Upholstery

CALL **522-2122** COLLECT